

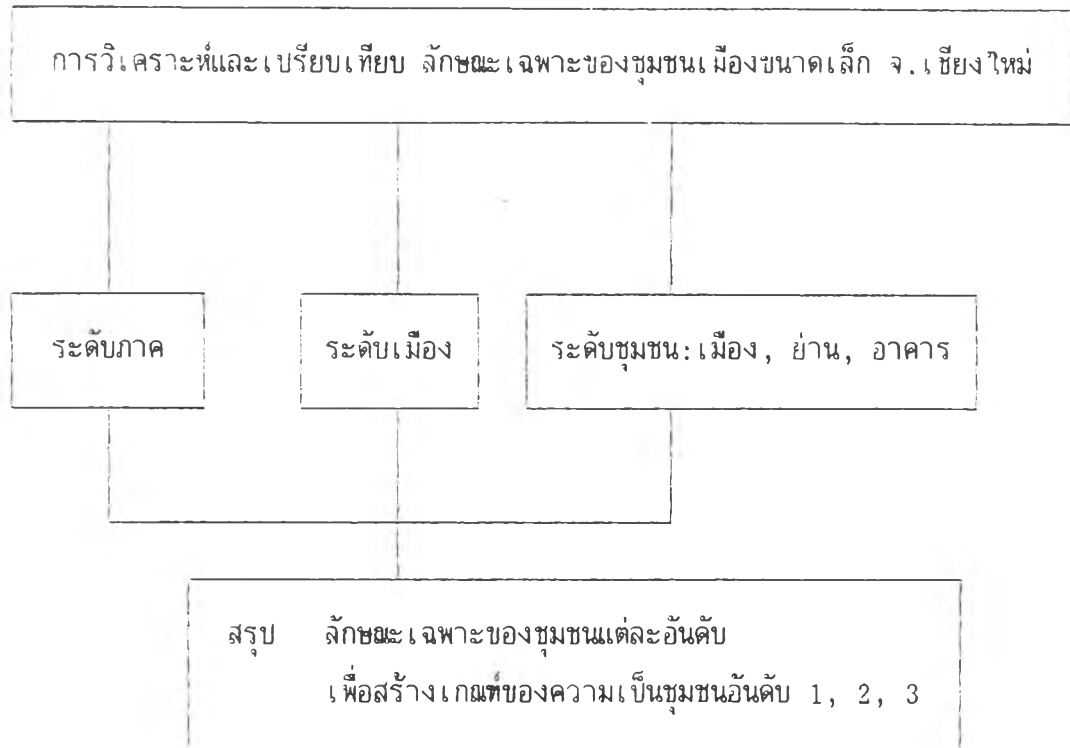
7. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของชุมชน เพื่อรองรับการพิจารณาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเมืองขนาดเล็ก จังหวัดเชียงใหม่

1 การวิเคราะห์ และเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของชุมชน _____

๕ ระดับภาค, เมือง และชุมชน : (เมือง ย่าน และอาคาร) _____

แผนภูมิที่ 7.1

Flow chart แสดงกรอบการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของชุมชน เพื่อรองรับ
การพิจารณาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเมืองขนาดเล็ก จ. เชียงใหม่

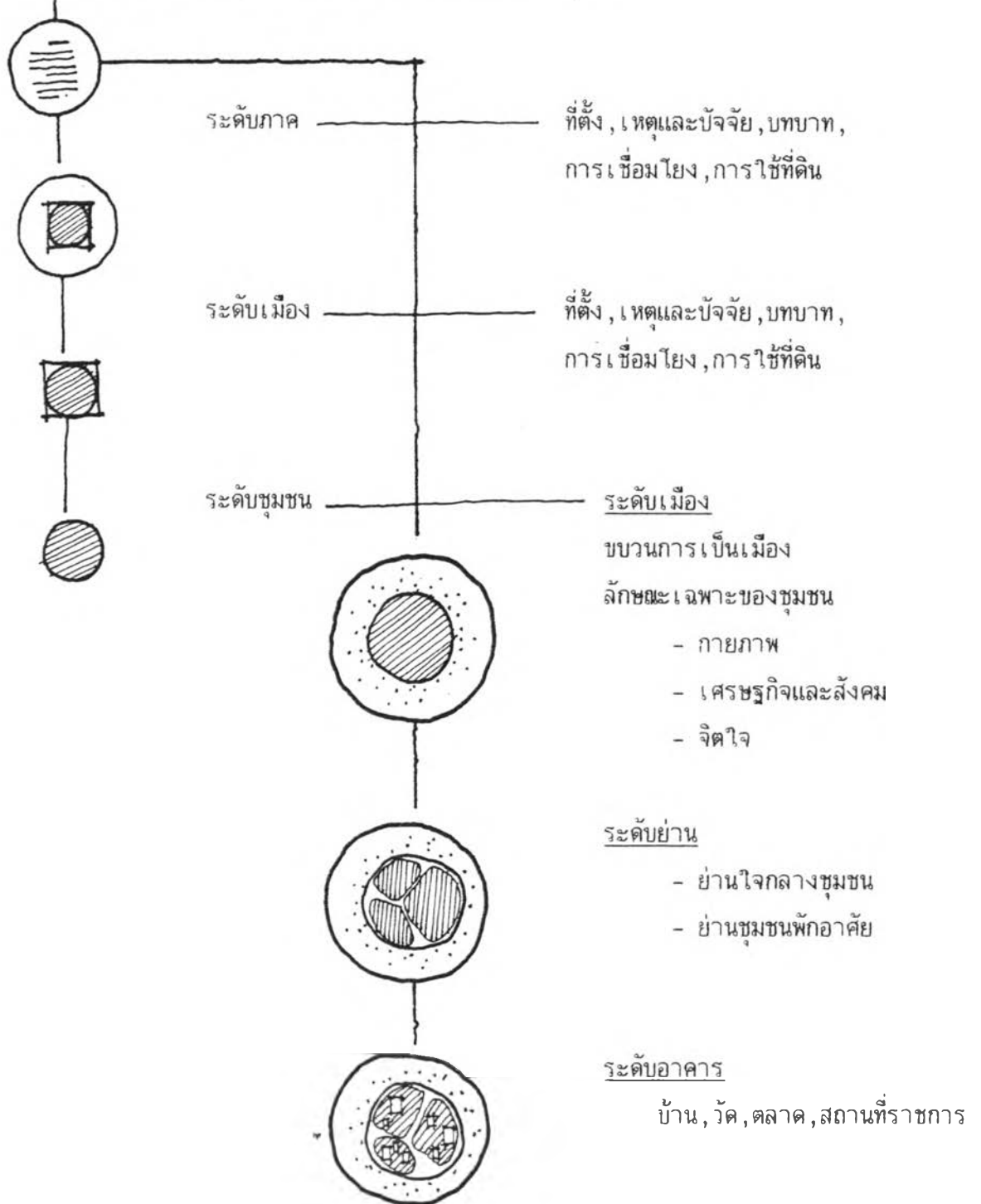
คำชี้แจงการศึกษาจาก Flow Chart

การศึกษาในบทนี้ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นชุมชนเมืองในระดับต่างๆ ที่มีข้อสรุปถึงความเหมือนหรือแตกต่างของแต่ละชุมชน แต่ละอันดับ ที่มีเหตุและปัจจัยเป็นเหตุผลสนับสนุนต่อความเป็นชุมชนเมืองตามที่ปรากฏ โดยศึกษาในระดับภาค, ระดับเมือง และระดับชุมชน ในความเป็นเมือง, ย่าน และอาคาร โดยจากผลการศึกษาที่ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบ จะสามารถสร้างลักษณะเฉพาะของชุมชนแต่ละอันดับ ได้อย่างมีหลักเกณฑ์ของความเป็นชุมชนอันดับ 1, 2 และ 3

แผนภูมิที่ 7.2

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของชุมชน
เพื่อรองรับการพิจารณาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา

ข้อพิจารณาต่อการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของชุมชน

บทที่ 7

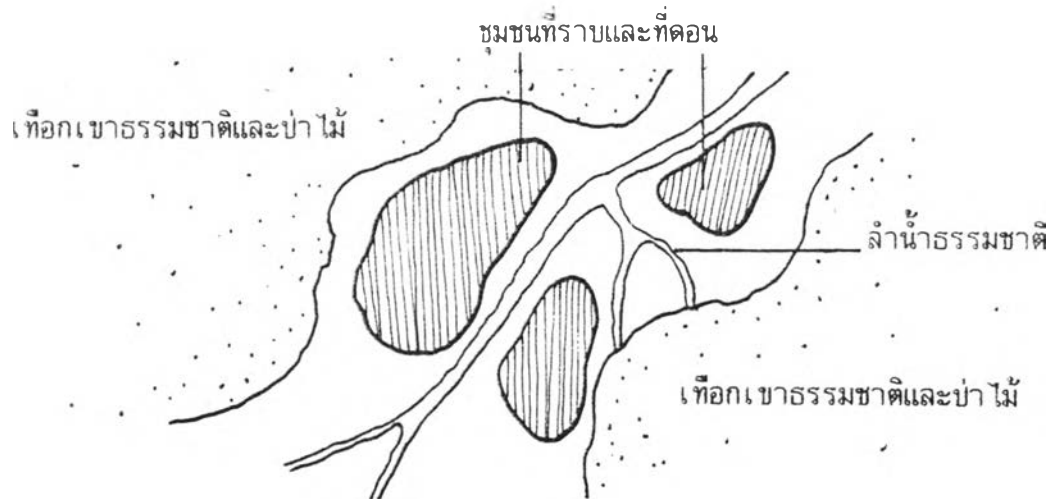
การวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ลักษณะเฉพาะของชุมชนเมืองขนาดเล็ก จ. เชียงใหม่

การศึกษาในบทนี้ เพื่อจะให้สามารถเข้าใจถึงความเฉพาะตัวของพัฒนาการชุมชนเมืองขนาดเล็กในกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองขนาดเล็กอื่นๆ อย่างมีระบบและปัจจัย เพื่อการทราบถึงหลักเกณฑ์ของความเป็นชุมชนเมืองในแต่ละลักษณะที่สามารถจัดกลุ่มของชุมชนเมืองได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา โดยศึกษาในระดับภาค เมือง และชุมชน (ลงรายละเอียดถึงความเป็นเมือง ย่าน และอาคาร) ดังนี้

1. ระดับภาค : ในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน : วิเคราะห์, เปรียบเทียบ, ลักษณะเฉพาะ

1.1 ที่ตั้งและขนาดของชุมชนเมือง

ชุมชนเมืองต่างๆ ในภาคเหนือปรากฏอยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม 2 แห่งคือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำกก และที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน อันเนื่องมาจากความอุดมสมบูรณ์ของที่ราบกับลำน้ำ, การเชื่อมโยงที่พึ่งลำน้ำ, ความปลอดภัยทางการเมืองการสงครามด้วยการโอบล้อมของเทือกเขา ความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ และการเป็นชุมทางการค้า เป็นต้น เป็นผลให้ที่ตั้งชุมชนส่วนใหญ่เกาะตัวตามแนวริมน้ำหรืออยู่ใกล้ลำน้ำ ดังนั้นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของชุมชนเมืองขนาดเล็กทั่วไปของภาคเหนือ จึงมักจะมีที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบ ที่ดอนริมน้ำและโอบล้อมด้วยเทือกเขาใหญ่-น้อย ตามแต่ลักษณะภูมิประเทศ มีอาณาเขตค่อนข้างชัดเจนในทางกายภาพด้วยเส้นสายธรรมชาติของลำน้ำภูเขา แต่ในด้านขนาดของพื้นที่ราบ ที่ดอน ขึ้นอยู่กับขอบเขตทางกายภาพจะมีความกว้างไกลที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลต่อการขยายตัวทางกายภาพในยุคปัจจุบันของแต่ละชุมชน กล่าวคือชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบกว้างขนาดใหญ่ มีโอกาสต่อการรับการพัฒนาและการขยายตัวทางกายภาพได้สะดวกและกว้างไกล เช่น ชุมชนสันกำแพง หางดง แมริม แม่ใจ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ส่วนชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่บนที่ราบแคบๆ มีขอบเขตจำกัด ย่อมเป็นการตีกรอบไม่ให้เกิดการพัฒนาและการขยายตัวทางด้านกายภาพเข้าถึงได้สะดวก เช่น ชุมชนอมก๋อย แม่แจ่ม เป็นต้น กลไกทางธรรมชาติของที่ตั้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางกายภาพ ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ อาทิ ระยะใกล้-ไกล, ความสะดวกและความเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น

ภาพที่ 7.1 แสดงลักษณะที่ตั้งชุมชนเมืองขนาดเล็กโดยภาพรวมของอาณาจักรล้านนา พิจารณาจาก ลักษณะภูมิประเทศ

1.2 เหตุผลและปัจจัยของการมีชุมชน

พื้นที่หนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์และปลอดภัยในทุกด้าน ย่อมเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับทุกสรรพสิ่งของสิ่งมีชีวิตในโลก มนุษย์ค้นหาที่ที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐาน มีเหตุและปัจจัยหลายประการเป็นแรงผลักดัน จากการศึกษาพบว่าเหตุผลและปัจจัยของการมีชุมชนในพื้นที่ศึกษามีอยู่ 2 ประการคือ หนึ่งการเมืองการปกครอง และหรือการสงครามประการที่ 2 คือภัยธรรมชาติ กล่าวคือ

1.2.1 ทางด้านการเมืองการปกครอง การสงคราม

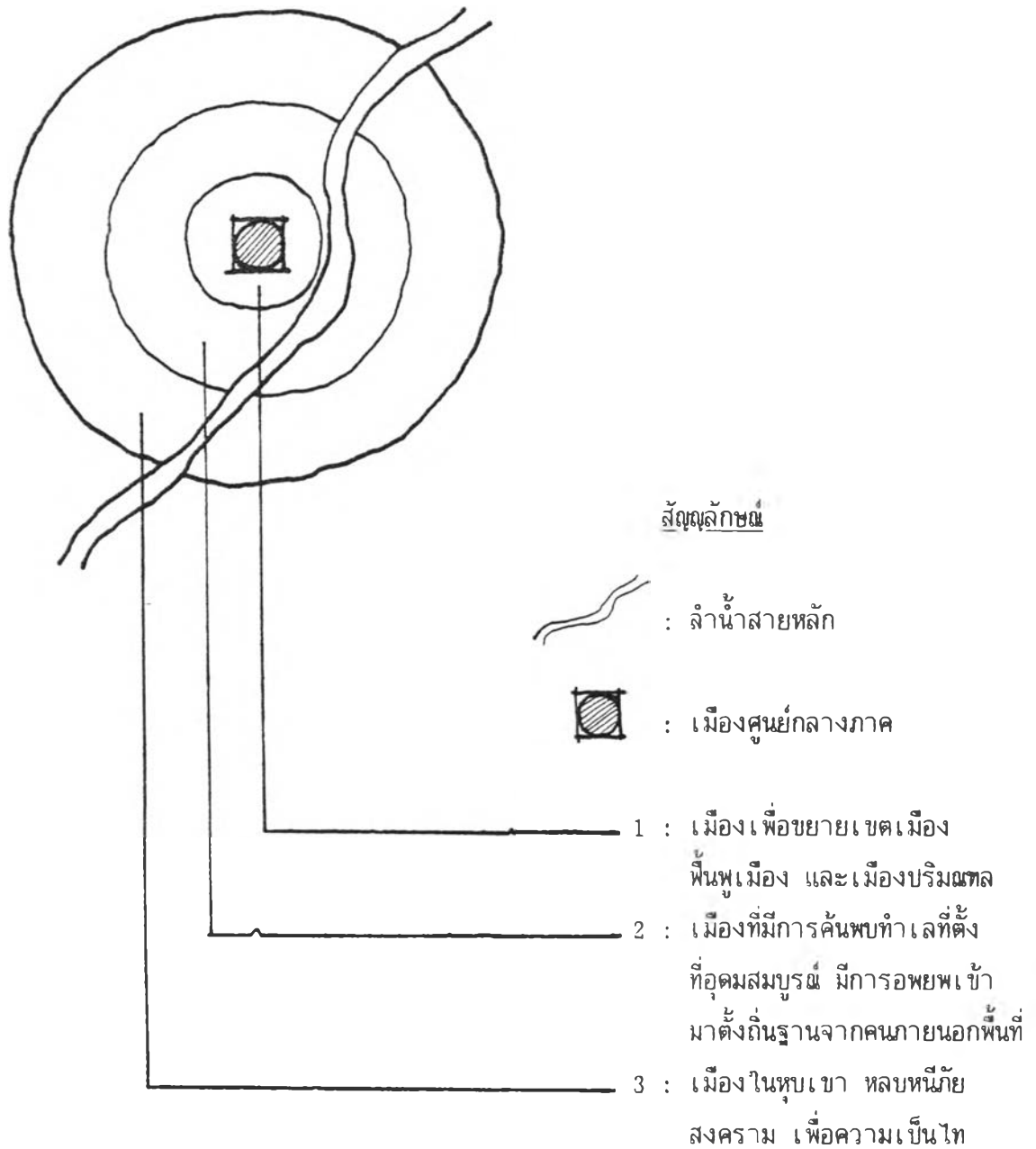
พบว่าในอดีตความมีอำนาจคือ แรงบันดาลใจต่อการสร้างฐานความมั่นคง ในการขยายอาณาเขตชุมชน, การครอบครองชุมชนและผืนแผ่นดิน, ตลอดจนการครอบครองคน ก็เพื่อความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง ดังนั้นการสงครามจึงจำเป็นต้องการไล่ล่าแผ่นดิน และผู้คนที่ต้องมีชัยภูมิ เพื่อการตั้งมั่นในการสงครามและการสัมพันธ์ไมตรี ด้วยการหาทำเลที่ตั้งของการสร้างฐานทัพโดยสร้างเมืองใหม่หรือเมืองชั่วคราว (ต่อมาภายหลังจึงพัฒนาการเป็นชุมชนถาวร) ซึ่งมักจะใช้การเลือกทำเลที่ตั้งที่ปลอดภัยทางการเมืองก่อนภัยธรรมชาติ เมืองประเภทนี้จึงมักจะมีประวัติศาสตร์ที่เด่นชัด สืบสาวราวเรื่องได้ง่าย เช่น เมืองฝาง เมืองพร้าว เป็นต้น อีกประการหนึ่งของการมีเมืองก็คือ ภายหลังจากการทำสงครามผู้ชนะย่อมได้ทุกอย่างที่ปรารถนาไม่ว่าทรัพย์สินแผ่นดิน และคน การขนย้ายทรัพย์สินและคนกลับบ้านเมืองของตนเป็นส่วนหนึ่งที่ปรากฏทั่วไปของการทำสงคราม การหาพื้นที่ถิ่นฐานให้กับขลยศึก จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าเมืองที่ต้องการจัดการ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะจัดส่วนแยกตัวออกไปจากเมืองเดิมของตน เพื่อแบ่งแยกชนชั้นที่ชัดเจน ไม่ไกลจากเมืองเดิมมากนัก ควบคุมได้ง่าย ชุมชนแห่งใหม่จึงเกิดขึ้นไกล้ำ ชุมชนเมืองเดิม ซึ่งมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานเกาะกลุ่มตามพวกพ้องของตนที่ถูกเกณฑ์มา ชุมชนประเภทนี้ได้แก่ สันกำแพง หางดง สารภี

คอยสะกด สันทราย และแม่ริม เป็นต้น นอกจากนี้การสงครามอาจมี เชลยบางส่วนหลบหนีข้ามเมืองหลบซ่อนเพื่อความเป็นไทในกลุ่มคน จะค้นหาทำเลที่ตั้งที่ปลอดภัยทางการเมืองการสงคราม และเปิดตัว ชุมชนประเภทนี้ได้แก่ อมก้อย แม่แจ่ม เป็นต้น และลักษณะสุดท้ายของการมีชุมชนจากปัจจัยทางการเมืองการปกครอง ก็คือการบูรณะซ่อมแซมเมือง ภายหลังการสงครามหรือการฟื้นฟูเมือง จะมีการโยกย้ายอพยพผู้คนจากเมืองอื่นๆ ที่เป็นเชลย เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เมืองต่างๆ ที่เป็นฐานกำลังทางการเมืองการปกครอง การขยายอาณาเขตและสร้างความมั่นคง โดยการวัดพื้นที่ดินให้ เช่น สันกำแพง จอมทอง หางดง สันทราย เป็นต้น

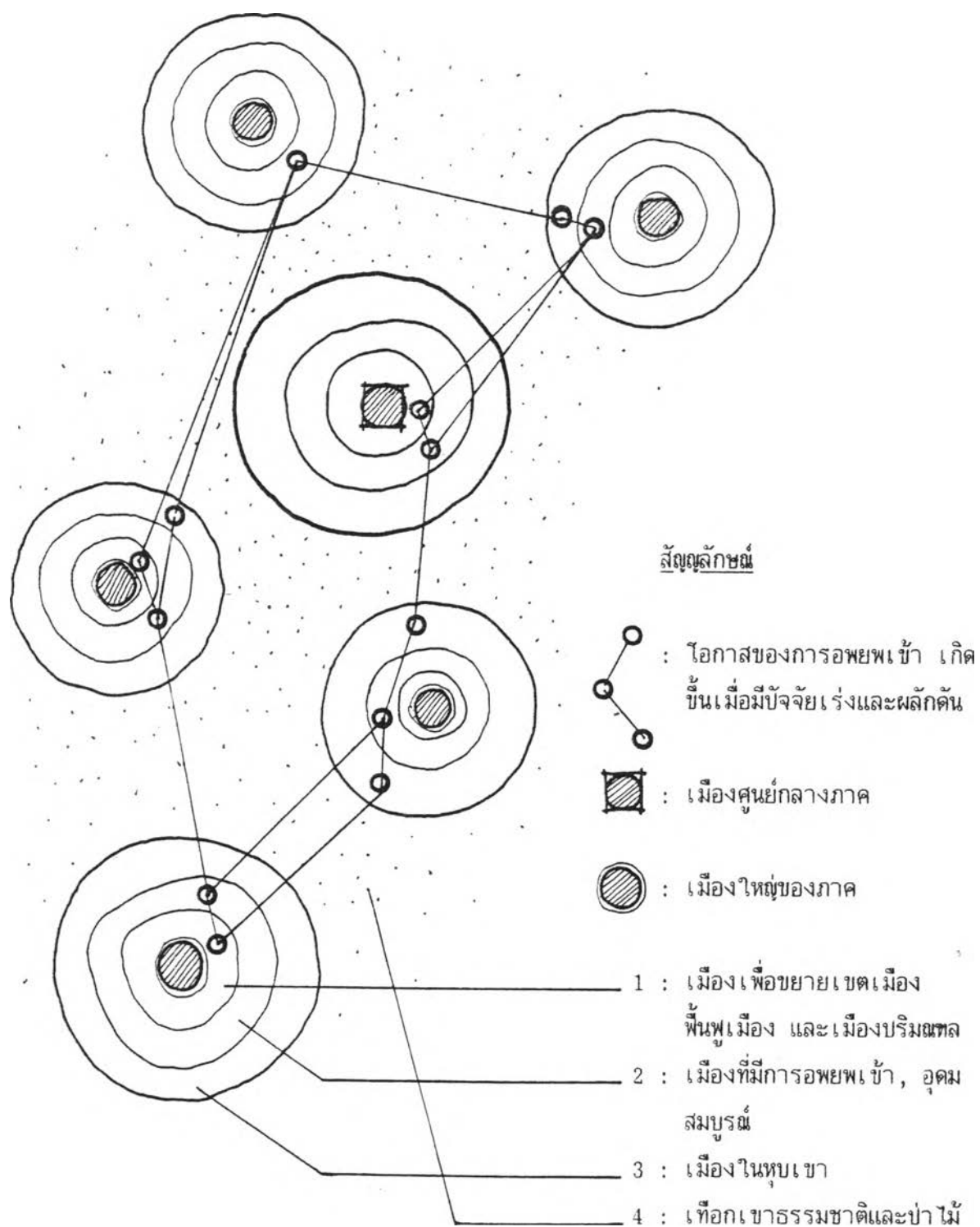
1.2.2 กียรติธรรมชาติ

เกียรติธรรมชาติเป็นปัจจัยหนึ่งของการมีชุมชนหรือทำให้ชุมชนร้าง และล่มสลายได้ ในพื้นที่หนึ่งที่มีชุมชนอาศัยอยู่ อาจเกิดเกียรติธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม พายุ โรคภัยไข้เจ็บจากเชื้อโรคธรรมชาติ ฯลฯ ที่รุนแรงต่อชุมชน ย่อมเป็นสาเหตุของการอพยพโยกย้ายค้นหาทำเลที่ตั้งแห่งใหม่ที่อุดมสมบูรณ์และปลอดภัยโดยการเดินทางตามพยากรณ์ต่างๆ ของกลุ่มคน ผ่านเส้นทางและทำเลที่เหมาะสมก็จะหยุดพักสร้างหลักแหล่งถาวรขึ้นเป็นชุมชนจากชุมชนเล็กๆ เติบโตขึ้นเป็นชุมชนเมืองในเวลาต่อมา และบางส่วนจะเข้าไปรวมกลุ่มกับชุมชนเดิมที่มีอยู่ซึ่งอาจเคยเป็นพวกพ้องเดียวกันมาก่อน ชุมชนเดิมก็จะเติบโตขึ้น ชุมชนประเภทนี้ได้แก่ ฮอด จอมทอง สันป่าตอง แม่อาลัย แม่แดง เชียงดาว เป็นต้น

จะเห็นว่าชุมชนเมืองบางเมืองมีปัจจัยทั้งด้านการเมือง การปกครอง การสงครามและเกียรติธรรมชาติ เป็นตัวสนับสนุนการเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บางเมืองอาจมีเพียงปัจจัยเดียวเพื่อการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะอยู่ภายใต้ความเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรด้วยคือ อาณาจักรล้านนามีเมืองเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลาง ดังนั้นชุมชนที่เกิดจากปัจจัยทางการเมืองการปกครอง การสงครามในด้านการเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของเชลยที่กวาดต้อนมา มักจะอยู่ใกล้เมืองศูนย์กลาง เพื่อเป็นฐานกำลังของตนและการขยายอาณาเขตนับตั้งแต่ชุมชนตำบลต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบเมือง (เมืองเชียงใหม่ ในอดีตมีอาณาเขตอยู่ในเขตคูเมือง) นอกเขตคูเมือง จนกระทั่งการขยายอาณาเขตสู่ชนบท กระจายตัวเป็นหย่อมๆ ของชุมชน กลุ่มชุมชนพวกนี้ ได้แก่ ชุมชนรอบนอกในระยะทาง 5-20 กิโลเมตร ได้แก่ ชุมชนเมืองในปริมณฑลปัจจุบัน 7 ชุมชน เป็นต้น ชุมชนที่มีปัจจัยจากการหลบหนีภัยสงครามเพื่อความเป็นไท ซึ่งอาจมาจากนอกพื้นที่อาณาจักรล้านนา ได้แก่ ชุมชนในหุบเขาสลักขี้ซ้อน ห่างไกลเมืองเข้าถึงลำบาก เป็นต้น ชุมชนที่อพยพมาจากสาเหตุของเกียรติธรรมชาติ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่หนึ่งมาบุกเบิกพื้นที่ใหม่ และหรือ เข้ามารวมกลุ่มชุมชนเดิมที่มีอยู่ ซึ่งพบทั่วไปในชุมชนที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เข้าถึงได้สะดวก ปลอดภัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนริมลำน้ำ และสามารถติดต่อเมืองศูนย์กลางได้

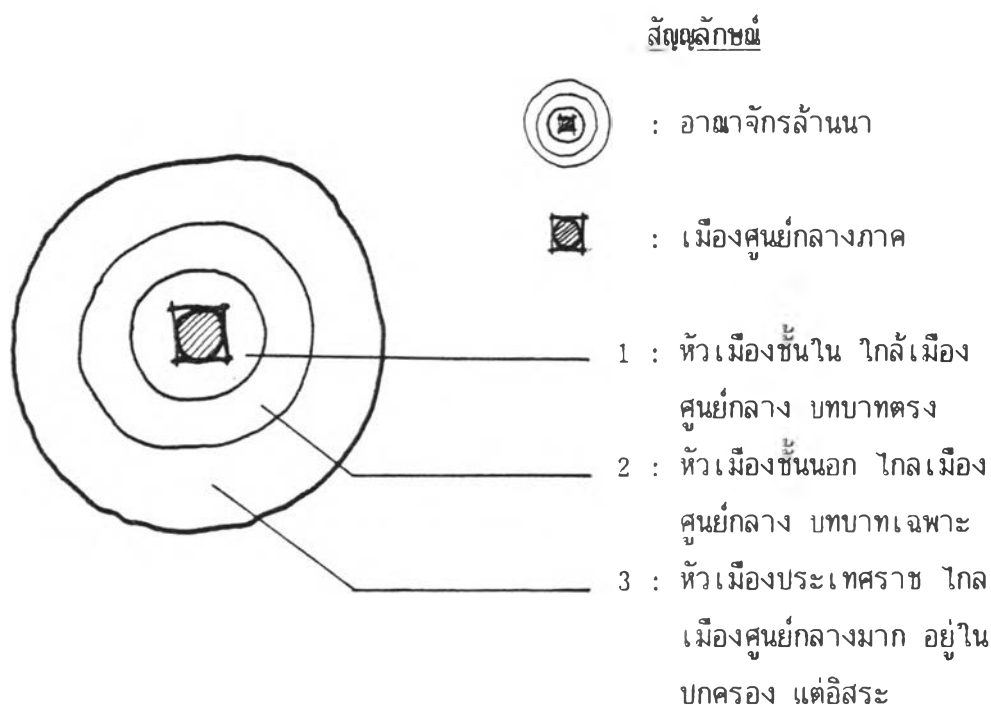
ภาพที่ 7.2 ภาพแสดงพื้นที่ภาคที่มีกลุ่มชุมชนเมืองขนาดเล็กที่ปรากฏและเกี่ยวข้องกับเมืองศูนย์กลางภาค สภาวะและปัจจัยในการเกิดเมืองขนาดต่างๆ ตามลักษณะการวางตัวของชุมชนเมืองขนาดเล็ก ในภูมิภาค, เมื่อพิจารณาในเชิงความสัมพันธ์กับเมืองศูนย์กลาง

ภาพที่ 7.3 ภาพแสดงระบบของเมืองตามลักษณะการวางตัวของชุมชนเมืองขนาดเล็กในภูมิภาค เมื่อพิจารณาในเชิงความสัมพันธ์กับเมืองอื่นๆ

1.3 บทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองขนาดเล็กที่มีต่ออาณาจักรล้านนา

ในระบบและลำดับของชุมชนเมืองในอดีตของอาณาจักรล้านนา จัดระบบของชุมชนออกเป็น 3 ลำดับเพื่อประโยชน์ทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม คือชุมชนหัวเมืองชั้นใน ชุมชนหัวเมืองชั้นนอก และชุมชนหัวเมืองประเทศราช ชุมชนหัวเมือง แต่ละลำดับจะมีบทบาทเฉพาะตามฐานะของตน และสังเกตเห็นได้ว่าระยะทางเป็นปัจจัยที่มองเห็นชัดเจนต่อการจัดลำดับชุมชน ร่วมกับเหตุและปัจจัยของการได้มาซึ่งชุมชนในการปกครอง ซึ่งพบว่าชุมชนหัวเมืองชั้นในมีบทบาทโดยตรงต่อเมืองศูนย์กลางภาค และมีระยะทางไกลเมืองศูนย์กลางมากกว่าชุมชนอื่นา ชุมชนหัวเมืองชั้นนอก มีบทบาทที่ไม่เต็มรูปแบบต่อเมืองศูนย์กลางภาค มีระยะทางไกลออกไป และชุมชนหัวเมืองประเทศราช มีบทบาทอยู่ในการปกครองของเมืองศูนย์กลางภาคเท่านั้น และอยู่ห่างไกลเมืองศูนย์กลางมาก และพบว่าชุมชนเมืองขนาดเล็กของอาณาจักรล้านนาก็คือ ชุมชนหัวเมืองชั้นในทั้งหมด

ภาพที่ 7.4 แสดงระบบชุมชนเมื่อพิจารณาจากบทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองขนาดเล็กที่มีต่อภาคในอดีต

จากความเป็นชุมชนหัวเมืองต่างๆ ของอาณาจักรล้านนาในอดีตคือ การจัดระบบชุมชน ตามสถานะของความเป็นชุมชนที่ได้มาจากการเมืองการปกครอง โดยการทำสงครามแย่งชิงดินแดน แล้วจึงกำหนดบทบาทต่างๆ ให้กับชุมชนแต่ละลำดับเพื่อการปกครองที่ครอบคลุมในทุกด้าน เมื่อเข้าสู่ยุคปัจจุบัน การจัดระบบและลำดับชุมชน อาศัยบทบาทและหน้าที่ของชุมชนเป็นตัวจัดระบบและลำดับชุมชนตามความสำคัญมากหรือน้อยของชุมชนแต่ละชุมชน โดยมีที่ตั้งที่มีศักยภาพต่อการรองรับการพัฒนา, การมีขีดความสามารถเติบโตทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และประชากร ความสามารถในการบริการ และความเป็นศูนย์กลาง เป็นปัจจัยในการกำหนดลำดับของชุมชนอย่างเป็นระบบ ดังนี้ในระดับภาค เมืองมองภาพรวมของภาคเหนือทั้งหมดจะพบว่ามีการจัดลำดับชุมชน ตั้งแต่ลำดับ 1 ถึง 6 ภายใต้ง่อนไขดังกล่าว

จากการศึกษาถึงแผนและนโยบายการพัฒนาภาค ในระบบชุมชนพบว่า

ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง มีการวางแผนการจัดระบบชุมชนที่มีศักยภาพต่อการยกระดับชุมชนจากชุมชนลำดับที่ 5 เป็นชุมชนลำดับที่ 4 ในอนาคต

ชุมชนอันดับ 2 : จอมทอง มีการวางแผนการจัดระบบชุมชนที่มีศักยภาพต่อการเป็นชุมชนลำดับที่ 4 เหมือนเดิม (ในขณะที่ชุมชนเวียงฝางซึ่งมีฐานะอยู่ในลำดับที่ 4 เช่นกัน กลับมีศักยภาพให้พัฒนาเป็นชุมชนลำดับที่ 3 ในอนาคต)

ชุมชนอันดับ 3 : อมก๋อย มีการวางแผนการจัดระบบชุมชนที่มีศักยภาพต่อการเป็นชุมชนลำดับที่ 6 เหมือนเดิม ในปัจจุบันและอนาคต

จากบทบาทและความสำคัญของชุมชนในระบบของภาคดังกล่าว จะพบว่าชุมชนแต่ละอันดับจะมีทิศทางการใช้บริการรวมศูนย์อยู่ที่เมืองศูนย์กลางภาค แบบเป็นลูกโซ่จากตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนกับระยะทางและการเชื่อมโยงที่สัมพันธ์ต่อกันภายในระบบ

1.4 การเชื่อมโยงของชุมชนภายในอาณาจักรล้านนา

ถึงแม้การสัญจรจะมีเพียงทางบกและทางน้ำ และมีหลายวิธีการสำหรับการเดินทางข้ามพื้นที่ต่างๆ ลักษณะสำคัญต้องสามารถเชื่อมโยงกับเมืองศูนย์กลางอาณาจักรได้ ซึ่งจะช่วยให้เมืองศูนย์กลางมีความสำคัญต่อการเป็นศูนย์รวมมากยิ่งขึ้น และในตัวเมืองศูนย์กลางอาณาจักรเองก็สามารถเชื่อมโยงกับเมืองอื่นๆ ได้อย่างกว้างไกลทั้งภายในและนอกอาณาจักร ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อการพัฒนาเมืองที่มีเหตุและปัจจัยส่งถึงอย่างมีระบบและกระบวนการ ดังนั้นชุมชนเมืองต่างๆ รอบเมืองศูนย์กลางที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้จึงเป็นส่วนหนึ่งของเหตุและปัจจัยในการพัฒนาเมืองศูนย์กลางอย่างมีพัฒนาการในทุกด้าน ตลอดยุคสมัยจนถึงปัจจุบันถึงแม้การสัญจรเชื่อมโยงจะมีวิธีการทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ในการเชื่อมโยงยังคงมุ่งสู่เมืองศูนย์กลาง เช่นเดียวกับยุคอดีต โดยการใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด

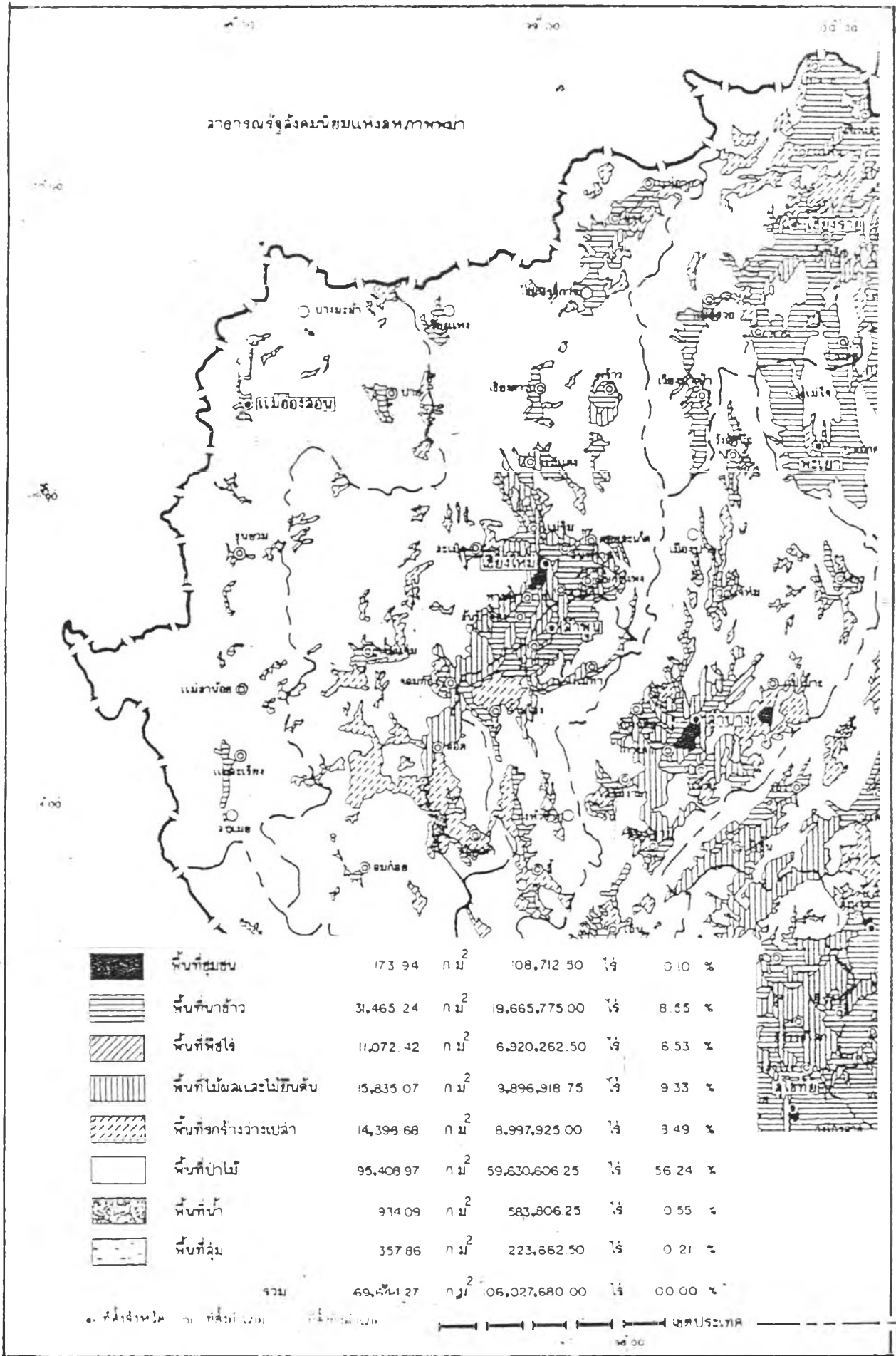
1.5 การใช้ที่ดินในพื้นที่อาณาจักรล้านนา

การใช้ที่ดินของอาณาจักรล้านนา เพื่อวิถีชีวิตชุมชนโดยแก่นแท้ของความเป็นชุมชนในระบบพึ่งพาระหว่างป่ากับชุมชน โดยมีขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เป็นจิตใจของชุมชนอย่างกลมกลืนกับชีวิตและความเป็นอยู่ วัตถุประสงค์ของชุมชนทั้งทางกายภาพ และจิตใจ ลักษณะดังกล่าวคือรากฐานที่สำคัญของชุมชนในยุคอดีต ที่ปรากฏในยุคปัจจุบัน แม้ว่าการใช้ที่ดินจะมีความซับซ้อนในกิจกรรมและรูปแบบมากขึ้นตามการเติบโตของเมืองในด้านอื่นๆ ที่เปลี่ยนแปลงระบบพึ่งพาระหว่างป่ากับชุมชนมาเป็นเมืองกับชุมชนที่มีการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และประชากรเป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน แต่รากฐานของความเป็นชุมชนดั้งเดิมยังคงมีความสำคัญในระดับหนึ่งของความเป็นเมืองที่มีลักษณะ เฉพาะไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยในพื้นที่ใด พื้นที่หนึ่ง การใช้ที่ดินได้มีการกำหนดใช้อย่างมีระบบแบบแผนตามศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งโดยภาพรวมของพื้นที่เมืองระดับภาค พบว่า

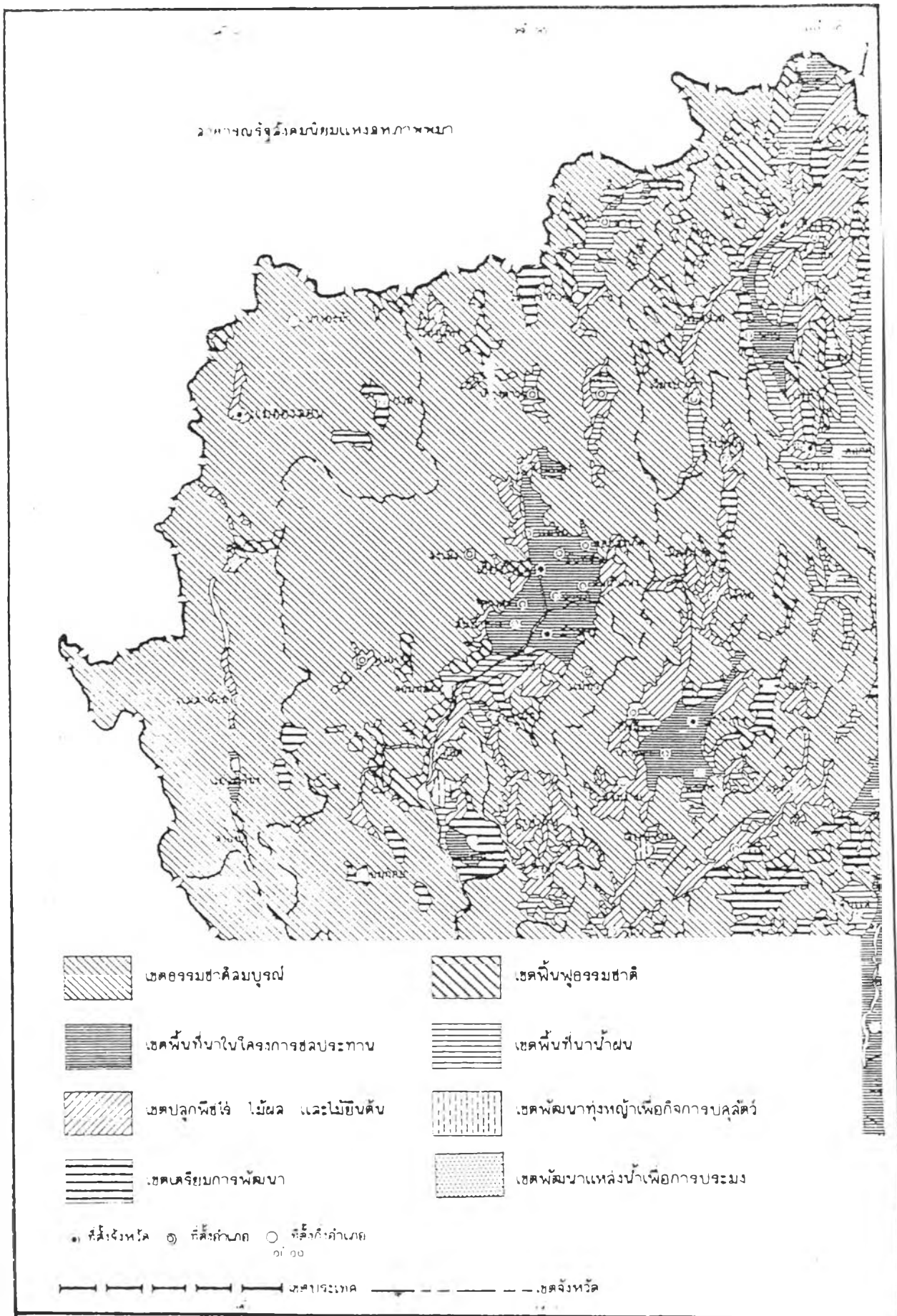
ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง มีการวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคตให้เป็นเขตพื้นที่นาในโครงการชลประทานที่มีศักยภาพ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่มีได้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ชุมชนอันดับ 2 : จอมทอง มีการวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคตให้เป็นเขตพื้นที่นาในเขตพื้นที่พุทธมณฑล และเขตธรรมชาตีสัมบูรณ์ที่มีศักยภาพสำหรับการเพาะปลูกทั่วไป การทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และป่าไม้ โดยพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ และส่วนหนึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ชุมชนอันดับ 3 : อมก๋อย มีการวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคตให้เป็นเขตพื้นที่เตรียมการพัฒนา มีศักยภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมอย่างยิ่ง แต่เหมาะสมกับการเป็นพื้นที่ป่าไม้แหล่งต้นน้ำลำธาร โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

แผนที่ 7.2 แสดงการใช้ที่ดินในปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนเมือง เมื่อพิจารณาจากการใช้ที่ดินของภาค
ที่มา : สำนักผังเมือง

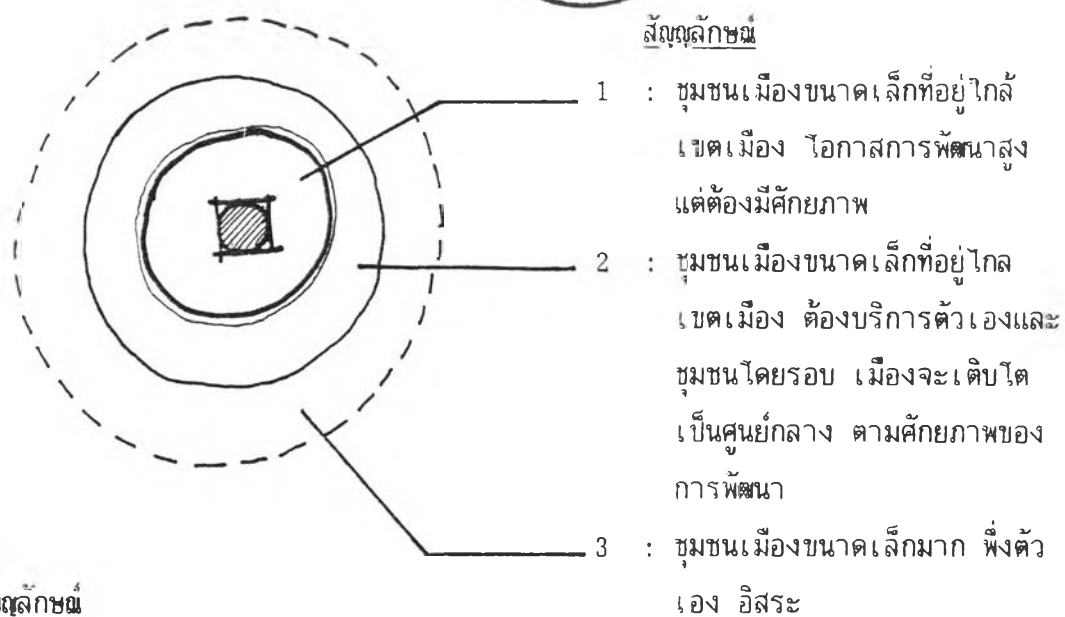

แผนที่ 7.3 แสดงการใช้ที่ดินในอนาคตและศักยภาพของการพัฒนา เมื่อพิจารณาจากนโยบายการใช้ที่ดินของภาค
ที่มา : สำนักผังเมือง

2. ระดับเมือง : ในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน : วิเคราะห์, เปรียบเทียบ, ลักษณะเฉพาะ

2.1 ที่ตั้งและขนาดของชุมชนเมือง

เมืองต่างๆ ที่ปรากฏมีการตั้งถิ่นฐาน ณ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ย่อมมีจุดเริ่มต้นของความเป็นเมืองที่แตกต่างกัน ณ ที่ตั้งของแต่ละชุมชนเมือง โอกาสต่อการรองรับการพัฒนา การเจริญเติบโต ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากรจึงแตกต่างกันเนื่องมาจากตำแหน่งที่ตั้งและระยะทาง ขนาดของพื้นที่ บทบาทและความสำคัญ ความสามารถต่อการให้บริการ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ชุมชนเมืองมีขนาดที่แตกต่างกัน ส่วนที่ตั้งมีพัฒนาการมาจากรากฐานเดิมในอดีต ในภาวะปัจจุบันที่ตั้งของชุมชนจึงถูกกำหนดให้มีตำแหน่งตามรากฐานเดิม แต่อาจมีการขยายอาณาเขตกว้างขวางออกไปตามปัจจัยแวดล้อมของตนทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีลักษณะแตกต่างกัน ตามแต่ละสาเหตุและปัจจัยร่วมกับศักยภาพของตน จากการศึกษาพบว่าปัจจัยของระยะทางกับตำแหน่งของชุมชนที่อยู่ใกล้เขตเมืองศูนย์กลางหลักจะมีโอกาสรองรับการพัฒนาได้มากกว่าชุมชนที่อยู่ห่างไกลเมืองศูนย์กลาง แต่ทั้งนี้ขนาดของพื้นที่รองรับต้องกว้างขวางด้วย ได้แก่ ชุมชนสันกำแพง ซึ่งเป็นชุมชนอันดับ 1 ในกรณีศึกษาส่วนอีกลักษณะหนึ่งที่พบก็คือชุมชนเมืองที่มีตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยรอบจะมีการพัฒนาตนเองเพื่อการบริการภายในและบริกรชุมชนโดยรอบแบบเป็นไปเองโดยธรรมชาติ เนื่องจากระยะทางที่ไกลจากเขตเมืองและต้องให้บริการ ขนาดของชุมชนเมืองจะโตมากขึ้นรองจากเมืองศูนย์กลาง ได้แก่ ชุมชนจอมทอง : ชุมชนอันดับ 2 ในกรณีศึกษาและเมืองอีกลักษณะก็คือ เมืองที่ค่อนข้างอิสระพึ่งตนเอง เนื่องจากอยู่ไกลจากเมืองศูนย์กลางมาก ต้องเลี้ยงตัวเอง จะมีขนาดเล็กๆ ไม่ซับซ้อน มักอาศัยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอื่นๆ เป็นตัวกำหนดที่ตั้งและขนาดของชุมชน ได้แก่ ชุมชนอมก๋อย : ชุมชนอันดับ 3 ในกรณีศึกษา

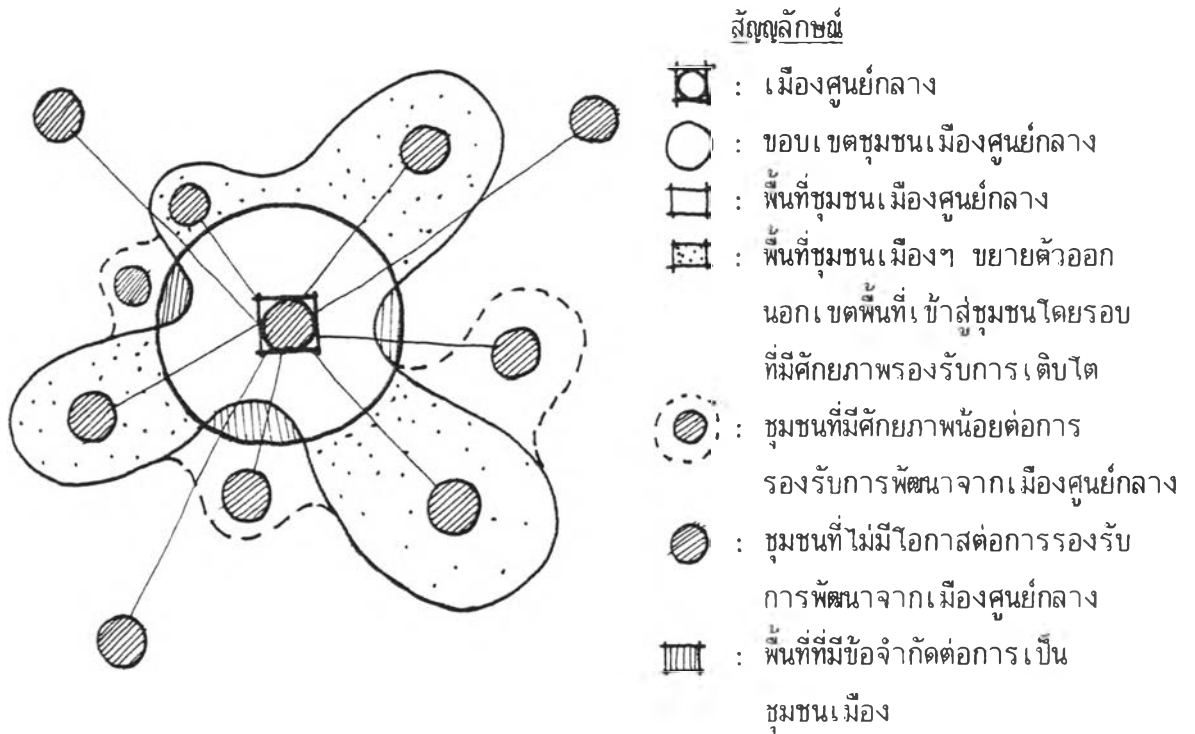

ภาพที่ 7.5 แสดงระบบชุมชนเมืองขนาดเล็ก จ. เชียงใหม่ เมื่อพิจารณาความมีที่ตั้งใกล้-ไกล จากเมืองศูนย์กลางจะส่งผลให้เมืองมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง ขนาด และโอกาสการพัฒนา

2.2 เหตุและปัจจัยของการมีชุมชน

ในอดีตชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นอาจมีเหตุและปัจจัยเช่นเดียวกันกับระดับภาค แต่พัฒนาการในเวลาต่อมาจะปรากฏว่ามีปัจจัยจากเมืองศูนย์กลางเป็นส่วนหลักกระตุ้นต่อการเกิดชุมชนอย่างมาก ทั้งในยุคอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะการฟื้นฟูเมืองในทุกด้านของยุคอดีตและในปัจจุบัน การมีชุมชนเกิดขึ้นเนื่องจากเมืองศูนย์กลางเติบโตมากจนพื้นที่เมืองไม่สามารถรองรับการเติบโตได้เพียงพอ และอาจมีข้อจำกัดบางพื้นที่ ชุมชนจึงขยายตัวออกนอกพื้นที่เมืองเข้าสู่ชุมชนรอบนอกอื่นๆ ที่สามารถรองรับได้ในทุกด้าน ดังนั้นเหตุและปัจจัยสำคัญของการมีชุมชนจึงมาจากเมืองศูนย์กลางหลักเป็นประเด็นสำคัญ แต่โอกาสการรองรับของแต่ละพื้นที่ชุมชนเมืองขนาดเล็ก ขึ้นอยู่กับศักยภาพของตนในทุกปัจจัย ดังกล่าวไปแล้วในเรื่องที่ตั้งและขนาดของชุมชน

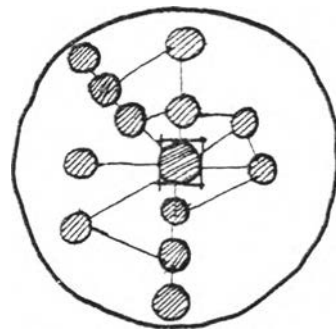
จากการศึกษาในพื้นที่เมือง พบว่าชุมชนที่มีโอกาสต่อการรองรับการพัฒนาจากเมืองศูนย์กลางภาคมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนสันกำแพง และรองลงมาได้แก่ ชุมชนจอมทอง และชุมชนที่มีโอกาสน้อยมากได้แก่ ชุมชนอมก๋อย ซึ่งมีเหตุและปัจจัยขึ้นอยู่กับระยะทางและศักยภาพของพื้นที่

ภาพที่ 7.6 แสดงการเติบโตของพื้นที่เมืองอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมืองศูนย์กลางแบบล้นเมือง (Over urbanization)

2.3 บทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองขนาดเล็ก

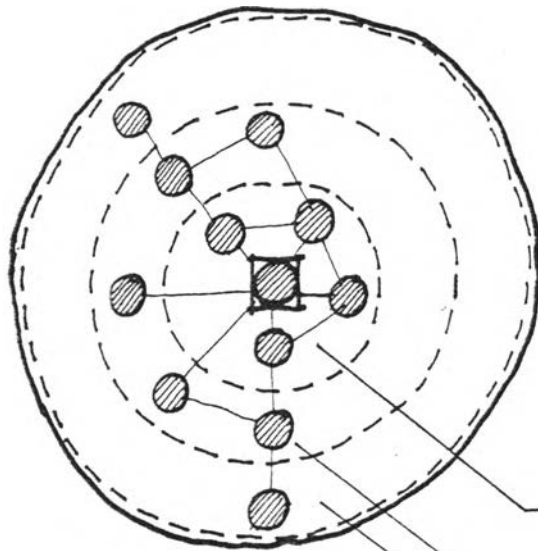
ชุมชนเมืองขนาดเล็กในอดีตของเมืองศูนย์กลางมีบทบาทและฐานะเท่าเทียมกันทางการปกครอง แต่ขนาดอาจแตกต่างกันตามรากฐานการตั้งถิ่นฐานของตน ในยุคปัจจุบันบทบาทและความสำคัญของชุมชนแตกต่างกัน เนื่องจากชุมชนเมืองมีการพัฒนาในระดับที่แตกต่างกันตามศักยภาพและโอกาสการรองรับการพัฒนา โดยมีเมืองศูนย์กลางหลักเป็นตัวผลักดัน ภายใต้ง่อนไขของศักยภาพชุมชน ทำให้ชุมชนเมืองมีการจัดระบบชุมชน โดยอาศัยความเป็นศูนย์กลางและการให้บริการ เป็นปัจจัยกำหนดลำดับของชุมชนและสร้างบทบาทให้กับชุมชนแต่ละชุมชนอย่างเด่นชัด ตลอดจนบทบาทเฉพาะที่พิเศษของชุมชนบางชุมชนที่มีความสำคัญต่อเมืองศูนย์กลางโดยตรง ในด้านการรองรับการเจริญเติบโตและให้บริการเฉพาะเป็นชุมชนบริวาร หรือเมืองในปริมณฑล ดังนั้นบทบาทและความสำคัญของชุมชนในยุคอดีตและปัจจุบันจึงแตกต่างกันตามศักยภาพและโอกาสการรองรับการพัฒนา โดยมีเมืองศูนย์กลางหลักเป็นตัวผลักดัน ภายใต้ง่อนไขของศักยภาพชุมชน ทำให้ชุมชนเมืองมีการจัดระบบชุมชน โดยอาศัยความเป็นศูนย์กลางและการให้บริการ เป็นปัจจัยกำหนดลำดับของชุมชนและสร้างบทบาทให้กับชุมชนแต่ละชุมชนอย่างเด่นชัด ตลอดจนบทบาทเฉพาะที่พิเศษของชุมชนบางชุมชนที่มีความสำคัญต่อเมืองศูนย์กลางโดยตรง ในด้านการรองรับการเจริญเติบโตและให้บริการเฉพาะเป็นชุมชนบริวาร หรือเมืองในปริมณฑล ดังนั้นบทบาทและความสำคัญของชุมชนในยุคอดีตและปัจจุบันจึงแตกต่างกันตามเหตุและปัจจัยดังกล่าว ในอดีตชุมชนมีลำดับเดียว ปัจจุบันมี 3 ลำดับในลักษณะชุมชนศูนย์กลางหลัก รอง และศูนย์กลางชนบท ซึ่งมีรัศมีการให้บริการเฉพาะตน และพบว่าชุมชนที่มีความเป็นศูนย์กลางหลัก ได้แก่ ชุมชนเมืองนคร เชียงใหม่ โดยมีชุมชนในปริมณฑล : ชุมชนสันกำแพงเป็นชุมชนที่สนับสนุนความเป็นศูนย์กลาง ชุมชนศูนย์กลางรอง ได้แก่ ชุมชนจอมทอง และชุมชนศูนย์กลางชนบท ได้แก่ ชุมชนอมก๋อย เป็นต้น

สัญลักษณ์

- : เมืองศูนย์กลาง
- : ชุมชนเมืองขนาดเล็กในบทบาท
ความสำคัญระดับเดียวกัน
(ชุมชนหัวเมืองชั้นใน)
- : ขอบเขตพื้นที่ของเมืองศูนย์กลาง

1 บทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองขนาดเล็กในอดีต

สัญลักษณ์

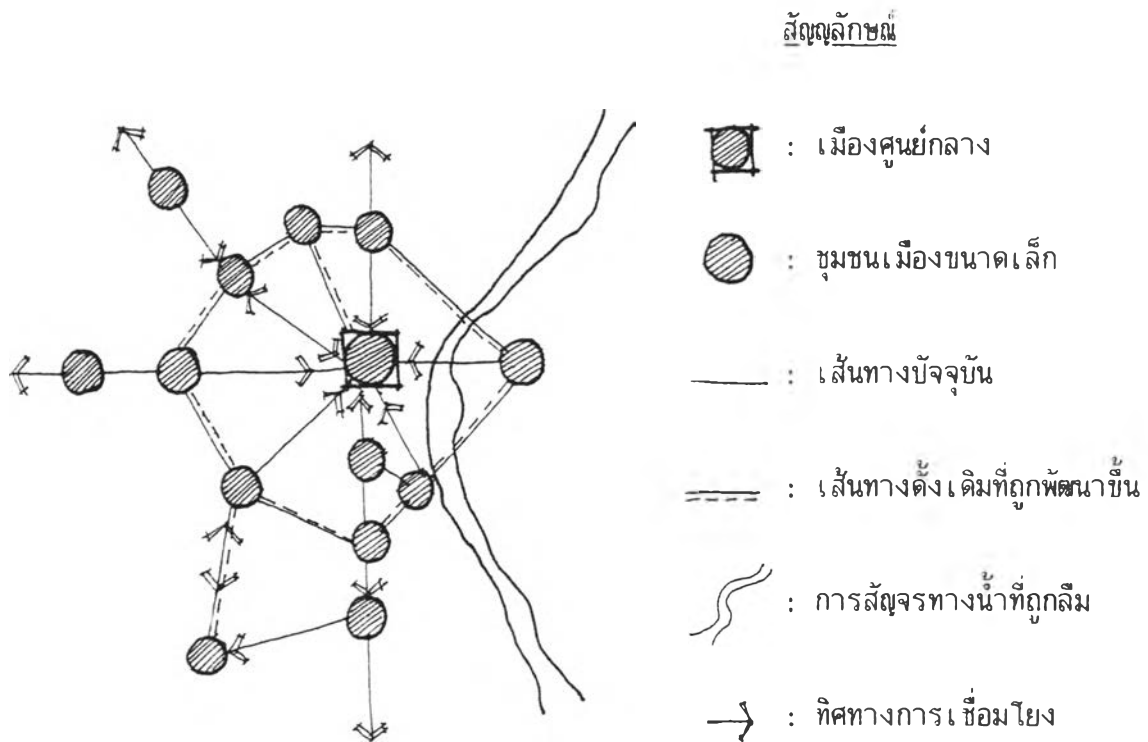
- : เมืองศูนย์กลางหลัก
- : ชุมชนเมืองขนาดเล็กในบทบาท
ความสำคัญแตกต่างกัน
- 1 : เมืองบริวาร
- 2 : เมืองศูนย์กลางรอง
- 3 : เมืองศูนย์กลางชนบท
- : ขอบเขตพื้นที่ของเมืองศูนย์กลาง

2 บทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองขนาดเล็กในปัจจุบัน

ภาพที่ 7.7 แสดงระบบของชุมชนเมืองเมื่อพิจารณาจากบทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองขนาดเล็กในอดีต-ปัจจุบันของเมืองเชียงใหม่

2.4 การเชื่อมโยงของชุมชนที่มีต่อเมืองศูนย์กลาง

การเชื่อมโยงของชุมชนเมืองขนาดเล็กมีลักษณะวิ่งเข้าหาเมืองศูนย์กลางนับแต่อดีตถึงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นทางบก หรือทางน้ำ แต่ปัจจุบันทางน้ำไม่มีบทบาทต่อการเดินทางและทางบก เพิ่มความสำคัญอย่างมากในปัจจุบันและเป็นทางเดียวต่อการเชื่อมโยงกับเมืองศูนย์กลาง ลักษณะการเชื่อมโยงจึงเสมือนเป็นรัศมีออกจากจุดศูนย์กลาง และวิ่งเข้าหาจุดศูนย์กลาง นอกจากนี้ระหว่างชุมชนก็สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้โดยไม่ต้องผ่านชุมชนศูนย์กลางด้วยโครงข่ายเดิมจากยุคอดีตที่ได้รับการพัฒนา และโครงข่ายใหม่ที่ออกแบบเพิ่มเติมเพื่อการเข้าถึงกันอย่างกว้างขวาง แต่มีข้อจำกัดสำหรับบางพื้นที่ชุมชนที่ไม่สามารถเชื่อมโยงได้หลายทาง

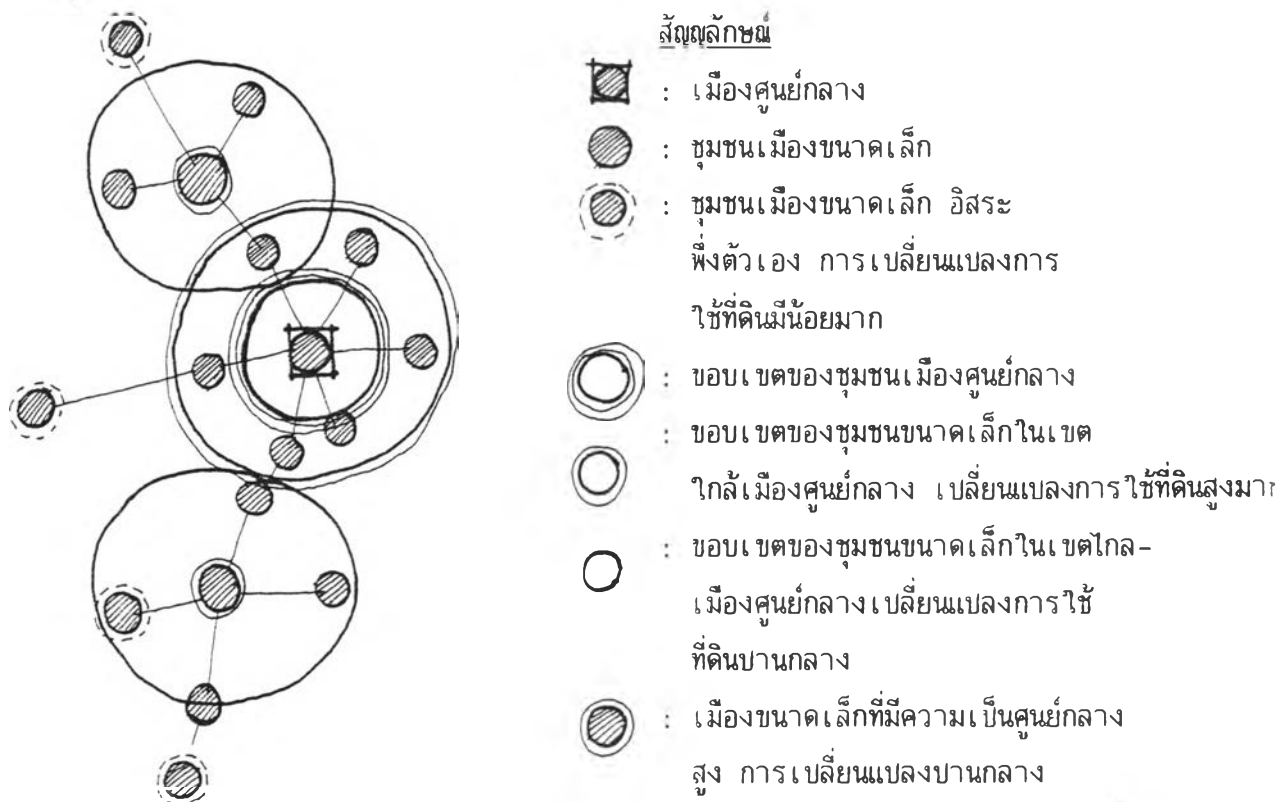

ภาพที่ 7.8 แสดงระบบการเชื่อมโยงของชุมชนเมืองขนาดเล็กที่มีความสัมพันธ์ต่อเมืองศูนย์กลางในอดีต-ปัจจุบัน

จากการเชื่อมโยงของชุมชนในลักษณะต่างๆ ชุมชนที่อยู่ใกล้เขตเมืองมีลักษณะการเข้าถึงได้หลายทิศทาง แสดงให้เห็นถึงโอกาสของการพัฒนาจะสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าชุมชนที่อยู่ไกล และมีเส้นทางการเข้าถึงได้ทางเดียว เชื่อมโยงกับชุมชนอื่นๆ ได้ยาก และเมื่อจัดลำดับของการเข้าถึงจะพบว่า ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง มีศักยภาพต่อการเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และเข้าถึงได้หลายทิศทาง ชุมชนอันดับ 2 : จอมทอง มีศักยภาพต่อการเข้าถึงได้ระดับกลาง และชุมชนอันดับ 3 : อมก๋อย มีศักยภาพต่อการเข้าถึงได้ยาก และเข้าถึงได้ทางเดียว

2.5 การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองขนาดเล็ก จังหวัดเชียงใหม่

การใช้ที่ดินของชุมชนในอดีตมีลักษณะและรูปแบบเช่นเดียวกันกับระดับภาค และมีพัฒนาการการใช้ที่ดินสู่ยุคปัจจุบันในรูปแบบและเงื่อนไขเดียวกัน องค์ประกอบทางกายภาพจึงแสดงออกในลักษณะคล้ายคลึงกันต่างกันเฉพาะอาณาเขตการใช้พื้นที่ดินของแต่ละประเภท แต่ละชุมชน จะมีขอบเขตกว้างไกลไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความสามารถในการตอบรับการพัฒนาทางกายภาพของแต่ละชุมชน ซึ่งพบว่าชุมชนที่มีความสามารถตอบรับการพัฒนาได้มาก และมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินสูง จะต้องอยู่ใกล้เขตเมืองและหรือมีความเป็นศูนย์กลางในตัวเองสูง แม้จะไม่ได้อยู่ใกล้เขตเมือง

ภาพที่ 7.9 แสดงระบบชุมชนเมืองขนาดเล็กเมื่อพิจารณาจากโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสูง-ต่ำ

เมื่อวิเคราะห์จากการศึกษาพบว่า ชุมชนในเขตปริมณฑล ชุมชนสันกำแพงมีโอกาสต่อการพัฒนาที่ดินให้เป็นชุมชนเมือง ได้สูงกว่าชุมชนจอมทอง และอมก๋อย ตามลำดับ และในศักยภาพของโอกาสดังกล่าวในพื้นที่ชุมชนสันกำแพง มีความขัดแย้งกับแผนและนโยบายการพัฒนาการใช้ที่ดินของภาคที่กำหนดเขตพื้นที่ดินในชุมชนสันกำแพงให้มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรมมากกว่าความเป็นเมือง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการพัฒนาในความเป็นเมืองจะมีบทบาทที่แรงและไต่สูงกว่าการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม เนื่องจากการเติบโตที่ล้นเมืองของเมืองศูนย์กลาง ที่ต้องการพื้นที่รองรับอย่างทันต่อเหตุการณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม โดยการหาพื้นที่รองรับนั้นคือการพัฒนาทางด้านกายภาพที่ต้องให้ชุมชนมีความเป็นเมืองแทนการเกษตรกรรม ส่วนชุมชนจอมทอง และอมก๋อย มีการเติบโตภายใต้เหตุและปัจจัยทางธรรมชาติของพื้นที่ชุมชนและหน่วยของสังคม ซึ่งจะเป็นตัวควบคุมการเติบโตให้เป็นไปอย่างมีขั้นตอนตามเหตุและปัจจัย โดยไม่ข้ามกระโดดดังเช่นชุมชนสันกำแพง

3. ระดับชุมชน : (เมือง, ย่าน และอาคาร) ในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน : วิเคราะห์, เปรียบเทียบ, ลักษณะเฉพาะ

3.1 ระดับชุมชนเมือง : ขบวนการเป็นเมือง, ลักษณะเฉพาะและคุณค่าชุมชน

3.1.1 ขบวนการเป็นเมือง : ความเป็นเมืองสูง กลาง และต่ำ

จากการศึกษาขบวนการเป็นเมืองตามพัฒนาการของชุมชน ทำให้ทราบถึงขบวนการเป็นเมืองในระดับของความเป็นเมืองต่างๆ กัน โดยมีเหตุและปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเกิดขบวนการอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยสรุปสามารถบอกถึงลักษณะของขบวนการในระดับของความเป็นชุมชนเมืองสูง กลาง และต่ำ ตามทัศนภาพของขบวนการ และทัศนภาพของเหตุและปัจจัย ของชุมชนอันดับ 1, 2 และ 3 ตามตารางดังนี้

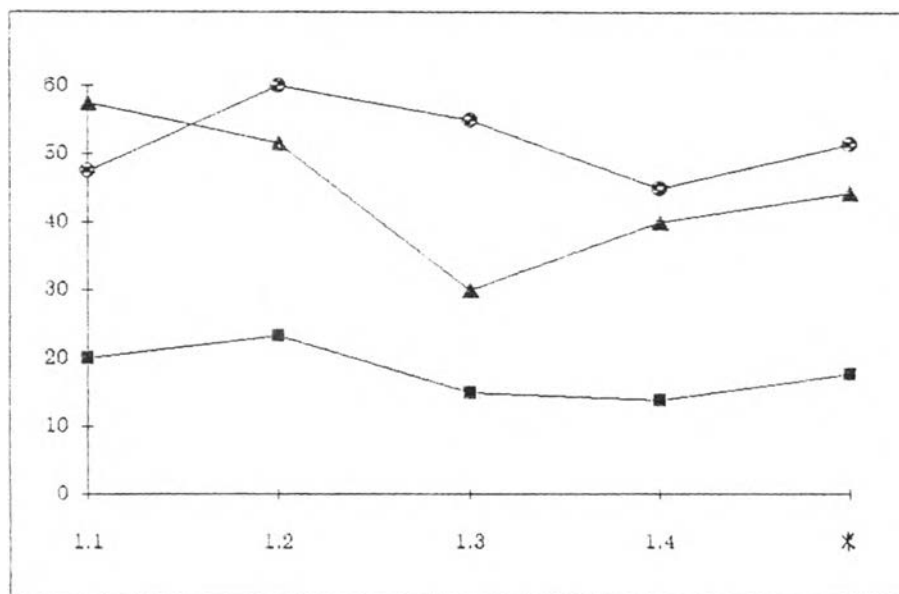
ตารางที่ 7.1 แผนภาพเปรียบเทียบระดับของวามเป็นชุมชนเมืองและลักษณะของชุมชนการ (เหตุและปัจจัยที่มีผลต่อชุมชนการเป็นเมืองของชุมชนการศึกษาล้านค้ำแพง, เวียดนาม, บวก)

การเป็นเมืองตามทัศนภาพ	ระดับของวามเป็นชุมชนเมือง (ร้อยละ)			หมายเหตุ
	ชุมชนอันดับ 1	ชุมชนอันดับ 2	ชุมชนอันดับ 3	
1. ของชุมชนการเป็นเมือง				
1.1 ภายนอกบาทและหัว เหล้าค้ำแพงของชุมชน	17.5	57.5	20.0	ชุมชนอันดับ 1 มีชุมชนการเป็นเมืองสูงกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ชุมชนอันดับ 2 ในบาทและหัว เหล้าค้ำแพงของชุมชนแสดงออกขอ ชะบวนการเป็นเมืองสูงกว่าชุมชนอื่น ชุมชนอันดับ 3 มีชุมชนการเป็นเมืองต่ำกว่ามากในทุกด้านแบบทั้งทาง
1.2 การสูญเสียลักษณะเฉพาะตัว	60.0	51.67	23.33	
1.3 สภาพแวดล้อมเป็นเมือง	55.0	30.0	15.0	
1.1 ระดับของวามเป็นเมืองเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชน PATRICK G.	15.0	10.0	13.75	
สรุประดับของชุมชนการเป็นเมือง	51.4	44.3	17.7	
2. เหตุและปัจจัยของชุมชนการเป็นเมือง	ชุมชนอันดับ 1	ชุมชนอันดับ 2	ชุมชนอันดับ 3	
2.1 สภาพการเมืองการปกครอง, เศรษฐกิจ นโยบายการพัฒนา, ความสมบูรณ์ของทรัพยากร, การฟื้นฟูเมือง, บทบาทและหัวเหล้าค้ำแพงของตน	32.5	50.0	24.17	ชุมชนอันดับ 1 ปัจจัยของการฟื้นฟูเมือง ชียงใหม่มีผลต่อวามเป็นเมืองสูง
2.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดวามเป็นเมืองทางกายภาพ : การอพยพ, การใช้ที่ดิน, อุตสาหกรรม, หนาแน่น และการก่อสร้างอาหาร	53.0	51.1	27.0	ชุมชนอันดับ 1 ปัจจัยของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมีผลต่อวามเป็นเมืองสูง
2.3 ลักษณะของวามเป็นเมืองทางกายภาพ : RIBBON, ARTICULATED SHEET, ISOLATED	31.67	33.3	23.33	ชุมชนอันดับ 1 มีลักษณะของวามเป็นเมืองทางกายภาพในรูปแบบ Ribbon Development สูงและเด่นชัด ชุมชนอันดับ 2 มีลักษณะของวามเป็นเมืองทางกายภาพในรูปแบบ Articulated Sheet สูงและเด่นชัดมาก
สรุประดับของวามเป็นเมืองจากเหตุและปัจจัย	18.2	46.8	25.0	ชุมชนอันดับ 3 มีลักษณะของวามเป็นเมืองทางกายภาพในรูปแบบ Isolated Settlement สูงและเด่นชัดมาก
เฉลี่ยของวามเป็นเมืองของชุมชนโดยภาพรวม	19.8	15.55	21.35	
ระดับของวามเป็นเมืองตามลำดับ	1	2	3	ลำดับ 1 ความเป็นเมืองสูง ลำดับ 2 ความเป็นเมืองปานกลาง และลำดับ 2 ความเป็นเมืองต่ำ

ที่มา : ตารางที่ 5.7

แผนภูมิที่ 7.3 กราฟแสดงการเปรียบเทียบระดับความเป็นเมืองเมื่อพิจารณาจากขบวนการเป็นเมืองในด้านต่างๆ

ระดับของขบวนการเป็นเมือง

ทัศนภาพของขบวนการเป็นเมือง

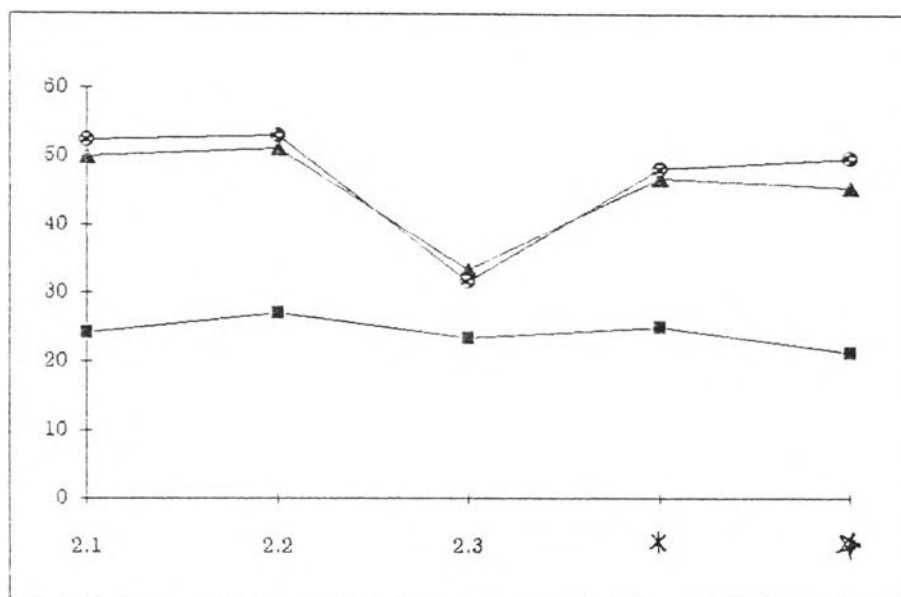
สัญลักษณ์ : ชุมชนอันดับ 1 ○
 ชุมชนอันดับ 2 ▲
 ชุมชนอันดับ 3 ■

1. ขบวนการเป็นเมือง

- 1.1 จากบทบาทและความสำคัญของชุมชน
- 1.2 การสูญเสียลักษณะเฉพาะตัว
- 1.3 สภาวะความเป็นเมือง
- 1.4 ระดับความเป็นเมืองเมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎี PATRICK G.
- * ระดับของขบวนการเป็นเมืองโดยภาพรวม

แผนภูมิที่ 7.4 กราฟแสดงการเปรียบเทียบระดับความเป็นเมืองเมื่อพิจารณาจากเหตุและปัจจัยของขบวนการเป็นเมืองในด้านต่างๆ

ระดับของขบวนการเป็นเมือง

ทัศนภาพของ เหตุและปัจจัย
ของขบวนการเป็นเมือง

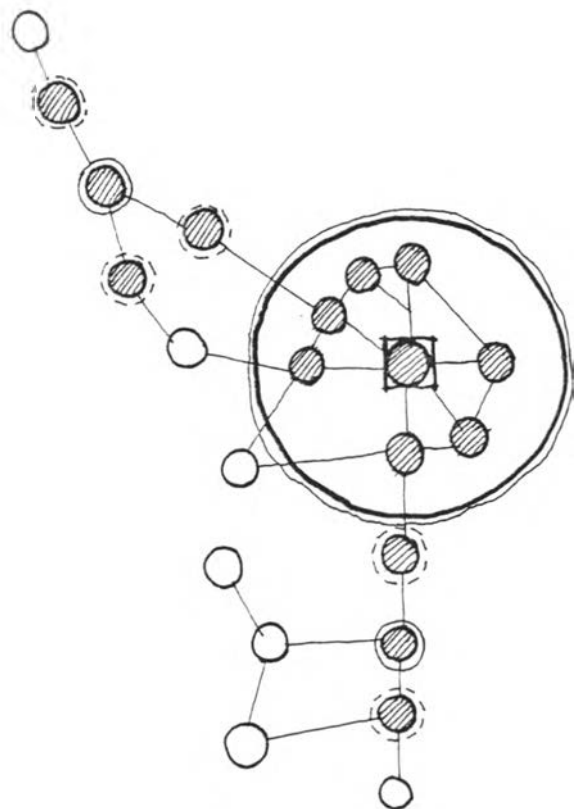
สัญลักษณ์ : ชุมชนอันดับ 1 ○
 ชุมชนอันดับ 2 ▲
 ชุมชนอันดับ 3 ■

2. เหตุและปัจจัยของขบวนการเป็นเมือง
 - 2.1 สภาวะการเมืองการปกครอง, เศรษฐกิจ, นโยบายการพัฒนาฯ ฯลฯ
 - 2.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเป็นเมืองทางด้านกายภาพ
 - 2.3 ลักษณะของความเป็นเมืองทางด้านกายภาพ
 - * ระดับของขบวนการเป็นเมืองจากเหตุและปัจจัย
 - ** ความเป็นเมืองของชุมชนโดยภาพรวมทั้งหมด

จากรายละเอียดในตารางสามารถบอกให้ทราบว่า ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง มีระดับความเป็นเมืองสูง และรองลงมาได้แก่ชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ

ในความเป็นชุมชนเมือง โดยภาพรวมจะมองเห็นองค์ประกอบของชุมชนทางกายภาพที่เกี่ยวกับกายภาพโดยตรง กายภาพของเศรษฐกิจ กายภาพของสังคม และกายภาพของจิตใจ (Image) ด้วยระบบและขบวนการของความเป็นชุมชนตามพัฒนาการ จากการศึกษาชุมชน 3 อันดับ ในกรณีศึกษาพบว่าชุมชนอันดับ 1 มีขบวนการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในทุกด้านมากกว่าชุมชนอันดับ 2 และอันดับ 3 ตามลำดับ ในเชิงพื้นที่และคุณภาพทั้งนี้จากเหตุผลของความเป็นเมืองที่เกี่ยวข้องกับภาคและเมือง (เมืองศูนย์กลาง) ในทุกด้านของทำเลที่ตั้ง ตำแหน่งและระยะทางเชื่อมโยง, เหตุและปัจจัยของการมีชุมชน(การตั้งถิ่นฐาน), บทบาทและความสำคัญในลำดับต่างๆ ของระบบชุมชน, รูปแบบและระบบของการเชื่อมโยง และลักษณะของการใช้ที่ดิน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในทุกด้าน การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนในกฎเกณฑ์เดียวกัน จึงเป็นข้อสรุปต่อการจัดกลุ่มกลุ่มชุมชนเมืองขนาดเล็กได้ 3 ลักษณะที่มีขบวนการแบบเดียวกัน และบางลักษณะอาจมีความแตกต่างไปจากกลุ่มโดยปัจจัยภายนอกอื่นๆ ที่เข้ามามีอิทธิพล โดยเฉพาะความเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่เฉพาะตัวของแต่ละชุมชน ซึ่งอาจจัดลำดับที่พิเศษออกไปจาก 3 ลักษณะ ดังรายละเอียด ในภาพข้างล่าง

สัญลักษณ์

○ : ขอบเขตพื้นที่เมืองศูนย์กลาง

■ : เมืองศูนย์กลาง

● : ชุมชนเมืองขนาดเล็กที่มีความเป็นเมืองสูง การเปลี่ยนแปลงมาก

◐ : ชุมชนที่มีความเป็นศูนย์กลางต้องบริการชุมชนโดยรอบ ความเป็นเมืองปานกลาง เปลี่ยนแปลงปานกลาง

○ : ชุมชนที่พึ่งตัวเอง และอาจบริการชุมชนโดยรอบบ้างเล็กน้อย อิสระเปลี่ยนแปลงน้อยมาก

◑ : ชุมชนที่กึ่งความเป็นศูนย์กลาง มีพัฒนาการโคดขึ้นกลางชุมชน อันดับ 2 กับ 1 และ 2 กับ 3 การเปลี่ยนแปลงปานกลาง คล้ายคลึงชุมชนอันดับ 2

● : ชุมชนอันดับ 1

◐ : ชุมชนอันดับ 2

○ : ชุมชนอันดับ 3

◑ : ชุมชนโคด

ภาพที่ 7.10 แสดงลักษณะสังเขปรูปแบบชุมชนเมืองขนาดเล็กของเมืองเชียงใหม่ พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงกายภาพมาก-น้อย

3.1.2 ลักษณะเฉพาะของชุมชน

ในระดับชุมชนเมือง ได้ศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของชุมชนทางด้านกายภาพ (เกี่ยวกับที่ตั้งและธรรมชาติแวดล้อม, การใช้ที่ดิน, โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน) ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม (กลุ่มสังคม, กิจกรรมทางเศรษฐกิจและชีวิตชุมชน) และลักษณะทางจิตใจ (จินตภาพและภูมิทัศน์ของชุมชน) โดยรายละเอียดสรุปข้อเปรียบเทียบในลักษณะเฉพาะของชุมชนแต่ละอันดับ และการประเมินคุณค่าชุมชนในแต่ละลักษณะเฉพาะ ตามตารางดังนี้

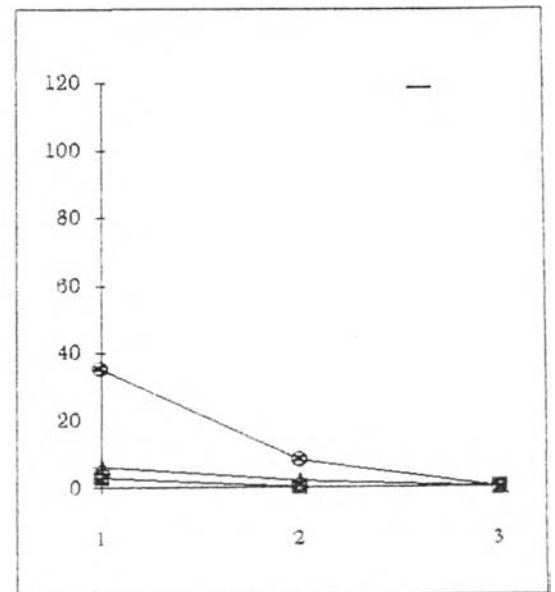
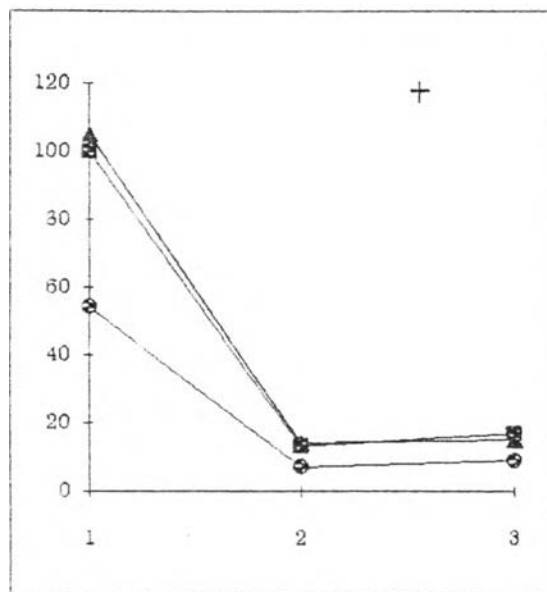
ตารางที่ 7.2 แสดงลักษณะเฉพาะและการประเมินคุณค่าชุมชนเชิงเปรียบเทียบของชุมชน
กรณีศึกษา : สันกำแพง, จอมทอง, อมก๋อย : ระดับชุมชนเมือง

ลักษณะเฉพาะของชุมชน	คุณค่าของชุมชนทางด้าน +, -					
	ชุมชนอันดับ 1		ชุมชนอันดับ 2		ชุมชนอันดับ 3	
	+	-	+	-	+	-
1 ทางด้านกายภาพ	54	35	105	6	100	3
- ที่ตั้งและธรรมชาติแวดล้อม	14	5	27	1	25	1
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน	29	22	71	0	57	2
- โครงสร้างพื้นฐาน	11	8	17	5	18	0
2 ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม	7	8	14	2	13	0
3 จิตใจ	9	0	15	0	17	0
ลักษณะเฉพาะของชุมชนโดยภาพรวม	70	43	134	8	130	0
คุณค่าของชุมชนตามลำดับ	3	1	1	2	2	3

ที่มา : ตารางที่ 6.28, 6.51, 6.72

แผนภูมิที่ 7.5 กราฟแสดงการเปรียบเทียบคุณค่าของชุมชน 3 อันดับ เมื่อพิจารณาจากลักษณะเฉพาะตัวของชุมชนซึ่งพื้นที่เมือง

คุณค่าของชุมชนทางด้าน +, -

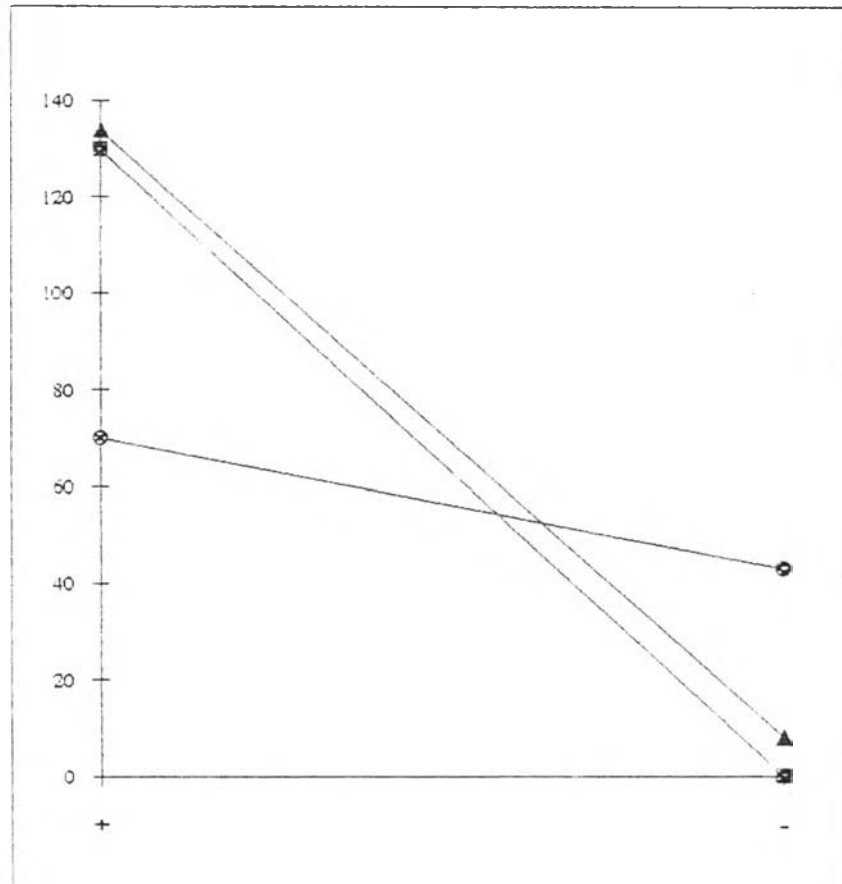
ลักษณะเฉพาะของชุมชน

สัญลักษณ์ : ชุมชนอันดับ 1 ○
 ชุมชนอันดับ 2 ▲
 ชุมชนอันดับ 3 ■

1. ลักษณะเฉพาะของชุมชนทางด้านกายภาพ
2. ลักษณะเฉพาะของชุมชนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
3. ลักษณะเฉพาะของชุมชนทางด้านจิตใจ

แผนภูมิที่ 7.6 กราฟแสดงการเปรียบเทียบค่าของชุมชน 3 อันดับ เมื่อพิจารณาจากลักษณะเฉพาะตัวของชุมชนเชิงพื้นที่เมือง โดยภาพรวม

คุณค่าของชุมชนทางด้าน +, -

สัญลักษณ์ : ชุมชนอันดับ 1 ○
 ชุมชนอันดับ 2 ▲
 ชุมชนอันดับ 3 ■

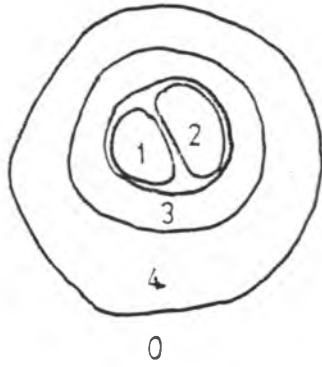
+ : ค่าทางด้าน +
 - : ค่าทางด้าน -

ลักษณะเฉพาะของชุมชน
 โดยภาพรวม

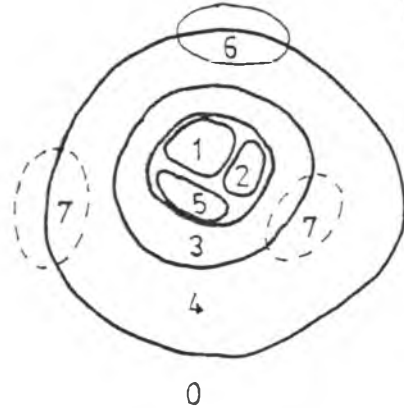
จากการประเมินในตารางข้างบนทำให้ทราบว่าคุณค่าของชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง โดยภาพรวม มีคุณค่าทางด้านบวกต่อลบ ในอัตรา 2 : 1 โดยประมาณ จากค่าตัวเลข 70 : 40 ส่วนชุมชนอันดับ 2 และ 3 : จอมทอง และอมก๋อย มีคุณค่าทางด้านบวก และลบในอัตรา 17 : 1, 130 : 0 จากค่าตัวเลขดังกล่าวเป็นผลมาจากการถูกเปลี่ยนแปลงและทำลายคุณลักษณะเฉพาะดั้งเดิมของชุมชนให้มีคุณค่าและความสำคัญลดน้อยลง ความโดดเด่นในความทันสมัยมีมากและเพิ่มความสำคัญจนเป็นสิ่งจำเป็นและได้รับความนิยม ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวปรากฏในชุมชนสันกำแพงมากเป็นอันดับ 1 และรองลงมาปรากฏในชุมชนอันดับ 2 และปรากฏน้อยมากจนไม่มีผลต่อภาพรวมของชุมชนในชุมชนอันดับ 3

ในโครงสร้างขององค์ประกอบ ชุมชนเมืองในแต่ละอันดับ กรณีศึกษาพบว่าเมืองค้ประกอบของความ เป็นเมืองตามรากฐานของชุมชนและพัฒนาการเข้าสู่ความเป็นชุมชน เมืองตามฐานะทาง การเมืองการปกครองในยุคนปัจจุบัน โดยมีปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และธรรมชาติแวดล้อม เป็นหน่วยควบคุมหรือสนับสนุนความเป็นเมืองทางกายภาพ ซึ่งแสดงออกเป็นองค์ประกอบที่ชัดเจน โดยมีรากฐานที่สำคัญของชุมชนคือ บ้านและวัด พื้นที่เกษตรกรรม ต่อมาภายหลัง ตลาดจึงเข้ามา มีบทบาทเนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่าตลาดจะปรากฏในชุมชนอันดับ 1 ก่อนชุมชนอันดับ 2 และ 3 และในปัจจุบันพบว่าชุมชนอันดับ 3 มีความต้องการตลาดน้อยมาก ส่วนสถานที่ราชการคือหน่วยของการบริการในด้านการเมืองการปกครอง และโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน จึงมักจะมีมาตรฐานกำหนดจากส่วนกลางตามระดับฐานะของชุมชน ซึ่งชุมชนแต่ละอันดับมีฐานะเท่าเทียมกัน คือระดับอำเภอ องค์ประกอบส่วนนี้จึงมีจำนวนและลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่พัฒนาการอาจมีความเร็ว หรือ ล่าช้าต่างกัน คือชุมชนอันดับ 1 จะมีพัฒนาการอาจมีความเร็ว หรือล่าช้าต่างๆ คือชุมชนอันดับ 1 จะมีพัฒนาการที่เร็วกว่า ชุมชนอันดับ 2 และ 3 ดังนั้นองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานจากอดีต และปัจจุบันของชุมชน จึงมีความคล้ายคลึงกันมาก ส่วนความแตกต่างจะแสดงออกทางกายภาพในด้านรูปแบบ ลักษณะ และจำนวนเป็นต้น

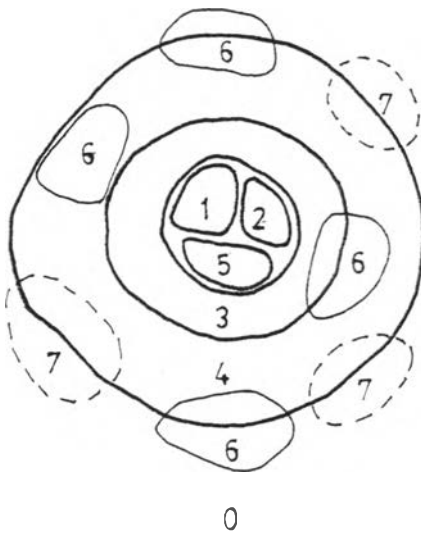
องค์ประกอบของชุมชนเมืองบางประเภท ที่ปรากฏในพื้นที่ชุมชนบางชุมชนที่มีบทบาทเฉพาะพิเศษ เช่น อุตสาหกรรมรูปแบบต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยว และบริการ, โครงการขนาดใหญ่ต่างๆ เช่น สนามกอล์ฟ, บ้านจัดสรร, ที่ดินจัดสรร, รีสอร์ท เป็นต้น เหล่านี้คือความใหม่และแปลกแยกจากรากฐานเดิมของชุมชน ซึ่งมักพบในชุมชนที่อยู่ใกล้เขตเมือง และชุมชนที่มีความเป็นศูนย์กลางและต้องบริการ นั่นคือชุมชนอันดับ 1 และชุมชนอันดับ 2 แต่ความเข้มข้นจะปรากฏที่ชุมชนอันดับ 1 มากกว่า เพราะมีศักยภาพต่อการพัฒนาสูง ส่วนชุมชนอันดับ 3 ต้องการบริการและใช้บริการน้อยมาก ไม่มีความเป็นศูนย์กลาง จึงไม่ปรากฏองค์ประกอบดังกล่าว

1. รากฐานเดิมในอดีต
(ชุมชนอันดับ 1,2,3)

2. รากฐานปัจจุบัน
(ชุมชนอันดับ 1,2)

สัญลักษณ์

- 1 : วัด
- 2 : ตลาด
- 3 : บ้านและชุมชน
- 4 : เกษตรกรรม
- 5 : สถานที่ราชการ
- 6 : โครงการพิเศษ
- 7 : โครงการพิเศษในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น
- 0 : พื้นที่ธรรมชาติ

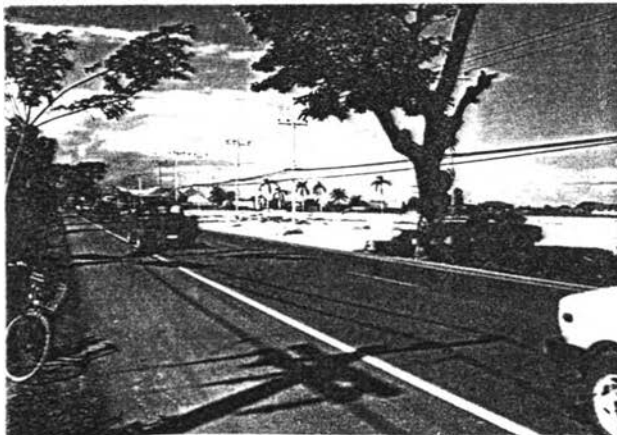
3. รากฐานใหม่ของชุมชนที่มีศักยภาพและ
โอกาสพัฒนาสูง
(ชุมชนอันดับ 1 และบางส่วนของชุมชนอันดับ 2)

ภาพที่ 7.11 แสดงลักษณะสังเขปของรากฐานของชุมชนเมืองขนาดเล็กในอดีต-ปัจจุบัน พิจารณาจากโครงสร้างขององค์ประกอบในพื้นที่ชุมชนเมือง

โครงการสำรวจ การสำรวจของชุมชนเมืองมีพัฒนาการตามปัจจัยของการพัฒนาเมืองที่มีแรงผลักดันมาจากเมืองศูนย์กลางภาค ร่วมกับศักยภาพและโอกาสของการเพิ่มขึ้นในองค์ประกอบของเมือง จากการศึกษาพบว่าโครงการสำรวจของชุมชนที่อยู่ใกล้เขตเมืองจะมีการพัฒนาการเชื่อมโยงติดต่อกับเขตเมืองได้ง่าย เร็ว กว้าง ไกล ได้หลายทิศทาง เนื่องมาจากการพัฒนาที่มีความต้องการในพื้นที่เกี่ยวเนื่องทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร ก่อนการพัฒนาในพื้นที่ที่ไม่เกี่ยวเนื่อง หรือเกี่ยวเนื่องน้อย ดังนั้นพบว่าชุมชนอันดับ 1 ในกรณีศึกษา มีพัฒนาการทางด้านโครงการสำรวจมากและเร็วกว่า ชุมชนอันดับ 2 และ 3 อย่างเด่นชัดและเป็นลำดับ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาทางด้านองค์ประกอบของชุมชนเมืองที่มีความซับซ้อนเพิ่มขนาด จำนวน ความหนาแน่น จะต้องการการสำรวจเข้าถึงที่สะดวก รวดเร็ว และไปได้หลายทิศทาง ดังนั้นจากรากฐานของชุมชนดั้งเดิม ซึ่งมักจะมีเส้นทางการสำรวจทางเดียวไม่ซับซ้อน จะมีการพัฒนาที่ซับซ้อนมากขึ้น เป็นปัจจัยร่วมกันระหว่างองค์ประกอบของชุมชนกับโครงการสำรวจ

ลักษณะเส้นทางการสำรวจ

ชุมชนสันกำแพง

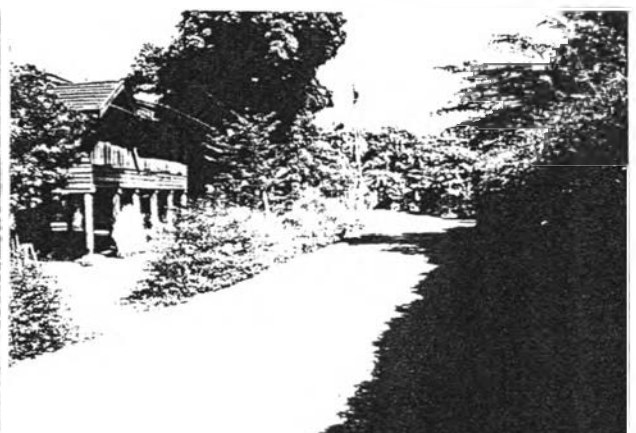
เส้นทางหลัก เชียงใหม่-สันกำแพง

เส้นทางตัดใหม่ดอนจั่น-สันกำแพง

เส้นทางสายรอง เลียบริมลำน้ำแม่ออน

เส้นทางสายย่อย-ซอย ภายในย่านชุมชน

ชุมชนจอมทอง

เส้นทางสายหลัก เชียงใหม่-จอมทอง

ชุมชนอมก๋อย

เส้นทางสายหลักฮอด-อมก๋อย

เส้นทางสายรองภายในชุมชน

เส้นทางสายหลักอมก๋อย-แม่ต๋น

เส้นทางสายย่อยภายในย่านชุมชน

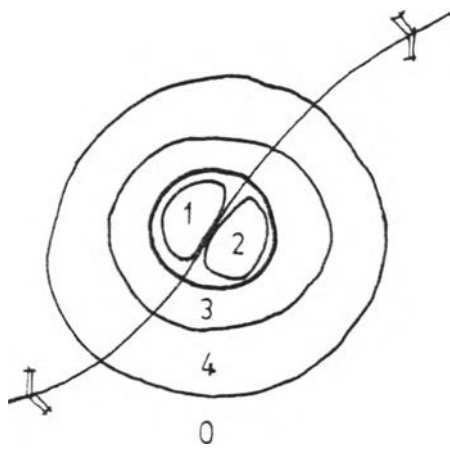
เส้นทางสายรองภายในชุมชน

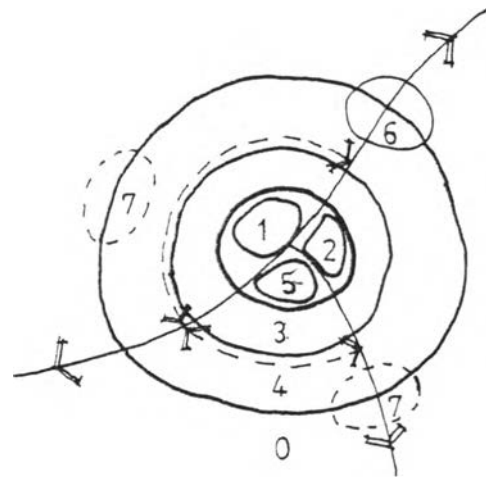
เส้นทางสายย่อยภายในย่านชุมชน

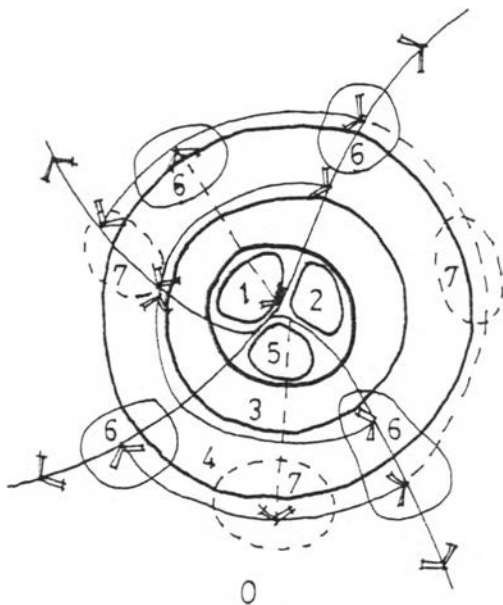
เส้นทางสายย่อยภายในย่านชุมชน

1. รากฐานเดิมในอดีต

2. รากฐานปัจจุบัน

3. รากฐานใหม่ของชุมชนที่มีศักยภาพและโอกาสพัฒนาสูง

สัญลักษณ์

- 1 : วัด
- 2 : ตลาด
- 3 : บ้านและชุมชน
- 4 : เกษตรกรรม
- 5 : สถานที่ราชการ
- 6 : โครงการพิเศษ
- 7 : โครงการพิเศษในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น
- 0 : พื้นที่ธรรมชาติ

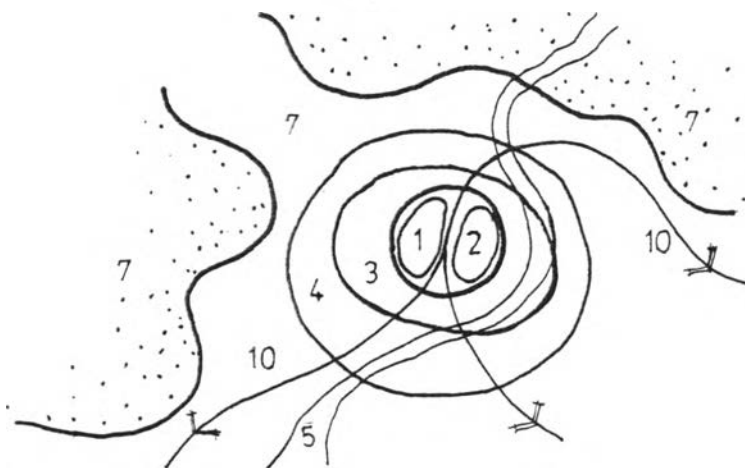
↔ : โครงการสำรวจ

↔ : โครงการสำรวจในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น

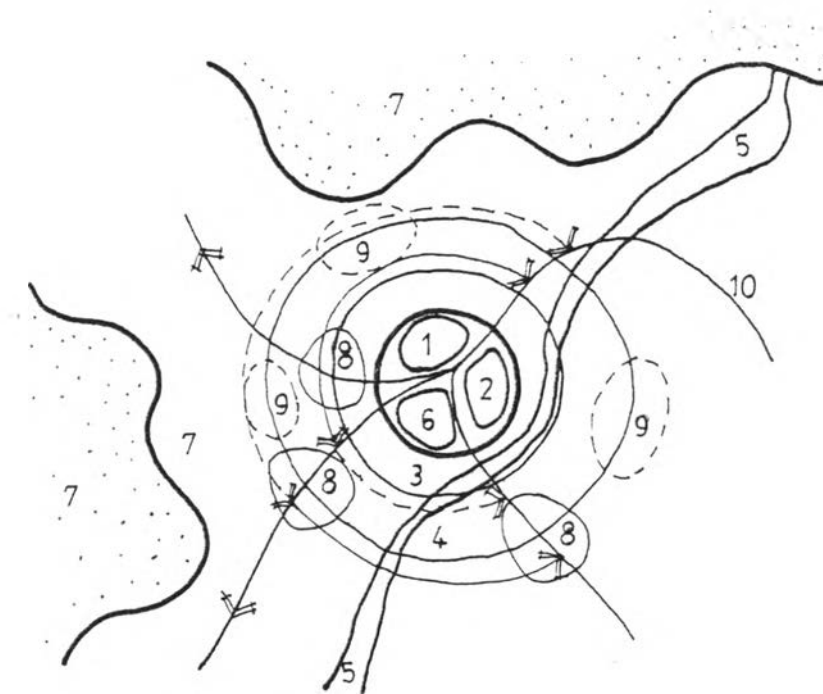
๗

7.12 แสดงลักษณะสังเขปของโครงการสำรวจของชุมชนขนาดเล็กในอดีต-ปัจจุบัน พิจารณาจากความซับซ้อนของโครงสร้างภายในพื้นที่ชุมชนเมือง

จิตใจของชุมชน การจดจำและระลึกถึงในความประทับใจเมื่อได้พบเห็นชุมชนโดยจินตภาพ (Image) ของชุมชนเมือง จากการศึกษาในชุมชนกรณีศึกษา พบว่าจินตภาพของชุมชนโดยรากฐานเดิมมาจากองค์ประกอบของชุมชนดั้งเดิมที่มีความโดดเด่นทางกายภาพ ความมั่งคั่ง และมีตำแหน่งที่จดจำง่าย คือวัด, มีอาคารบ้านเรือนคือภาพรวมของความประทับใจที่อาจเกิดขึ้นจากการได้เข้าไปสัมผัสในวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งความมั่งคั่งหรือความเรียบง่ายของสถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับชีวิตชุมชน, ตลาด คือจุดน่าสนใจ ที่ให้ความรู้สึกในด้านการจดจำต่อกิจกรรม และความเฉพาะตัวที่เด่นกว่าพื้นที่อื่นๆ และพื้นที่ธรรมชาติโดยเฉพาะภูเขาสูงและลำน้ำที่โอบล้อมพื้นที่ชุมชนคือจินตภาพที่น่าประทับใจของผู้ที่ได้พบเห็นและจดจำได้ง่าย เส้นทางคือความเรียบง่ายที่ไม่ซับซ้อนสามารถกำหนดทิศทางได้ง่าย เหล่านี้คือจินตภาพโดยรวมที่พบเห็นในชุมชนตามรากฐานอดีต ที่มักจะปรากฏในชุมชนที่ด้อยโอกาสต่อการพัฒนา เช่นชุมชนอันดับ 3 และหรือ 2 ในบางส่วน ส่วนชุมชนอันดับ 1 มีศักยภาพและโอกาสต่อการพัฒนาสูง องค์ประกอบของชุมชนซับซ้อนมาก ทำให้จินตภาพชุมชน มีตัวกำหนดมากขึ้นแปลกแยกไปจากรากฐานเดิม คือการมีอาคารขนาดใหญ่โดดเด่นกว่าวัด โบสถ์ เจดีย์ ฯลฯ ปิดบังวิวทิวทัศน์ของภูเขา ลำน้ำ ธรรมชาติ และพื้นที่ธรรมชาติอื่นๆ จดจำง่ายแต่ไม่ควรค่าแก่การจดจำและไม่ประทับใจ เส้นทางก็มีความซับซ้อนยุ่งยากต่อการกำหนดทิศทางจดจำยาก มีแหล่งรวมกิจกรรมจำนวนมากหลายจุด และไม่มีเฉพาะตัว อาคารบ้านเรือนแปลกแยกในแบบเก่าและใหม่ วิถีชีวิตแปลกแยก ไม่มีสัมพันธ์ภาพ สร้างความไม่ประทับใจต่อการพบเห็น ทำให้จินตภาพของชุมชน ลดคุณค่าลงจากรากฐานของอดีต และสร้างจินตภาพใหม่ในรากฐานใหม่โดดเด่น หลากหลาย จดจำยาก และไม่สร้างความประทับใจเมื่อได้พบเห็น

1. ชุมชนจากรากฐานอดีตต่อกับมีจินตภาพ (IMAGE)

2. ชุมชนจากรากฐานปัจจุบันต่อการมีจินตภาพ (IMAGE)

สัญลักษณ์

- 1 : วัด : LANDMARK
- 2 : ตลาด : NODE
- 3 : บ้านและชุมชน : DISTRICT
- 4 : เกษตรกรรม : LANDMARK, EDGE, DISTRICTS
- 5 : ลำน้ำธรรมชาติ : LANDMARK, EDGE
- 6 : สถานที่ราชการ : NODE, DISTRICTS
- 7 : พื้นที่ธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา : LANDMARK, EDGE
- 8 : โครงการพิเศษ : NODE, DISTRICTS, LANDMARK
- 9 : โครงการพิเศษในอนาคต : NODE, DISTRICTS, LANDMARK
- 10 : ถนน : PATH, EDGE
- 11 : ถนนในอนาคต : PATH, EDGE

ภาพที่ 7.13 แสดงลักษณะสังเขปของ Image ชุมชนจากรากฐานอดีต-ปัจจุบัน พิจารณาจากโครงสร้างขององค์ประกอบชุมชนเมือง .

3.2 ระดับย่าน : ลักษณะเฉพาะและคุณค่าของพื้นที่ย่านแต่ละชุมชน

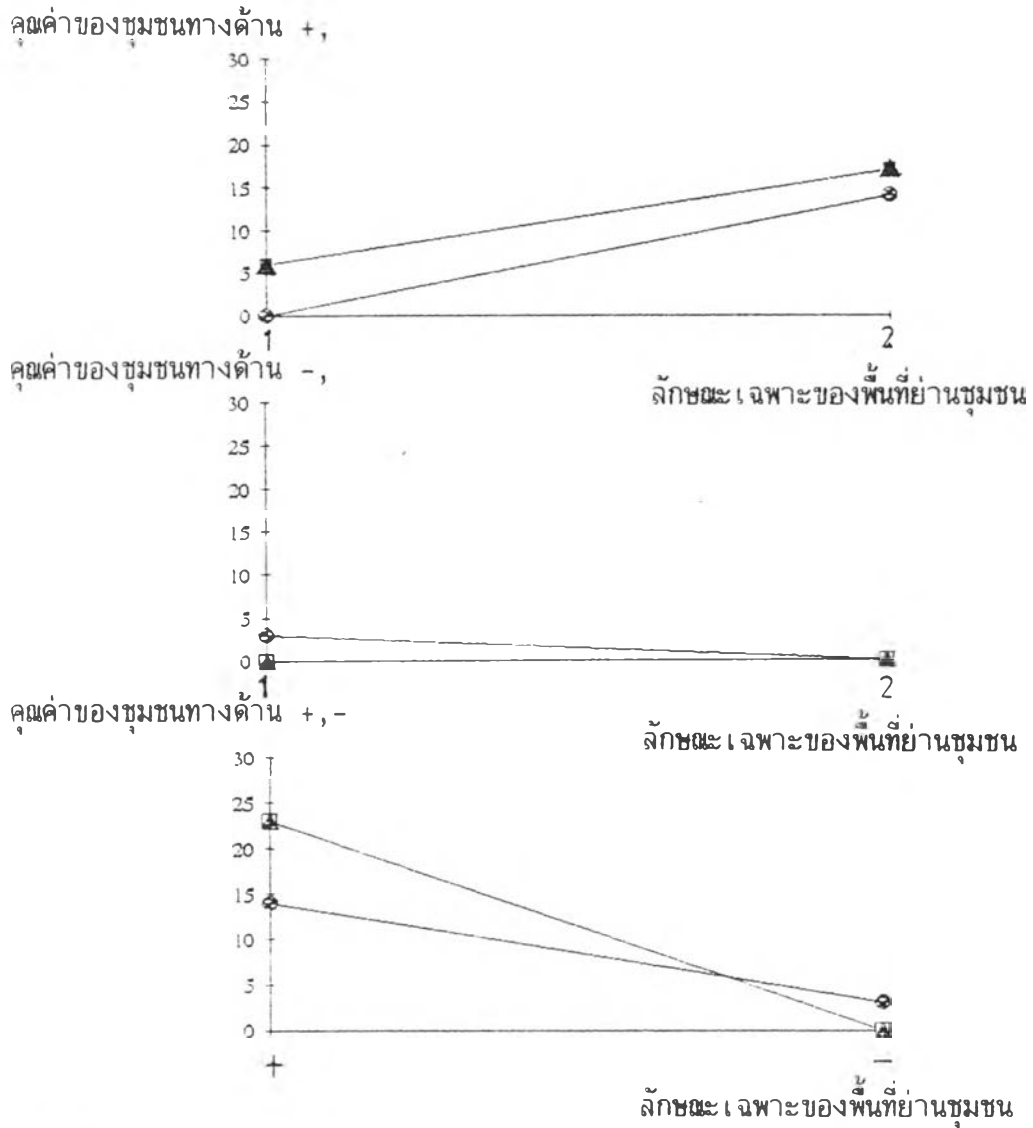
ในพื้นที่ย่านของชุมชนมีการจำแนกลักษณะเฉพาะออกเป็น 2 ลักษณะ คือย่านใจกลางชุมชน ซึ่งมีความเป็นศูนย์รวมทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเด่นชัดทางกายภาพ และอีกลักษณะหนึ่งคือย่านชุมชนที่พักอาศัย ซึ่งเป็นพักส่วนอาศัยของสังคมในชุมชนที่เด่นชัดในทางกายภาพ ในแต่ละย่านไม่ว่าจะเป็นย่านใจกลางชุมชน หรือย่านชุมชนพักอาศัย จะมีองค์ประกอบในโครงสร้างพื้นที่ย่าน การใช้พื้นที่และผังบริเวณ บรรยากาศทางภูมิทัศน์ ที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และสามารถประเมินคุณค่าทางด้านบวกและลบได้ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบรายละเอียดในลักษณะเฉพาะและคุณค่าของชุมชนอันดับ 1, 2 และ 3 ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 7.3 แสดงลักษณะเฉพาะและการประเมินคุณค่าชุมชนในพื้นที่ย่าน ซึ่งเปรียบเทียบของชุมชนกรณีศึกษา : สันกำแพง, จอมทอง, อมก๋อย : ระดับย่าน

ลักษณะเฉพาะของพื้นที่ย่าน	คุณค่าของพื้นที่ย่านชุมชนทางด้าน +, -					
	ชุมชนอันดับ 1		ชุมชนอันดับ 2		ชุมชนอันดับ 3	
	+	-	+	-	+	-
1 ย่านใจกลางชุมชน	0	3	6	0	6	0
2 ย่านพักอาศัยของชุมชน	14	0	17	0	17	0
ลักษณะเฉพาะของชุมชนโดยภาพรวม	14	3	23	0	23	0
คุณค่าของชุมชนตามลำดับ	2	1	1	2	1	2

ที่มา : ตารางที่ 6.28, 6.51, 6.72

แผนภูมิที่ 7.7 กราฟแสดงการเปรียบเทียบคุณค่าของชุมชน 3 อันดับ เมื่อพิจารณาจากลักษณะเฉพาะตัวของชุมชนเชิงพื้นที่ย่าน

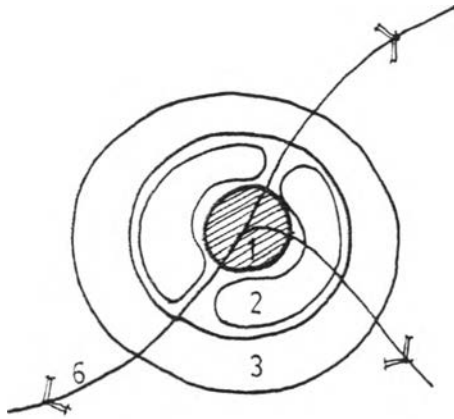
สัญลักษณ์ : ชุมชนอันดับ 1 ○
 ชุมชนอันดับ 2 ▲
 ชุมชนอันดับ 3 ■

โดยภาพรวม

- 1 ย่านใจกลางชุมชน
- 2 ย่านพักอาศัยของชุมชน

จากค่าประเมินในตารางข้างบน ทำให้ทราบว่าคุณค่าพื้นที่ย่านชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง มีความเป็นพื้นที่น้อยกว่าชุมชนอันดับ 2, 3 : จอมทอง, อมก๋อย ทั้งนี้สาเหตุมาจากความเป็นเมืองที่มีสูงกว่าชุมชนอื่นๆ จึงส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเติบโตทางกายภาพในรูปแบบสมัยใหม่ได้มากและเร็ว ความเป็นพื้นที่ย่านดั้งเดิมจึงถูกแทรกแซงจากภาวะทันสมัยดังกล่าว ส่วนชุมชนอันดับ 2, 3 ความเป็นพื้นที่ย่าน ยังคงรักษาความเป็นพื้นที่ดั้งเดิมไว้ได้สูง เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ที่ลาดชันและมีขอบเขตจำกัด เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความเป็นเมืองให้อยู่ในระดับค่อยๆ เป็นไป การเปลี่ยนแปลงและการเติบโต จึงมีลักษณะค่อยๆ เป็นไป ด้วยเช่นกัน ความเป็นพื้นที่จึงคงปรากฏให้เห็นและแสดงคุณค่าในตัว เองระดับหนึ่ง

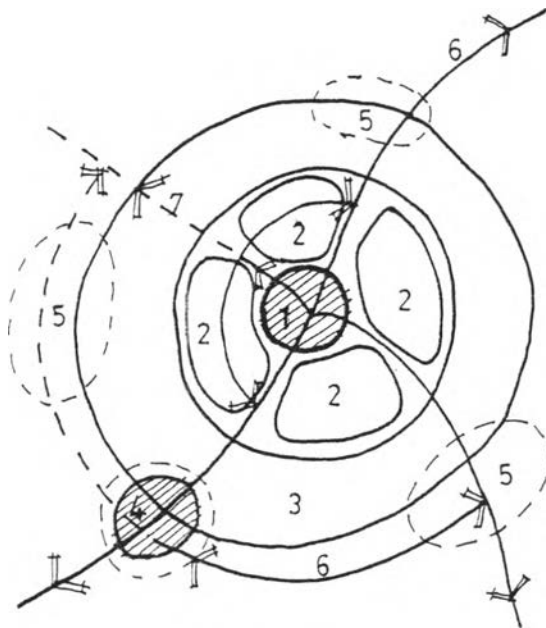
ในโครงสร้างองค์ประกอบของย่าน องค์ประกอบของพื้นที่ย่านมีรากฐานของความเป็นชุมชนย่านที่พัฒนาการมาจากอดีต โดยประกอบด้วยองค์ประกอบของบ้าน วัด เป็นพื้นฐาน มีตลาดเป็นองค์ประกอบที่พัฒนาภายหลังตามความต้องการทางเศรษฐกิจ พื้นที่เกษตรกรรมคือสิ่งจำเป็นสำหรับวิถีชีวิตของย่านแต่อาจอยู่ภายในย่านหรือแยกตัวออกไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่ในแต่ละชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ก็คือ วัด และบ้าน ต่อมาภายหลังการพัฒนาเข้าสู่ยุคปัจจุบัน ย่านต่างๆ จึงมีบทบาทเฉพาะแตกต่างกันไป เนื่องจากการเพิ่มเข้ามาขององค์ประกอบชุมชนที่ต้องลงพื้นที่ในแต่ละย่านอย่างมีเงื่อนไข โดยเฉพาะความต้องการศูนย์กลางสำหรับองค์ประกอบที่ต้องให้บริการต่อย่านและชุมชน ดังนั้นการเข้ามาของสถานที่ราชการ องค์ประกอบทางด้านบริการอื่นของชุมชนทั้งในภาครัฐและเอกชนจึงต้องการความเป็นศูนย์กลางมาก เนื่องจากต้องให้บริการอย่างทั่วถึงเข้าถึงสะดวก รวดเร็ว ได้จากทุกพื้นที่ การกำหนดย่านจึงเกิดขึ้น แบ่งแยกเป็นหน่วยของย่านที่ชัดเจนในทางกายภาพ เช่น ย่านใจกลางชุมชน ประกอบด้วยแหล่งรวมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง การบริการสาธารณะ เศรษฐกิจ การค้าและบริการ เป็นต้น ย่านชุมชนพักอาศัย ประกอบด้วย ศูนย์รวมทางจิตใจ แหล่งรวมกิจกรรมทางการค้า การบริการและศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีต่างๆ เป็นต้น เหล่านี้คือหน่วยย่อยของกลุ่มชุมชน ในพื้นที่ชุมชนเมืองที่เป็นองค์ประกอบของการเป็นเมืองโดยหน่วยรวมต่อไป จากการศึกษาพบว่าชุมชนอันดับ 1 มีโอกาสและศักยภาพต่อการพัฒนาสูง ความเป็นเมืองสูง จะมีพื้นที่ย่านจำนวนมาก และมีย่านใจกลางชุมชนที่โดดเด่น กว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ในแต่ละชุมชนจะมีย่านใจกลางชุมชนเพียง 1 ย่าน และย่านชุมชนพักอาศัยมาก-น้อย ตามลำดับ และพบว่าชุมชนอันดับ 1 มีแนวโน้มต่อการสร้างศูนย์กลางมากกว่า 1 โดยโครงสร้างของการมีอุตสาหกรรม ตลาด จำนวนมากกระจายตัวอยู่ในแต่ละพื้นที่ย่าน พร้อมกับพัฒนาโครงข่ายการสัญจรที่กว้างขวางมีจุดตัด จุดเชื่อมโยงได้หลายจุด ซึ่งเป็นโอกาสทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ขยาย และเพิ่มจำนวนของพื้นที่ย่านให้กับชุมชน

1. พื้นที่ย่านตามรากฐานอดีต

สัญลักษณ์

- 1 : ย่านใจกลางชุมชน, ศูนย์รวมจิตใจ, กิจกรรม
- 2 : ย่านชุมชนพักอาศัย 1 หรือ 2 ย่าน
- 3 : พื้นที่เกษตรกรรม
- 6 : ถนน, เส้นทาง

2. พื้นที่ย่านตามรากฐานใหม่

สัญลักษณ์

- 1 : ย่านใจกลางชุมชน ศูนย์รวมจิตใจ, กิจกรรม และบริการ ได้แก่ วัด, ตลาด, ร้านค้าบริการ, และสถานที่ราชการ
- 2 : ย่านชุมชนพักอาศัย 3 หรือ 4 ย่านขนาดใหญ่
- 3 : พื้นที่เกษตรกรรม
- 4 : ศูนย์กลางที่พัฒนาเป็นใจกลางชุมชนแห่งใหม่ในอนาคต
- 5 : พื้นที่ย่านที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- 6 : ถนน, เส้นทาง
- 7 : ถนนในอนาคต

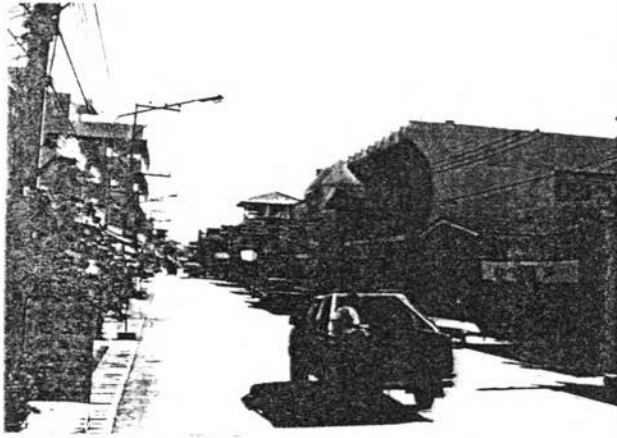
ภาพที่ 7.14 แสดงลักษณะสังเขปของพื้นที่ย่านชุมชนตามรากฐานอดีต-ปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างองค์ประกอบของพื้นที่ย่าน

การใช้พื้นที่ของย่าน ย่านแต่ละย่านตามรากฐานเดิมมีการกำหนดใช้พื้นที่และผังบริเวณ ตามลักษณะขององค์ประกอบของพื้นที่ย่านที่พิจารณาจากความเป็นศูนย์กลางขององค์ประกอบคือ รากฐานในอดีต จะมีวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจและกิจกรรมทุกประเภท ต้องเป็นศูนย์กลางสูง ส่วนในปัจจุบัน จะมี วัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีต่างๆ ต้องเป็นศูนย์กลาง สถานที่ราชการ คือศูนย์รวมของการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกความเหมาะสมของชีวิตชุมชน ในด้านการเมือง การปกครองและโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องบริการให้กับทุกหน่วยพื้นที่ชุมชน ต้องเป็นศูนย์กลางสูงมาก ตลาด คือแหล่งรวมกิจกรรมทางการค้าและบริการ ก็ต้องการความเป็นศูนย์กลาง บ้านและชุมชน คือผู้ใช้บริการและกำหนดกิจกรรม จึงมักจะอยู่ล้อมรอบความเป็นศูนย์กลางดังกล่าว ซึ่งเป็นลักษณะที่มีรากฐานมาจากอดีตและใช้ได้ดีในปัจจุบัน แม้ว่าองค์ประกอบของชุมชนจะมีความซับซ้อนมากขึ้นเท่าใดก็ตาม ดังนั้นในการใช้พื้นที่ของย่านในแต่ละชุมชน จึงมีรูปแบบคล้ายคลึงกันมาก แตกต่างกันเฉพาะในความหนาแน่นขององค์ประกอบ จำนวน และคุณภาพของการใช้พื้นที่เท่านั้น จากการศึกษาพบว่าการใช้พื้นที่ของย่านแต่ละย่านในชุมชนอันดับ 1 มีความหนาแน่นสูง จำนวนมาก และคุณภาพของพื้นที่ดีกว่า ชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ

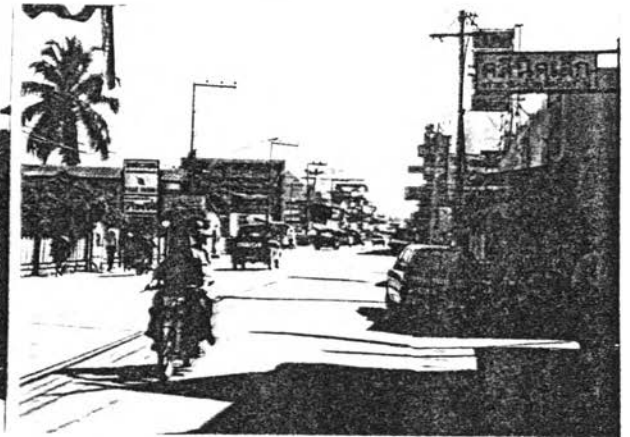
บรรยากาศของพื้นที่ย่าน พื้นที่ย่านแต่ละย่านของชุมชนอันดับ 1, 2, 3 จากการศึกษาพบว่ามึบรรยากาศคล้ายคลึงกันดังนี้

1) ย่านใจกลางชุมชน จะมีบรรยากาศคึกคักในกิจกรรมของการค้า การบริการ ค่อนข้างจะแปลกแยก ขาดความกลมกลืน การตกแต่งภูมิทัศน์ได้รับความสนใจน้อย เมื่อจัดเรียงลำดับแล้ว จะได้รับความคึกคักในกิจกรรมมากในชุมชนอันดับ 1 มากกว่า ชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ และความมีชีวิตชีวาทางภูมิทัศน์จะพบมากในชุมชนอันดับ 3 มากกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้สาเหตุมาจากความหนาแน่นในกิจกรรม จำนวนขององค์ประกอบ และคุณภาพการใช้พื้นที่ของชุมชนอันดับ 1 มีน้อยกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 เนื่องจากการพัฒนาที่ต้องรีบเร่งเพราะความต้องการศูนย์กลางมีมาก ในทุกๆ ด้าน จึงทำให้คุณภาพการใช้พื้นที่ที่มีรากฐานมาจากอดีต ไม่สามารถรองรับการพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพด้วยความเฉพาะตัวที่ไม่ได้วางแผนสำหรับอนาคต

ลักษณะการใช้พื้นที่และบรรยากาศของพื้นที่ย่านใจกลางชุมชน

ชุมชนสันกำแพง

ชุมชนจอมทอง

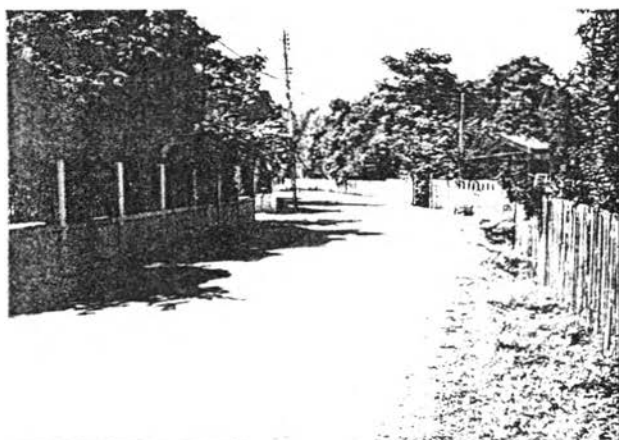

ชุมชนอมก๋อย

2) ย่านชุมชนพักอาศัย บรรยากาศของชุมชนย่านพักอาศัยมีลักษณะเรียบง่ายมีชีวิตชีวาทางสังคม ซึ่งพบว่าในชุมชนอันดับ 3 มีชีวิตชีวา ความเรียบง่าย ความอบอุ่น เป็นกันเองในพื้นที่ชุมชนมากกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 1 ตามลำดับ โดยแสดงออกในลักษณะของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ความมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ร่วมกันระหว่างสังคมภายในย่าน ความรุ่มร้อนมีสีสันของการตกแต่งภูมิทัศน์และมีธรรมชาติแวดล้อมที่ดี บรรยากาศเหล่านี้มีรากฐานมาจากความเป็นพื้นที่ย่านดั้งเดิม ส่วนในปัจจุบันมีการเพิ่มองค์ประกอบของย่าน ในรูปแบบต่างๆ บรรยากาศจึงเปลี่ยนแปลงไปตามโอกาสของการพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่ผู้มักไม่ได้ใส่ใจต่อการแสดงออกทางบรรยากาศของกิจกรรมและภูมิทัศน์ให้มีชีวิตชีวา มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน แต่มักจะแสดงออกถึงความแปลกแยก แยกต่าง ขาดความกลมกลืนต่อกัน ซึ่งพบมากในชุมชนอันดับ 1

ลักษณะการใช้พื้นที่และบรรยากาศของพื้นที่ย่านชุมชนพักอาศัย

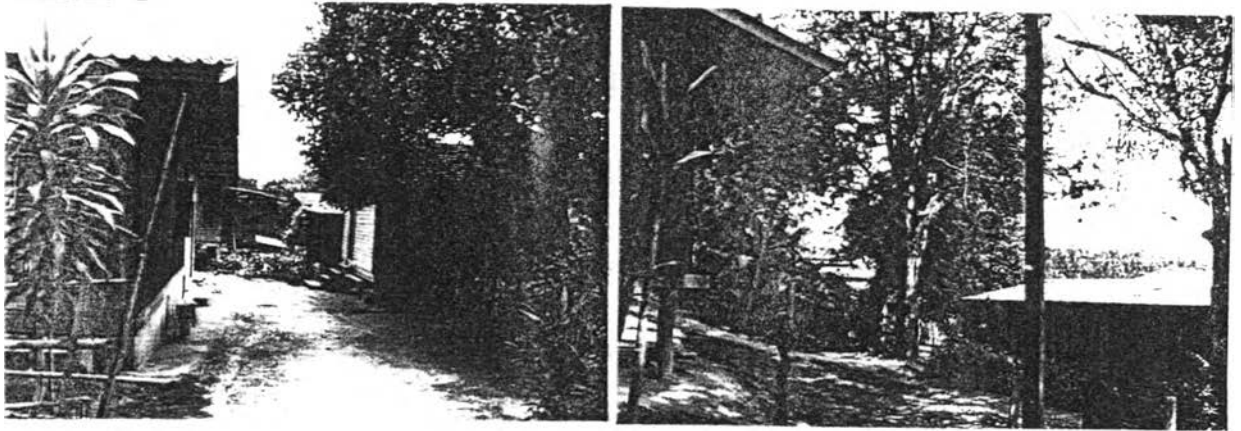
ชุมชนสันกำแพง

ชุมชนจอมทอง

ชุมชนอมก๋อย

3.3 ระดับอาคาร : บ้าน วัด ตลาด สถานที่ราชการ

ในลักษณะเฉพาะของบ้าน วัด ตลาด และสถานที่ราชการ ได้ศึกษาถึงรูปแบบสถาปัตยกรรม การใช้พื้นที่และผังบริเวณ ตลอดจนบรรยากาศและภูมิทัศน์ ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะ และการประเมินคุณค่าของบ้าน วัด ตลาด และสถานที่ราชการ ตามรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 7.4 แสดงลักษณะเฉพาะและการประเมินคุณค่าชุมชนเชิงเปรียบเทียบของชุมชนกรณีศึกษา : สันกำแพง, จอมทอง, อมก๋อย : ระดับอาคาร

ลักษณะเฉพาะของชุมชน	คุณค่าของบ้าน วัด ตลาด สถานที่ราชการ: ทางด้าน +, -					
	ชุมชนอันดับ 1		ชุมชนอันดับ 2		ชุมชนอันดับ 3	
	+	-	+	-	+	-
1 บ้าน	3	3	6	1	6	1
2 วัด	7	0	8	0	12	0
3 ตลาด	6	0	7	0	4	0
4 สถานที่ราชการ	2	0	5	0	7	0
ลักษณะเฉพาะของชุมชนโดยภาพรวม	18	3	26	1	29	1
คุณค่าของชุมชนตามลำดับ	3	1	2	2	1	2

ที่มา : ตารางที่ 6.28, 6.51, 6.72

จากค่าประเมินในตารางข้างบน ทำให้ทราบว่าคุณค่าของอาคารประเภทบ้าน วัด ตลาด และสถานที่ราชการของชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง มีค่าน้อยกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 : จอมทอง, อมก๋อย ทั้งนี้สาเหตุเป็นผลมาจากความเป็นเมืองที่สูงกว่า จะส่งเสริมสนับสนุนให้อาคาร, การใช้พื้นที่ และผังบริเวณ การตกแต่งภูมิทัศน์ เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามค่านิยมสมัยใหม่ลักษณะดังกล่าวจึงปรากฏน้อยลงในชุมชนที่มีความเป็นเมืองต่ำลงมาตามลำดับ

อาคารประเภทบ้านของชุมชนอันดับ 1, 2, 3 พบว่าบ้านของชุมชนอันดับ 1 มีความหลากหลายในรูปแบบสถาปัตยกรรม การใช้พื้นที่ และบรรยากาศมากกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 หมายถึงว่าการพัฒนาอาคารบ้านเรือนหรือสถาปัตยกรรมบ้านของชุมชนอันดับ 1 มีมากในด้านความหนาแน่น จำนวน ขนาด และประเภท โดยอิทธิพลของความมีที่ตั้งที่อยู่ใกล้เขตเมืองและรองรับการเติบโตของเมืองศูนย์กลางได้ดีในด้านการตั้งถิ่นฐาน พื้นฐานของศิลปะที่ปรากฏในสถาปัตยกรรมก็มีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน แต่ละอันดับ กล่าวคือชุมชนสันกำแพงได้รับอิทธิพลจากทางเหนือ (พม่า, ยอง, ลื้อ, เชียงตุง, เชียงรุ่ง ฯลฯ) เข้ามาผสมกับศิลปะล้านนา ชุมชนจอมทองได้รับอิทธิพลจากภาคกลาง (ประเทศไทย) แถบลพบุรี สุโขทัย ฯลฯ เข้ามาผสมกับศิลปะล้านนา ส่วนชุมชนอมก๋อยรับอิทธิพลจากศิลปะของชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่าและลัวะ เข้ามาผสมกับศิลปะล้านนา ดังนั้นจะเห็นว่า บ้านของแต่ละชุมชนจะมีศิลปะที่แตกต่างกันเฉพาะตัว มีความหลากหลายในรูปแบบสถาปัตยกรรมไม่เหมือนกัน ซึ่งสามารถลำดับความหลากหลายทางสถาปัตยกรรมบ้านได้ดังกล่าว ไปแล้ว

ลักษณะอาคารรูปแบบต่างๆ ของชุมชน 3 อันดับ

ชุมชนสันกำแพง

อาคารรูปแบบดั้งเดิม

อาคารรูปแบบสมัยใหม่

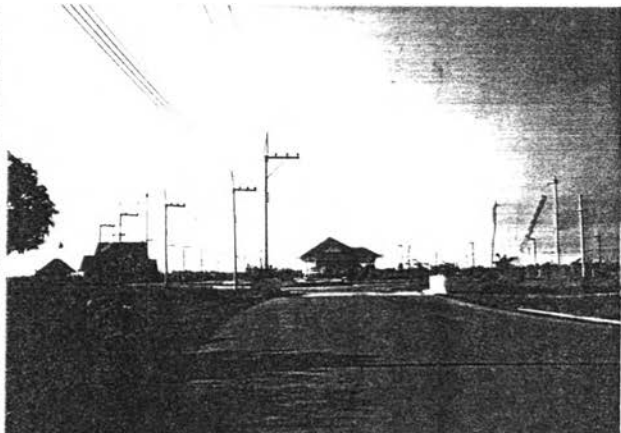
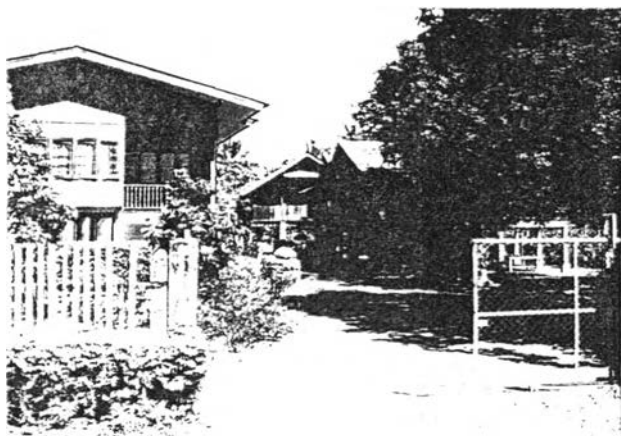

ชุมชนสันกำแพง

อาคารรูปแบบดั้งเดิม

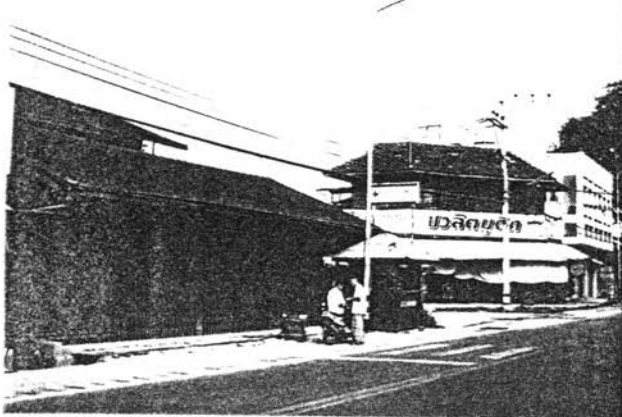

อาคารรูปแบบสมัยใหม่

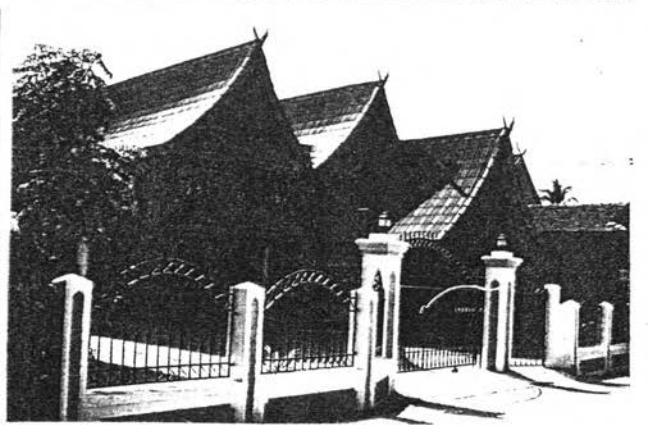
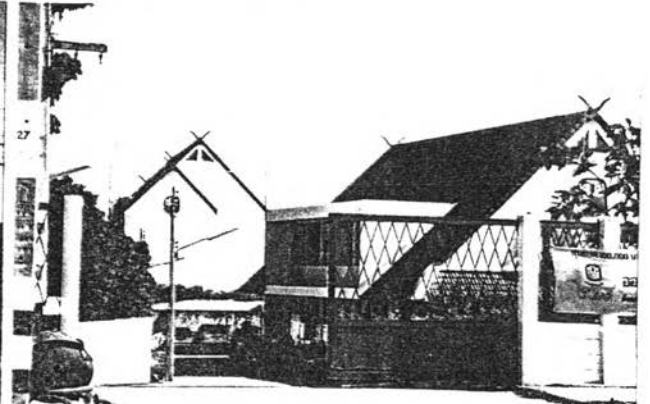

ชุมชนจอมทอง

อาคารรูปแบบดั้งเดิม

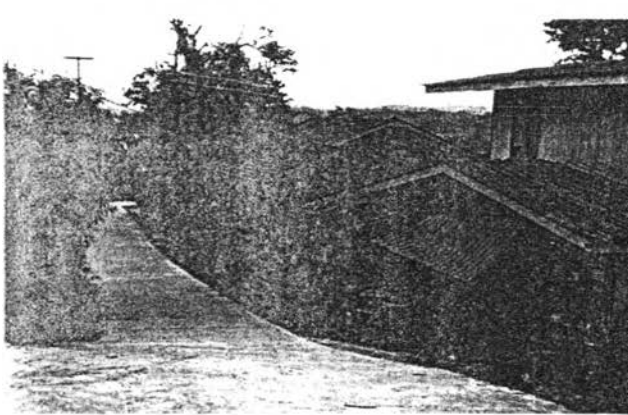

อาคารรูปแบบสมัยใหม่

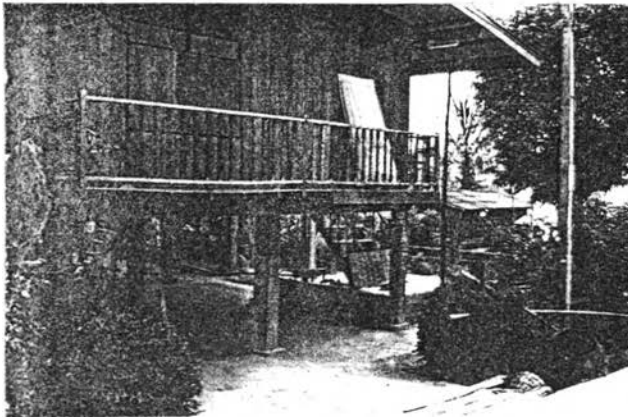

ชุมชนอมก๋อย

อาคารรูปแบบดั้งเดิม

อาคารรูปแบบสมัยใหม่

วัด วัดในชุมชนสันกำแพงมีจำนวนมากกว่าชุมชนจอมทอง และอมก๋อย ตามลำดับ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันเนื่องมาจากเหตุผลของศักยภาพและโอกาสการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ชุมชนสันกำแพงมีมาก จึงทำให้เกิดชุมชนและการตั้งถิ่นฐานที่มืองค์ประกอบพื้นฐานของวัด เป็นศูนย์รวมทางกายภาพและจิตใจของชุมชน หลายกลุ่ม หลายเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ที่มีความเฉพาะตัว

ลักษณะวัดต่างๆ ของชุมชน 3 อันดับ

ชุมชนสันกำแพง

วัดที่สามารถอนุรักษ์โบราณสถานไว้ได้

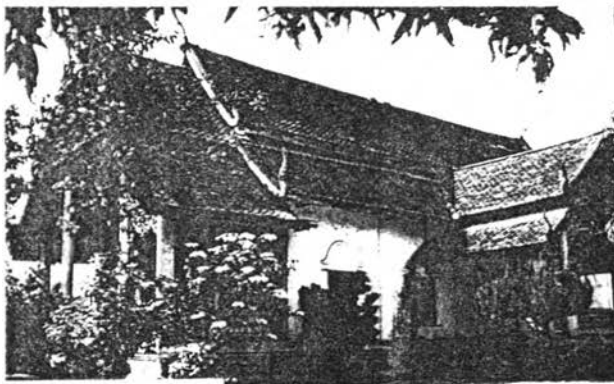

วัดสันกำแพง

วัดที่รื้อถอนโบราณสถานเก่าแล้วสร้างใหม่
และวัดสร้างใหม่

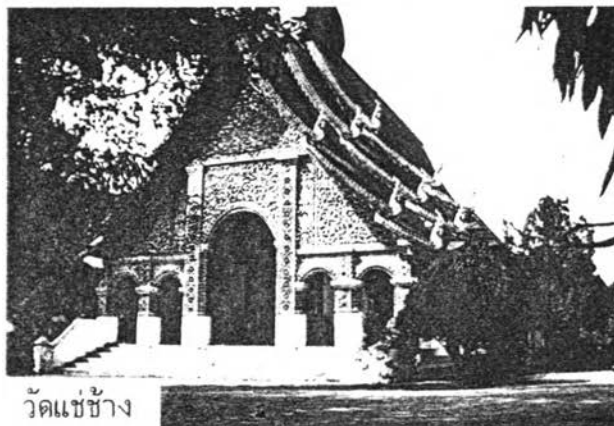
วัดโรงธรรมสามัคคี (สร้างใหม่)

วัดศรีบุญเรือง

วัดป่าเป้า

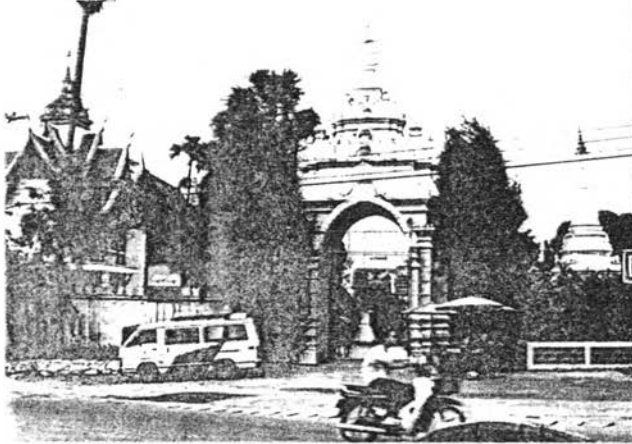
วัดแช่ข้าง

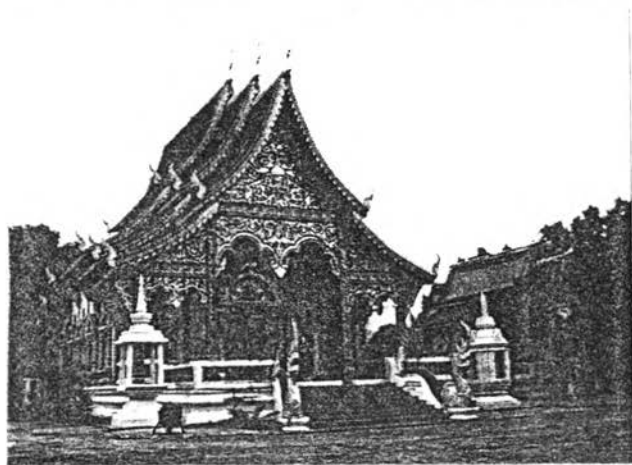
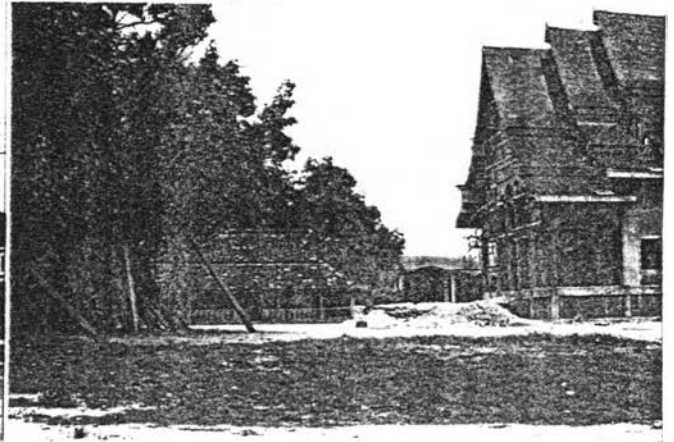
วัดคำขาว

ชุมชนจอมทอง

วัดพระธาตุมีทั้ง โบราณสถานดั้งเดิมและสมัยใหม่

วัดช่วงเขาวิหารถูกรื้อถอนสร้างใหม่

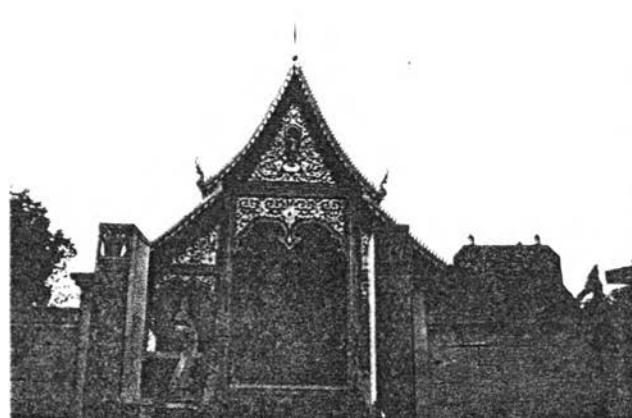
วัดค้อยแก้ว โบสถ์วิหารถูกรื้อถอนสร้างใหม่

ชุมชนอมก๋อย

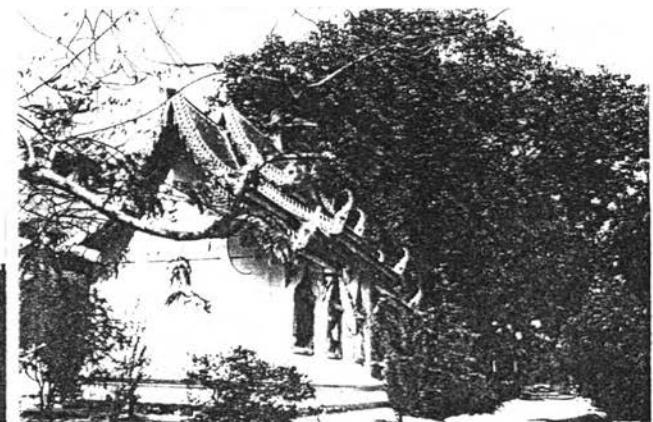
วัดพระธาตุจอมแจ้งอนุรักษ์โบราณสถานไว้ได้

วัดบ้านหลวง โบสถ์วิหารสร้างใหม่

วัดแสนทอง โบสถ์วิหารสร้างใหม่

ตลาด จำนวน, ขนาด, ประเภท และความต้องการตลาดของชุมชนแต่ละอันดับ สามารถบ่งบอกถึงความเป็นเมืองและรูปแบบทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนได้ โดยพบว่าชุมชนสันกำแพงมีจำนวน ขนาด ประเภท และความต้องการตลาดมากกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ แสดงถึงพัฒนาการทางเศรษฐกิจ การค้า และบริการ มีมาก อันเป็นลักษณะพื้นฐานของชุมชนที่มีความเป็นเมืองสูง

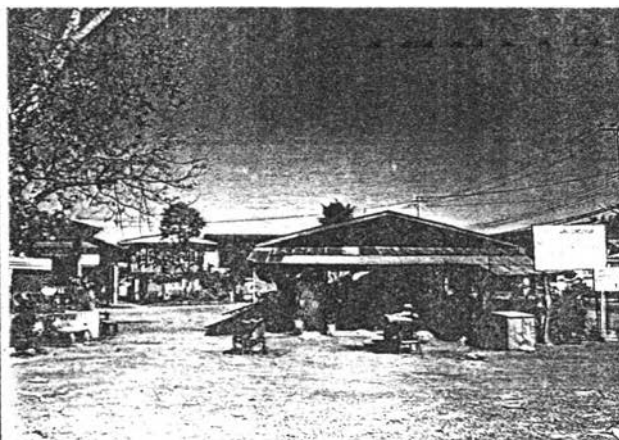
ลักษณะตลาดรูปแบบต่างๆ ของชุมชน 3 อันดับ

ชุมชนสันกำแพง

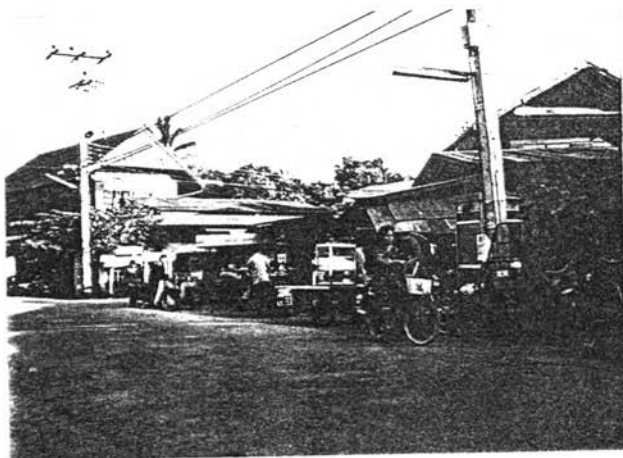
ตลาดสุขาภิบาลฯ

กาดแลงวัดป่าแห

กาดแลงวัดสันโค้ง

ตลาดนัดสุคตส์ป่าห้บ้านบวัก้าง

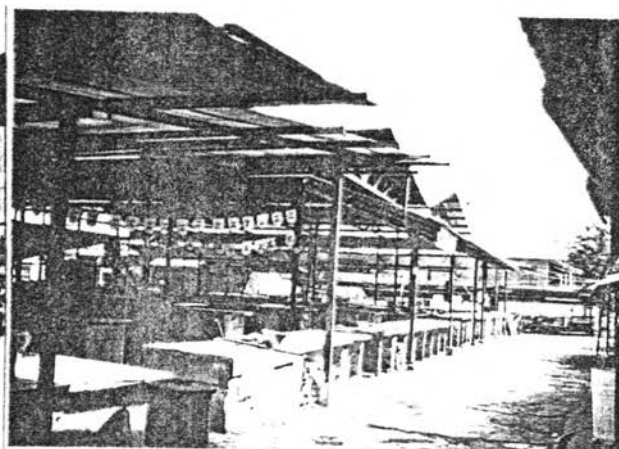

ชุมชนจอมทอง

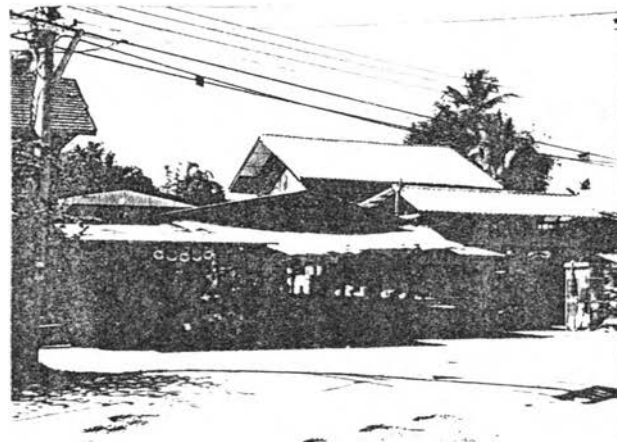
ตลาดสุขภิบาลฯ

กาดแลงปากทางบ้านท่าศาลา

กาดแลงบ้านข่วงเปา

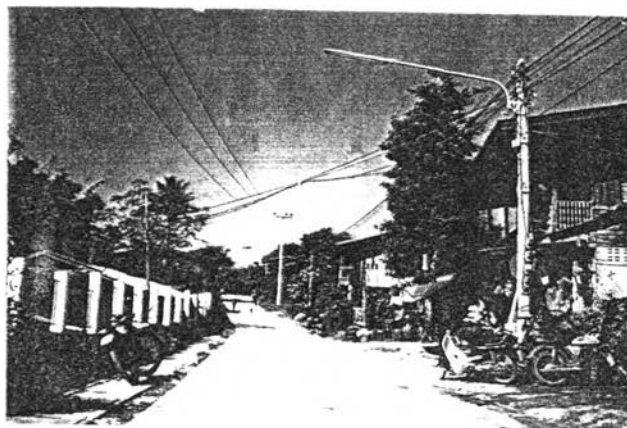

กาดแลงวัดดอยแก้ว

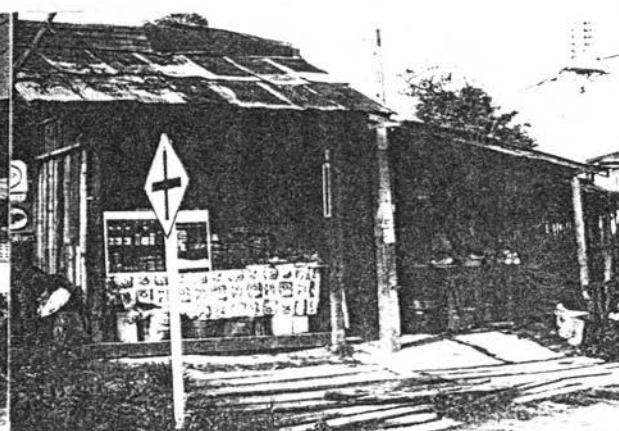

ชุมชนอมก๋อย

ตลาดบ้าน

ตลาดบ้าน

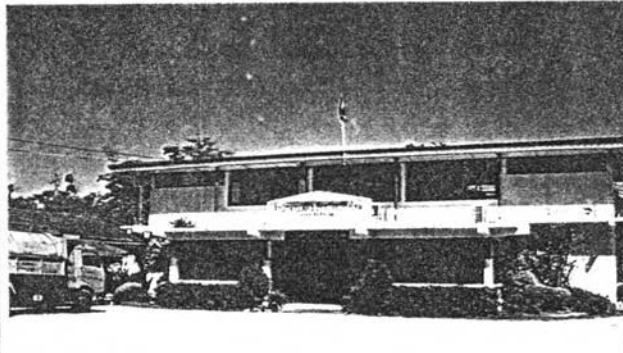
สถานที่ราชการ สถานที่ราชการของแต่ละชุมชนมีความคล้ายคลึงกันในทางสถาปัตยกรรม การใช้พื้นที่และบรรยากาศ นับแต่ยุคอดีตถึงปัจจุบัน เนื่องจากความเป็นสากลของระบบงานที่ถูกควบคุมโดยรัฐบาลกลาง แต่พัฒนาการจะมีความแตกต่างในเรื่องของเวลา และการใช้พื้นที่ที่มีศักยภาพไม่เหมือนกัน ซึ่งจะมีผลต่อคุณค่าของสถาปัตยกรรม การใช้พื้นที่ และบรรยากาศ พบว่าชุมชนสันกำแพง มีการใช้พื้นที่ และกิจกรรมหนาแน่นกว่าชุมชนอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ เนื่องจาก การเพิ่มขึ้นของประชากร, การตั้งถิ่นฐาน และการขยายตัวของเมือง ความต้องการใช้บริการจึงมีมากกว่าชุมชนอื่นๆ ประกอบกับที่ตั้งของสถานที่ราชการค่อนข้างคับแคบ และมีพื้นที่จำกัด จึงทำให้ขาดพื้นที่โล่งและบรรยากาศของการตกแต่งภูมิทัศน์ ซึ่งพื้นที่โล่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของผังบริเวณอาคารที่มีรากฐานมาจากอดีต ดังนั้นสถานที่ราชการต่างๆ ของชุมชนอันดับ 1 จึงมักจะขาดพื้นที่เพื่อการเน้นพื้นที่โล่ง และขาดการวางผังบริเวณให้สามารถสนองกิจกรรมของคนจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ผลักดันให้ชุมชนอันดับ 1 มีความต้องการศูนย์กลางแห่งใหม่ เพื่อสนองต่อการบริการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเมืองใหม่ และการย้ายสถานที่ราชการออกนอกเขตชุมชนเมือง

ลักษณะอาคารสถานที่ราชการรูปแบบต่างๆ ของชุมชน 3 อันดับ

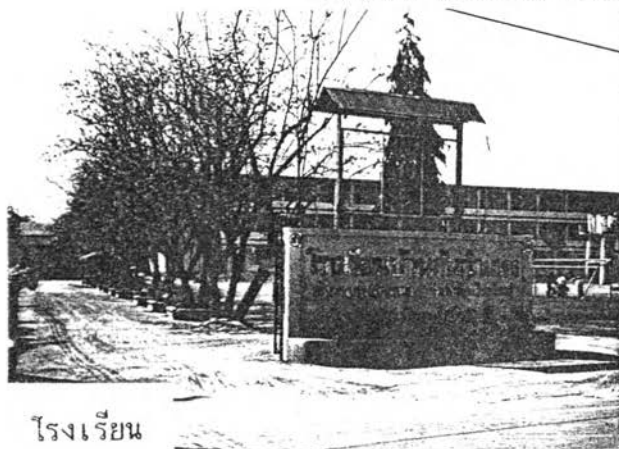
ชุมชนสันกำแพง

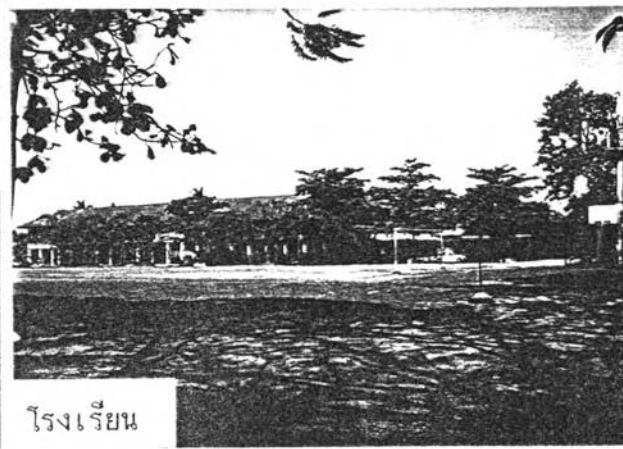
ที่ว่าการอำเภอ

สำนักงานที่ดิน

โรงเรียน

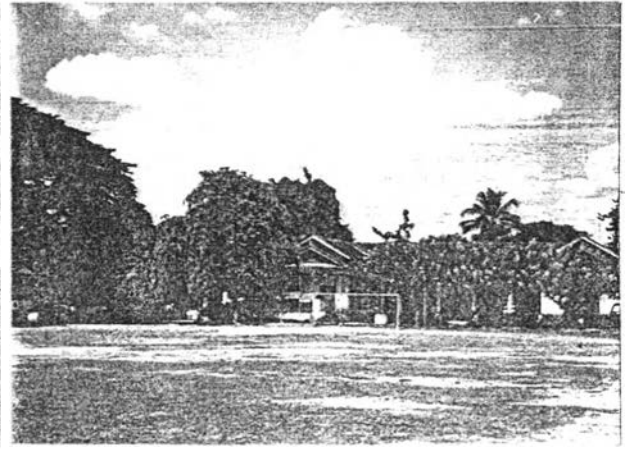
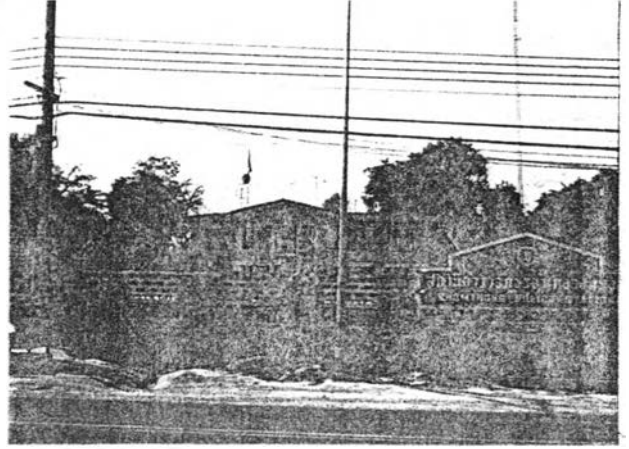
โรงเรียน

ชุมชนจอมทอง

ที่ว่าการอำเภอ

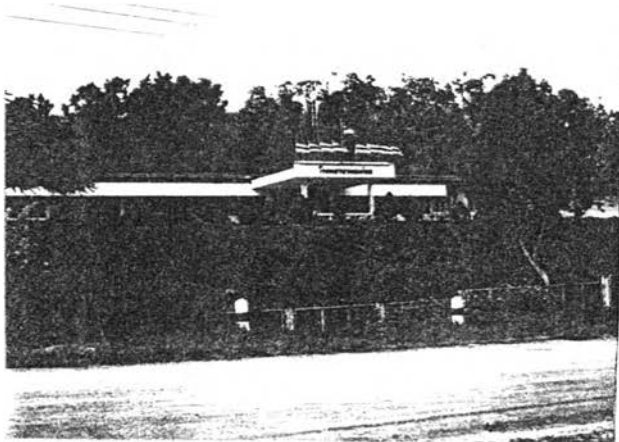
สถานีตำรวจ

โรงเรียน

โรงเรียน

ชุมชนอมก๋อย

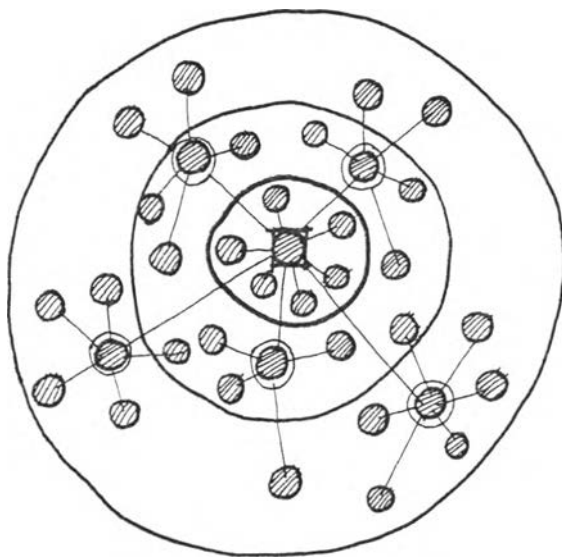
โรงพยาบาล

สำนักงานการประถมศึกษา

สรุปท้ายบท

ในส่วนท้ายบทนี้คือการพิจารณาข้อเท็จจริง โดยสรุปภาพรวมคือ

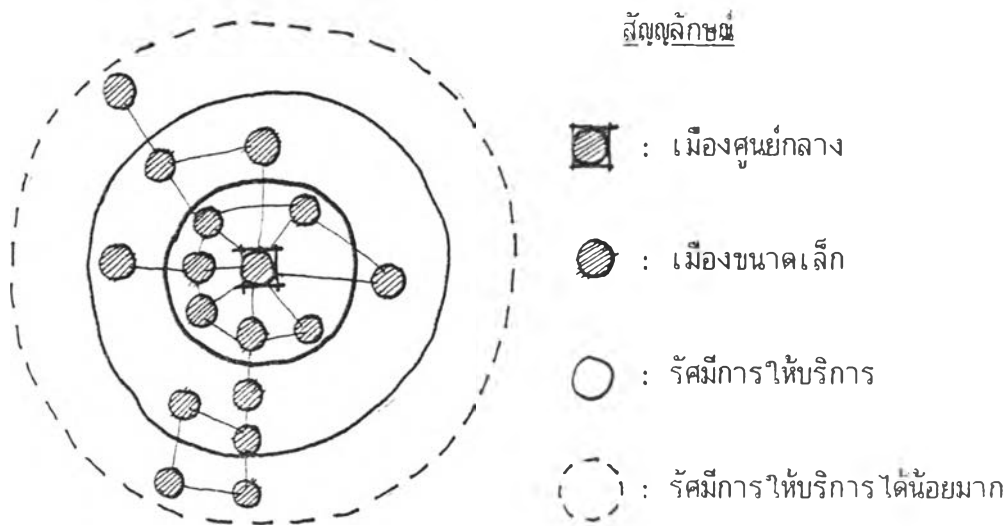
1. ลักษณะเฉพาะของชุมชน แต่ละชุมชน แต่ละอันดับของความเป็นเมืองสูง, กลาง, ต่ำ มีปัจจัยควบคุมพัฒนาการนับตั้งแต่ยุคอดีตถึงปัจจุบัน โดยความเป็นภาคหรืออาณาจักร, ความเป็นเมืองศูนย์กลาง และความเป็นชุมชนของตนที่เกี่ยวข้องเป็นระบบมีเหตุและผล ตอรับซึ่งกันและกันอย่างมีขั้นมีตอน มีระยะเวลาและโอกาส กล่าวคือในความเป็นภาค และอาณาจักร จะต้องประกอบด้วยเมืองศูนย์กลาง (เมืองแม่) ระดับต่างๆ ที่มีเมืองขนาดเล็ก (ลูกเมือง) เป็นโครงสร้างยึดเหนี่ยวให้เมืองแม่แข็งแรง เติบโต เพื่อความเป็นอาณาจักร ภายใต้บทบาทและหน้าที่ที่เมืองแม่กำหนดให้ โดยได้รับผลตอบแทนในด้านการคุ้มครองและการพัฒนา

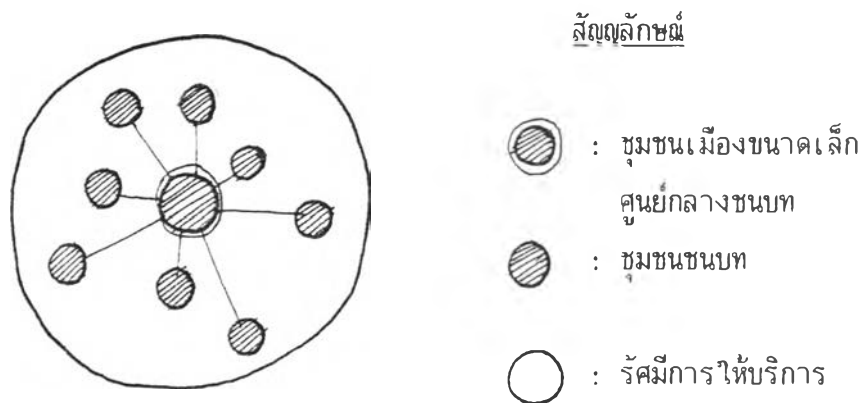
สัญลักษณ์

- : เมืองแม่ที่เป็นเมืองเอก หรือ ศูนย์กลางภาค
- : เมืองแม่ ที่เป็นศูนย์กลางชุมชนเมือง
- : ลูกเมืองที่เป็นชุมชนเมืองขนาดเล็ก
- : รัศมีการให้บริการ

ภาพที่ 7.15 แสดงลักษณะสังเขปของชุมชนเมืองระดับภาค พิจารณาจากระบบชุมชนภายในภาค

ภาพที่ 7.16 แสดงลักษณะสังเขปของชุมชนเมืองระดับเมือง พิจารณาจากระบบชุมชนเมืองภายในเขตเมือง

ภาพที่ 7.17 แสดงลักษณะสังเขปของชุมชนเมืองระดับชุมชนเมือง พิจารณาจากระบบชุมชนเมืองภายในเขตชุมชนเมือง

2. ปัญหาของชุมชนเมืองขนาดเล็ก ผลจากความเป็นชุมชนเมืองอันดับ 1, 2 และ 3 ที่มีความเกี่ยวโยงถึงความเป็นภาค เมือง ตลอดจนความเป็นชุมชนเมืองของตน ความเป็นชุมชนเมืองก่อให้เกิดความขัดแย้งในแนวทางของการอนุรักษ์ และพัฒนา ชุมชนในแต่ละระดับของความเป็นภาค เมืองและชุมชนเมืองของตน ที่ไม่สอดคล้องกับเหตุและปัจจัย ในแต่ละระดับ เป็นผลให้เกิดปัญหาสำคัญคือ ปัญหาคุณภาพของการใช้ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐาน, ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม, ปัญหาทางด้านจิตใจและจินตภาพและภูมิทัศน์เมือง และปัญหาอาคารที่ขาดความกลมกลืนต่อสภาพโดยรวมของชุมชน สิ่งเหล่านี้คือ "คุณภาพ" และ "ชีวิตชุมชน" ที่สร้างความสุขให้กับการอยู่อาศัยอย่างมีเสน่ห์และมีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวที่ควรค่าแก่การจดจำ ประทับใจ และคิดถึง เราไม่จำเป็นต้องสร้างบทเรียนโดยตรงให้กับชุมชน แต่บทเรียนจากเมือง เชียงใหม่ที่มีความสับสนวุ่นวาย และประสบปัญหาหลายด้าน ย่อมใช้เป็นตัวอย่างในการวางแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนได้ส่วนหนึ่ง ปัญหาต่างๆ ที่ปรากฏในชุมชนอันดับต่างๆ สรุปได้ดังนี้

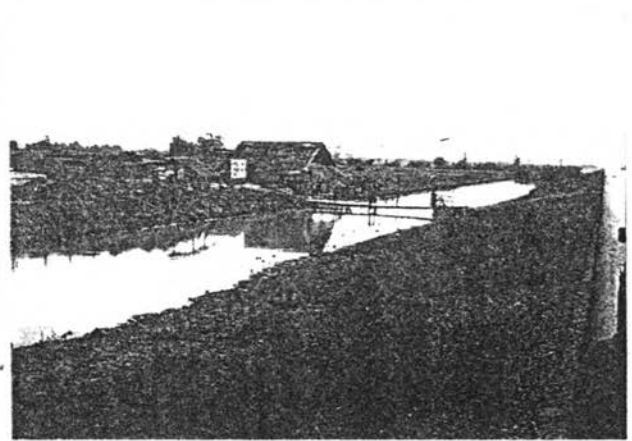
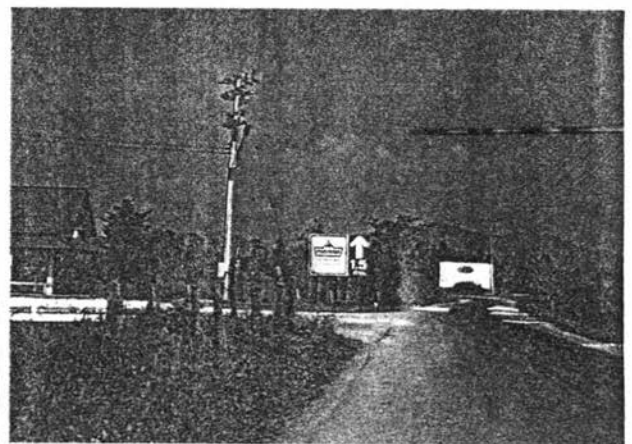
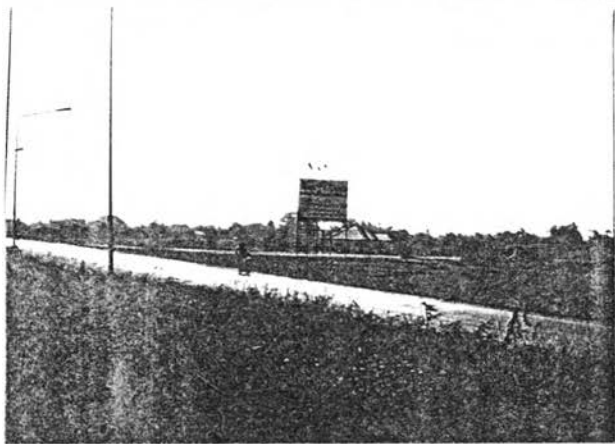
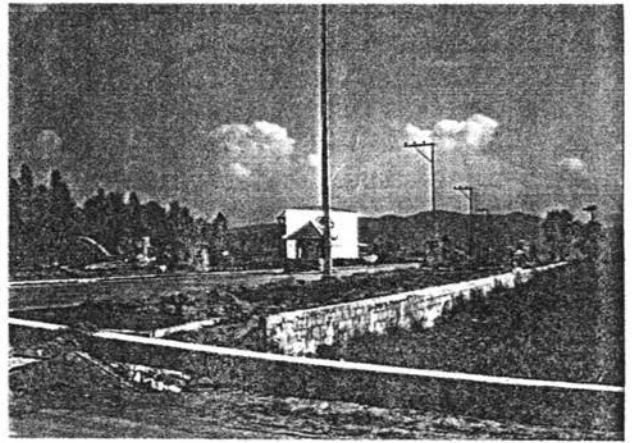
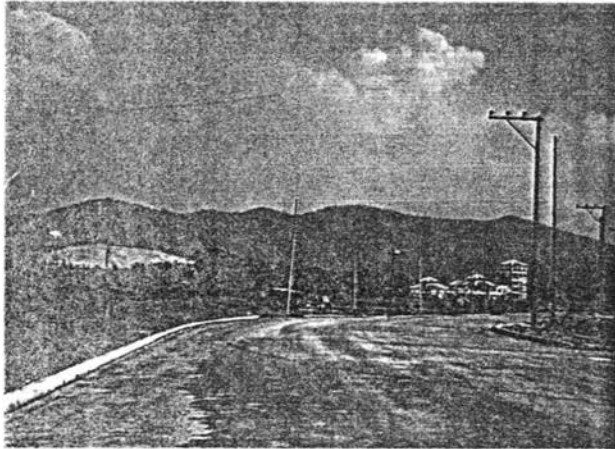
2.1 ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง

1) ปัญหาการใช้ที่ดิน

ตามนโยบายการพัฒนาการใช้ที่ดินของ "ภาค" กำหนดให้พื้นที่ชุมชน เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยการทำนาในโครงการชลประทาน และปลูกพืชไร่ ไม้ผล และ ไม้ยืนต้น ซึ่งมีศักยภาพดี และใช้น้ำจากโครงการเขื่อนแม่กวง แต่ในระดับ "เมือง" ได้กำหนดให้พื้นที่ชุมชน เป็นพื้นที่รองรับการเติบโตจากเขตเมือง ในทุกด้าน โดยการพัฒนาให้เป็นชุมชนเมืองที่มีการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานแบบเต็มรูปแบบโดยเฉพาะการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมจะได้รับการพัฒนารวดเร็วกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ซึ่งมีความขัดแย้งกับนโยบายของภาค และในปัจจุบันการใช้ที่ดิน เพื่อชุมชนเมืองของชุมชนมีการขยายตัวทางกายภาพสูงมากครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรมโดยทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งของการใช้ที่ดินที่เติบโตรวดเร็วจนทำให้แผนและนโยบายการควบคุมล่าช้า และตามไม่ทันเหตุการณ์ ส่วนในระดับ "ชุมชนเมือง" ความต้องการใช้ที่ดินแบบใหม่ไม่จำเป็นต้องชุมชนและเป็นการทำลายลักษณะเฉพาะของการใช้ที่ดินแบบดั้งเดิมที่มีคุณค่าต่อสังคมในชุมชนอย่างสิ้นเชิง

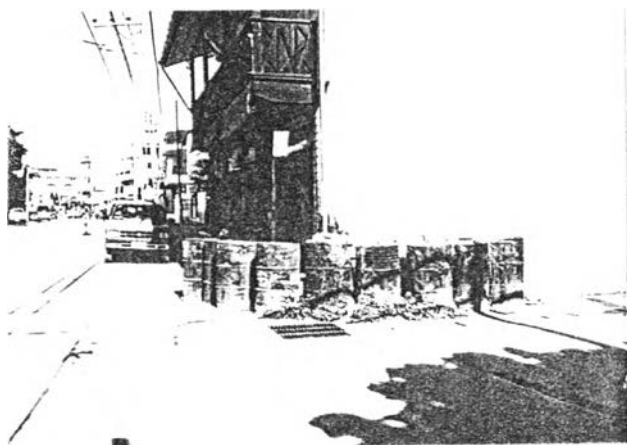
- การรुकกล้าพื้นที่ริมลำน้ำ ก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ, ทัศนียภาพไม่น่ามอง, ปิดบังภูมิทัศน์ริมน้ำ, บล่อยสิ่งโสโครกลงลำน้ำ ฯลฯ

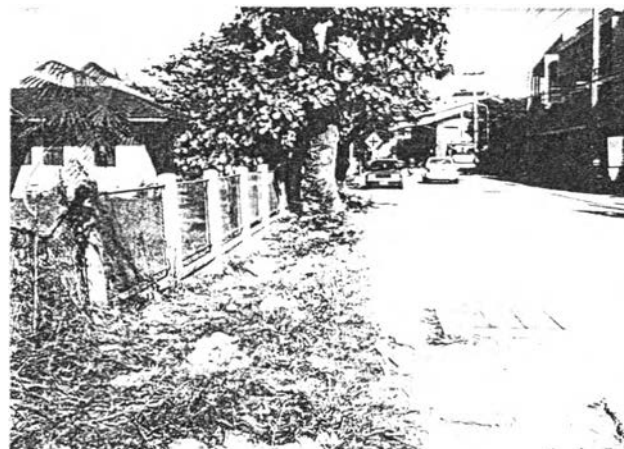
- แสดงสภาพปัญหาของการใช้ที่ดินที่เกิดจากโครงการพัฒนาที่ดินในลักษณะต่างๆ ทั้งที่มีขนาดใหญ่และเล็ก ในพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่สองฟากถนนสายหลัก และถนนตัดใหม่

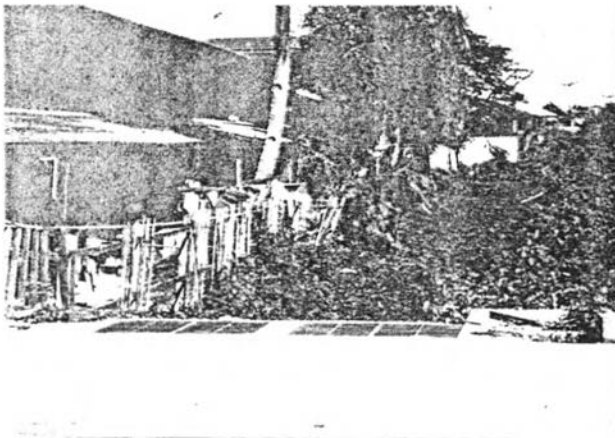
2) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตามนโยบายการพัฒนาของ "ภาค" ต้องการให้ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนเกษตรกรรม และวางระบบโครงสร้างพื้นฐานในรูปแบบสังคมเกษตรกรรม คือการส่งน้ำเพื่อการเกษตร ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้บริการเท่าที่จำเป็น แต่ในนโยบายของ "เมือง" เน้นให้ชุมชนเป็นชุมชนแบบเมือง ที่ต้องการระบบโครงสร้างพื้นฐานอย่างเพียงพอ แต่การเติบโตของชุมชนมีความรวดเร็วมากจนโครงสร้างพื้นฐานพัฒนาไม่ทันกับการเติบโต โดยเฉพาะทางด้านการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค, การใช้พลังงาน, การระบายน้ำ, การกำจัดขยะ และอื่นๆ ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปที่ขาดแคลน และทำลายลักษณะเฉพาะของโครงสร้างพื้นฐานดั้งเดิมที่ยังสามารถทำงานได้ดีและมีคุณค่าต่อระบบชุมชน เมื่อมองระดับ "ชุมชนเมือง" ความเป็นชุมชนที่ดั้งเดิมมีความต้องการโครงสร้างพื้นฐานเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เช่น พลังงาน การระบายน้ำ การกำจัดขยะ และการใช้น้ำ ตลอดจนคุณภาพชีวิตทางด้านอื่นๆ แต่การพัฒนาที่มีมากเกินไปจนจำเป็นและมิได้บริการเฉพาะหน่วยชุมชนดั้งเดิม แต่ให้บริการสำหรับชุมชนสมัยใหม่มากกว่าและมีความต้องการมาก จนก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

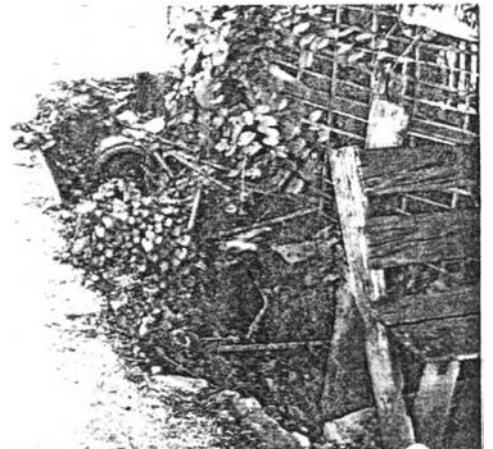

- แสดงสภาพปัญหาการจราจรที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากปากทางแยกและมีทัศนภาพที่ไม่สวยงาม
- แสดงสภาพปัญหาขยะริมเส้นทางสายหลัก และสายรอง

- ลำน้ำรับสิ่งปฏิกูลและ ไม่ได้รับการพัฒนา

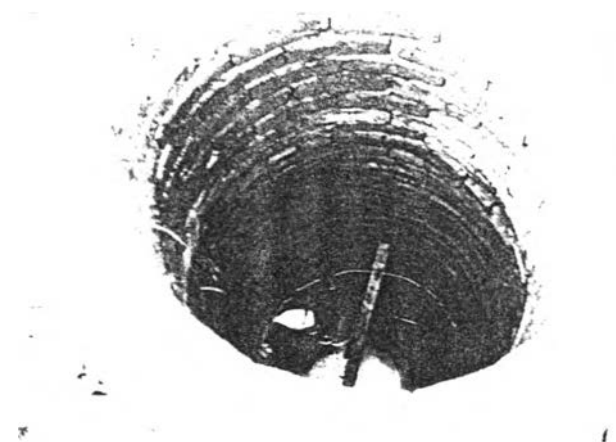
- น้ำเสียจากบ้านเรือนที่ไหลลงท่อระบาย
ไม่ถูกสุขลักษณะ

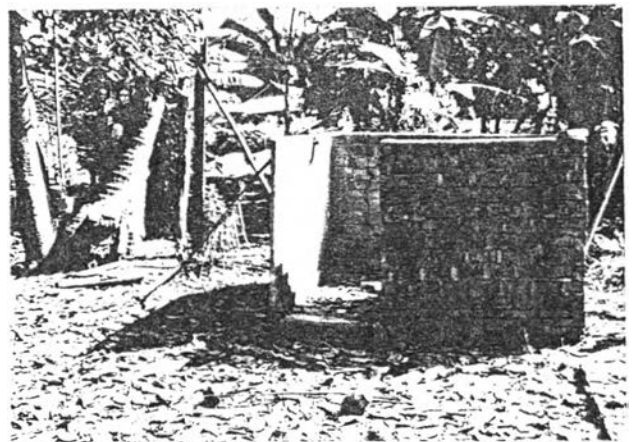
- การทิ้งขยะที่ไม่ถูกสถานที่และ ไม่ถูกสุขลักษณะ

- วิถีชีวิตกับลำน้ำเพื่ออุปโภค ผลิตบาทหลง
อย่างสิ้นเชิง

- "บ่อบาดาล" ระบบน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค
ถูกลิ้ม : (ทำลายเอกลักษณ์ดั้งเดิม)

- "ตอมน้ำ" (ห้องอาบน้ำดั้งเดิม) คือ
องค์ประกอบที่ถูกลิ้ม

3) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

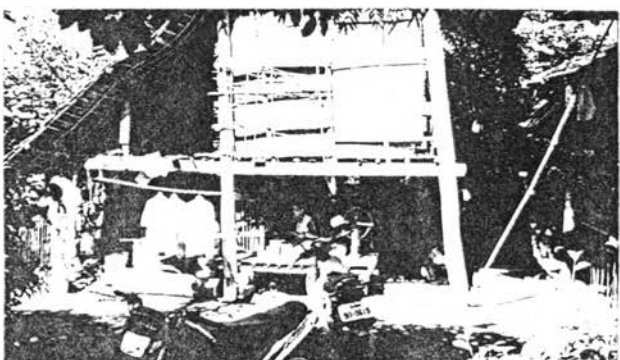
นโยบายการพัฒนาของ "ภาค" ส่งเสริมให้ชุมชนมีเศรษฐกิจและสังคมแบบเกษตรกรรม แต่ในระดับ "เมือง" ผลักดันและส่งเสริมให้ชุมชนมีลักษณะ เศรษฐกิจและสังคมแบบอุตสาหกรรมและบริการ ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่เมืองที่เน้นความสมัยใหม่ ขัดแย้งกับความเป็นชุมชนเกษตรกรรมดั้งเดิมที่มีความเป็นพื้นถิ่นและในขณะที่เดียวกันก็พยายามกลืนกินลักษณะความเป็นพื้นถิ่น ให้เปลี่ยนค่านิยมและวิถีชีวิตชุมชนเข้าสู่ระบบสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการทำลายลักษณะเฉพาะของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และในระดับ "ชุมชนเมือง" ความต้องการทันสมัยมีมาก ความทันสมัยคือสิ่งแปลกแยกที่เกินจำเป็นสำหรับสังคมในชุมชน และทำให้เศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมลดคุณค่าลง เน้นเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งสังคมในชุมชนไม่จำเป็นต้องการไว้บริการดังกล่าว แต่ให้บริการสำหรับสังคมสมัยใหม่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ต้องการเศรษฐกิจและรูปแบบสังคมแบบใหม่แปลกแยก ขาดความกลมกลืนโดยส่วนรวม

- การค้า, การบริการเฉพาะอย่างเฉพาะกลุ่มสังคม แยกแยก โดดเดี่ยว ขาดชีวิต ชีวา

- การค้า, การบริการ ที่ซับซ้อนในโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ที่แตกต่างจากสังคมเกษตรกรรมอย่างสิ้นเชิง

- วิถีชีวิตเรียบง่าย สันโดษ มีชีวิตชีวาที่กำลังสูญหาย

- วิถีชีวิตเกษตรกรรม เศรษฐกิจและสังคมพื้นฐานที่เรียบง่าย กำลังถูกกลืน

4) ปัญหาทางด้านจิตใจ

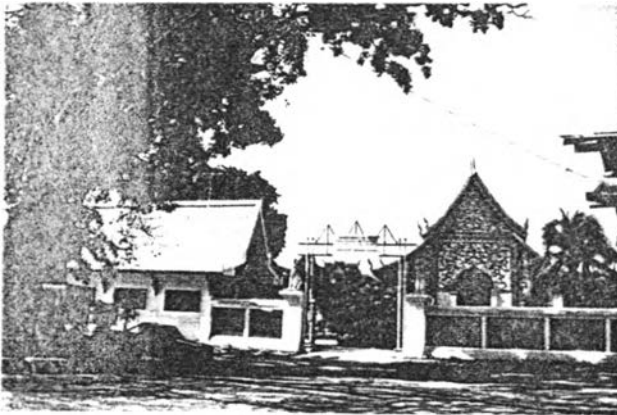
ในภาพรวมของการพัฒนาระดับ "ภาค" เน้นจินตภาพของชุมชนในลักษณะของชุมชนเมืองที่มีศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นโดดเด่นในด้านหัตถกรรม ในลักษณะสังคมเกษตรกรรม มีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน มีลำน้ำ ภูเขา และทรัพยากรที่โดดเด่น และมีความสำคัญต่อภาคอย่างมาก ในภาพรวมของระดับ "เมือง" เน้นการพัฒนาชุมชนโดยการขายจินตภาพชุมชน โดยเฉพาะหัตถกรรม, วิถีชีวิตสังคม, สถานที่สำคัญประเภทวัด และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของน้ำพุร้อน ลำน้ำธรรมชาติ ภูเขา ฯลฯ โดยการเสฟ ดึงกิน และครอบครองเพื่อขาย ทำให้สูญเสียจินตภาพของชุมชนที่มีคุณค่า และเปลี่ยนแปลงรูปโฉมของจินตภาพชุมชนในรูปแบบใหม่ที่หาคคุณค่าไม่ได้ในทางทัศนภาพ โดยการเปลี่ยนจินตภาพชุมชน สังคม แบบเกษตรกรรม-อุตสาหกรรมพื้นถิ่น ให้เป็นจินตภาพชุมชนสังคมแบบอุตสาหกรรมหัตถกรรมที่ทันสมัย เพื่อการท่องเที่ยวของสังคมนอกพื้นที่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน ทำให้ปรากฏโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ร้านค้าขนาดใหญ่ อาคารธุรกิจต่างๆ ขนาดใหญ่ ที่โดดเด่น ข่มความมีคุณค่าของอาคารสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เช่น วัด, บ้านเรือนต่างๆ เป็นต้น ส่วนในระดับ "ชุมชนเมือง" นอกจากจินตภาพถูกเปลี่ยนแปลงในด้านชีวิตสังคม อาคารสถานที่แล้ว ลำน้ำที่สำคัญของชุมชนมาแต่อดีตถูกปล่อยให้สภาพต้นเป็น สกปรก และหมดสภาพไปในที่สุด

- ขอบ, เส้นทางที่เกิดจากลำน้ำธรรมชาติถูกปล่อยปะละเลย ไร้คุณค่า ไม่น่ามอง กลายเป็นทัศนอุจาดของชุมชน

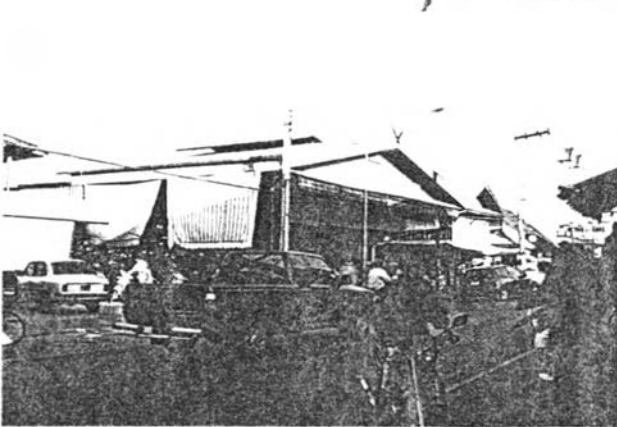
- เส้นทางการพัฒนาที่ไม่เสร็จสิ้น และขาดระเบียบ ลดคุณค่าทางทัศนียภาพ

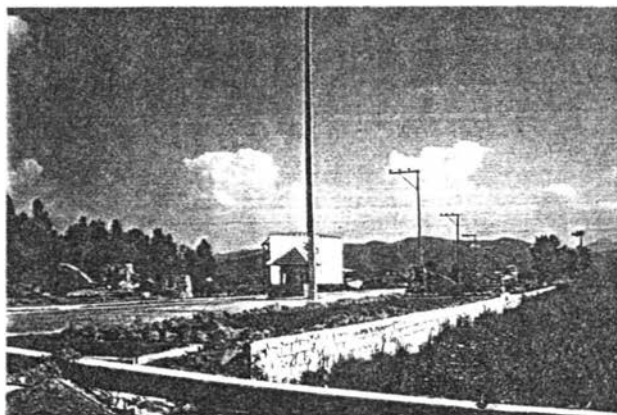
- จุดสังเกต, ที่หมายตา ลวดคิ้วค่าทางสถาปัตยกรรม ถูกข่มและขาดเอกภาพ

- แหล่งรวมกิจกรรม ขาดการจัดการ ไม่เป็นระเบียบ ใช้ประโยชน์ได้น้อย กลายเป็นพื้นที่โล่งที่ไม่น่ามอง

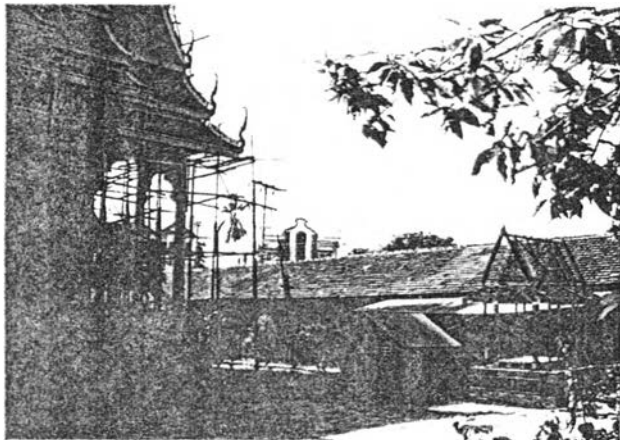
- แหล่งรวมกิจกรรม ย่านและเส้นทางที่ขาดการจัดการระบบ, ระเบียบในพื้นที่ใช้สอย ตลอดจนทัศนียภาพต่างๆ

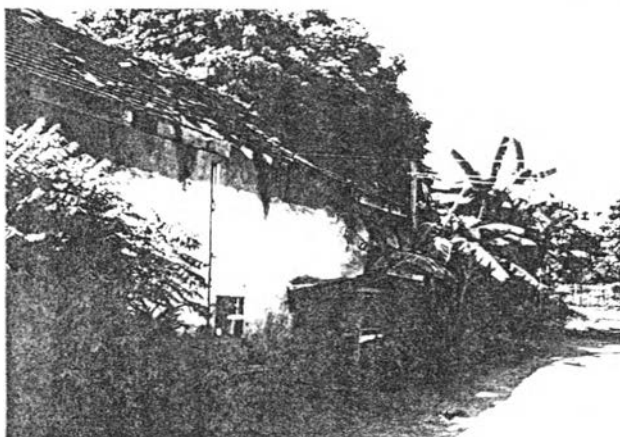
- จุดสังเกต ทำลายทัศนียภาพและเส้นขอบฟ้าของพื้นที่อย่างหาคุณค่ามิได้

5) ปัญหาทางด้านอาคาร

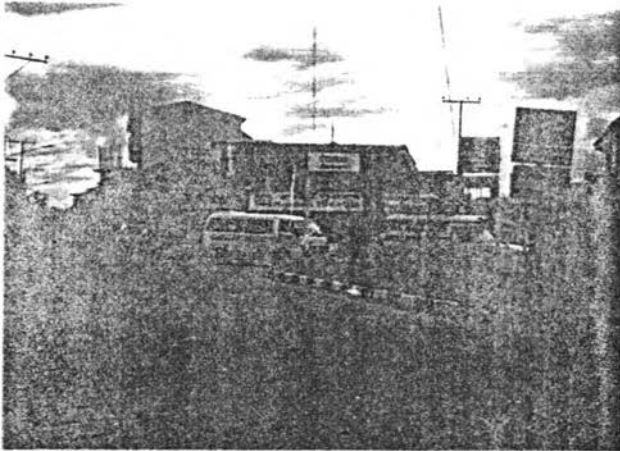
นโยบายของการพัฒนาระดับ "ภาค" ไม่มีบทบาทต่อการพัฒนาอาคารของชุมชน แต่ในการพัฒนาระดับ "เมือง" มีบทบาทผลักดันให้เกิดอาคารรูปแบบสมัยใหม่ ที่หลากหลาย ไม่มีขอบเขตจำกัดในรูปแบบสถาปัตยกรรม ขนาด จำนวน การใช้พื้นที่ และการจัดบรรยากาศ เป็นผลให้เกิดความแตกต่าง แปรกแยกระหว่างสถาปัตยกรรมเก่าและใหม่ ขาดความกลมกลืนต่อกัน ทำลายลักษณะเฉพาะตัวของอาคารที่มีความเป็นล้านนา การพัฒนาในระดับ "ชุมชนเมือง" ได้รับอิทธิพลจากระดับเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการรับค่านิยมทางวัตถุ วิถีชีวิตแบบใหม่ ผลักดันให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย อาคารต่างๆ เข้าสู่การใช้รูปแบบอาคาร บ้านเรือนที่ทันสมัย ไม่มีลักษณะเฉพาะ ไม่มีเอกลักษณ์ของความเป็นล้านนาอีกต่อไปและเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามภาวะการเติบโตของชุมชนเมืองที่มีผลมาจากการพัฒนาระดับเมือง นอกจากอาคารบ้านเรือนแล้ว อาคารโบราณสถาน เช่น โบสถ์ วิหาร กุฏิ ฯลฯ ของวัดก็ได้รับอิทธิพลอย่างกว้างขวาง รวมถึงหน่วยงานอาคารสถานที่ราชการทั่วไปด้วย

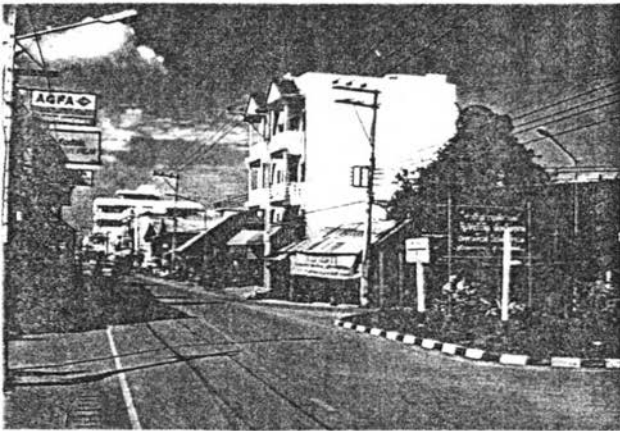
- วัด เน้นค่านิยมทางวัตถุสูง โบสถ์เก่าเกือบทุกวัดถูกรื้อถอนสร้างใหม่อย่างน่าเสียดาย ซากอิฐโบราณ เป็นเพียงวัสดุเพื่อก่อกะบะต้นไม้เท่านั้น

- องค์ประกอบของวัดไม่ว่าจะเป็น กำแพง เจดีย์เก่า ฯลฯ มีค่าแค่เพียงซากๆ ที่ไม่ได้รับความสนใจต่อการบูรณะซ่อมแซม เพื่อการใช้งานแต่อย่างใด

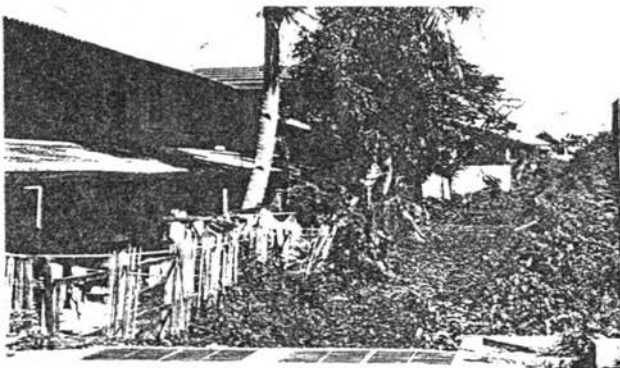
- อาคารเก่ากับอาคารใหม่ที่แปลกแยก
แตกต่าง ร่วมกับการจัดองค์ประกอบ
ของป้าย เครื่องหมาย ฯลฯ ที่ไม่มี
ระบบระเบียบ

- ตึกแถว รูปร่างต่างเหลื่อมขนาดความ
กลมกลืนกับกลุ่มอาคารดั้งเดิม

- บ้านแถว หรือทาวเฮาส์ที่โดดเด่น
แข่งความหนึ่งกับต้นไม้ใหญ่อย่างซึ่งดี
ซึ่งเด่น

- บ้านแถว บ้านพักข้าราชการที่ขาด
การจัดระบบ เป็นทัศนียภาพต่อภาพ
ลักษณ์ของชุมชนเมืองริมถนนสายหลัก

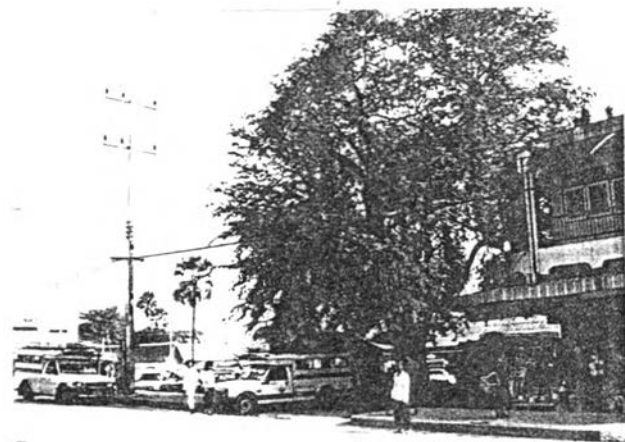
2.2 ชุมชนอันดับ 2 : จอมทอง : สภาพปัญหา

1) ปัญหาการใช้ที่ดิน

นโยบายการพัฒนาการใช้ที่ดินของ "ภาค" กำหนดให้พื้นที่ชุมชนเป็นเขตพื้นที่เกษตรกรรมในการทำน่าน้ำฝน บลูฟิชไร้ ไม้ผล และ ไม้ยืนต้น ตลอดจนเป็นเขตพื้นที่พุทธมณฑลและเขตรมรชาติสมบูรณ ในระดับ "เมือง" มีนโยบายการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชุมชนพักอาศัยที่มีการบริการตัวเองในทุกด้านในระดับชุมชน ปัญหาการใช้ที่ดินจึงมีน้อย เนื่องจากผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ชุมชน จะมีปัญหาบางประการ เช่น การสร้างถิ่นฐานมีการบุกรุกในพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าและลำน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ส่วนในระดับ "ชุมชนเมือง" การใช้ที่ดินค่อนข้างจะเฉพาะตัวด้วยขอบเขตทางธรรมชาติของลำน้ำ กูเขาที่ลาดชัน จึงไม่ค่อยมีปัญหาทางด้านการใช้ที่ดินขัดแย้งต่อกันมากนัก แต่มีพื้นที่ริมน้ำบางส่วนถูกบุกรุก

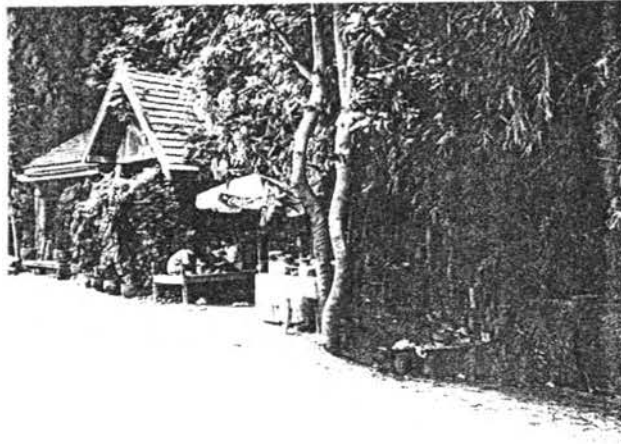

- การใช้ที่ดินของวัดพระธาตุฯ เพื่อกิจกรรมการค้า การบริการที่ไม่เหมาะสมกับภาพลักษณ์ของโบราณสถาน ขาดความกลมกลืน ไม่น่ามอง ทำให้ภูมิทัศน์โดยรวม ลดคุณค่าลงอย่างหาค่ามิได้ บดบังทัศนียภาพโบราณสถานฯ และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ควรเปิดตัวให้สว่างาม มีคุณค่าต่อการศรัทธา และเป็นมรดกทางภูมิทัศน์ของชุมชน

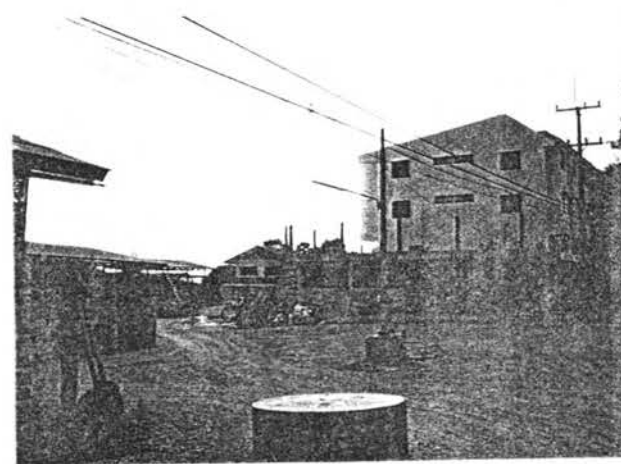

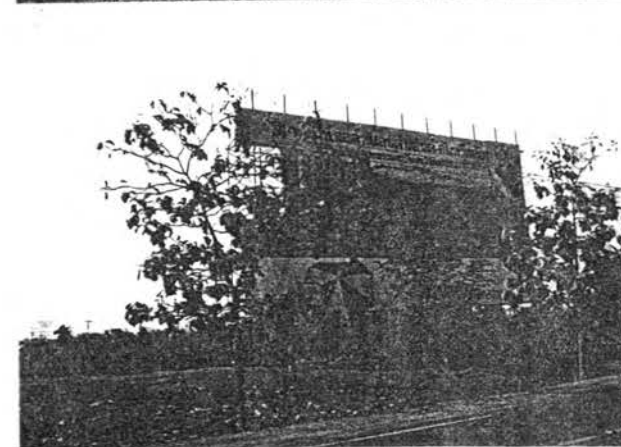
- พื้นที่ริมลำน้ำที่ถูกใช้เพื่อทิ้งขยะจากตลาดสุขาฯ เป็นห้องสุขาฯ ที่ไม่มีการจัดการ จอครกที่ไม่เป็นระเบียบ และเป็นจุดปล่อยของเสียนา ชนิด

- การบุกรุกพื้นที่ริมลำน้ำแม่กลางเพื่อการค้าขาย ปล่อยของเสีย ทิ้งขยะ บดบังทัศนียภาพ และสูญเสีาระบบนิเวศวิทยาริมน้ำ ฯลฯ

- กิจการฯ ที่มีขนาดใหญ่ไม่น่ามอง บริเวณก่อนเข้าสู่พื้นที่ชุมชนส่วนใน ที่ลดคุณค่าของพื้นที่เกษตรกรรมและ ไร้ทัศนียภาพต่อผู้มาเยือนที่ไม่ชวนมอง ในกรณีเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

- โครงการสนามกอล์ฟที่เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินขนาดใหญ่จากพื้นที่เกษตรกรรม, ธรรมชาติ เพื่อกิจการเฉพาะฯ ที่แปลกแยกและขัดต่อนโยบายการพัฒนาของภาคเมืองและตัวชุมชนที่เน้นพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นฟูสภาพป่า และการเป็นชุมชนเฉพาะตัว

2) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

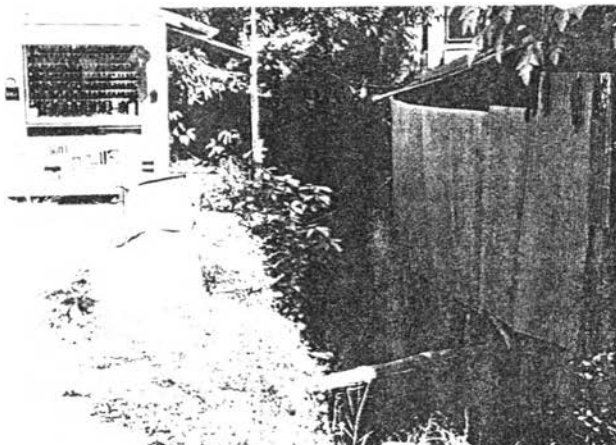
ระดับ "ภาค" ไม่มีนโยบายต่อการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และในระดับ "เมือง" ก็มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนน้อยมาก ส่วนในระดับ "ชุมชนเมือง" มีนโยบายการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มุ่งถึงความจำเป็นต่อชุมชน แต่ศักยภาพของพื้นที่ทำให้มีข้อจำกัดต่อการพัฒนา อาทิ การพัฒนาเส้นทางการสัญจรภายในชุมชนดั้งเดิมที่มีผังชุมชนเฉพาะตัวและจำกัด ทำให้ยากต่อการพัฒนาในด้านมาตรฐานความกว้าง, การออกแบบพื้นผิว, การสร้างระบบระบายน้ำ, ระบบไฟฟ้า, ประปา และการกำจัดขยะทำได้ลำบาก เนื่องจากความลาดชันของพื้นที่ ความหนาแน่นของชุมชนเดิม ความแคบของถนนเดิม เป็นต้น น้ำเสียจากชุมชนไหลลงลำน้ำธรรมชาติโดยตรง เป็นปัญหาต่อแหล่งต้นน้ำลำธารของชุมชน

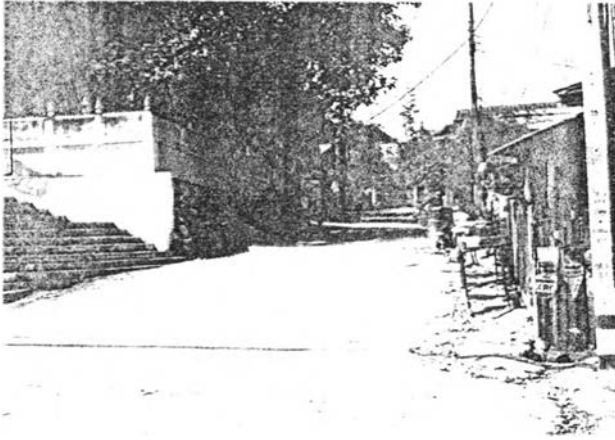

- การระบายน้ำโสโครกที่ไม่ได้รับการเอื้อล้นบนพื้นที่ถนนภายในชุมชน เป็นปัญหาต่อการสัญจร และภูมิทัศน์ชุมชน

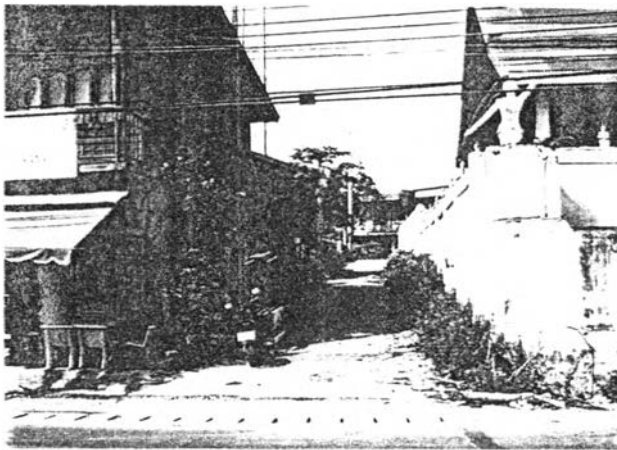
- คูน้ำ ถูกใช้เพื่อการระบายน้ำเสียจากอาคาร ไม่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณค่าทางภูมิทัศน์และการใช้สอย

- ระบบท่อระบายน้ำที่ผู้ใช้ง่ายต่อการไว้ ทำให้ระบบท่ออุดตัน ระบายไม่คล่องตัวและเป็นทัศนอุจาด

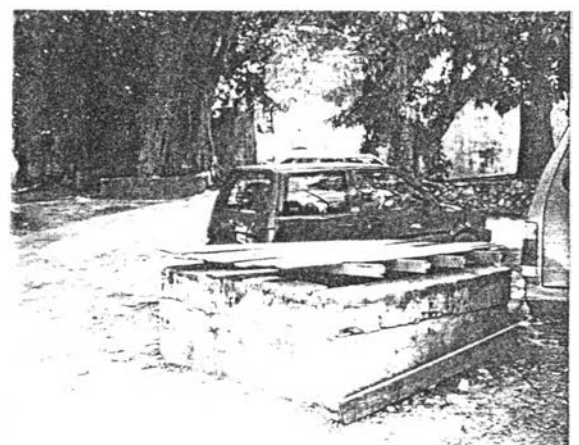
- เส้นทางสายรองที่ตัดแยกจากเส้นทางสายหลักไม่มีจุดสังเกตที่ชัดเจน และทำมุมแคบเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ตลอดจนบริเวณสองข้างทางมีสิ่งกีดขวางที่เป็นปัญหาต่อการสัญจรและทัศนียภาพ

- เส้นทางสายรองที่เล็กและแคบเกินไป เป็นปัญหาต่อการสัญจรและขนาดไม่สัมพันธ์กับเส้นทางหลัก

- การจัดเก็บขยะไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะ
- ระบบน้ำบ่อบาดาล เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน ควรใส่ใจต่อการพัฒนาให้น่ากิน น่าใช้และใช้งานได้ ตลอดจนการรักษาให้เป็นเอกลักษณ์สืบต่อไป ซึ่งปัจจุบันชุมชนมีความต้องการแต่บางจุดกลับถูกทิ้งการใ้ใช้งาน

3) ปัญหาทางด้านอาคาร

การพัฒนาระดับ "เมือง" มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอาคาร สถานที่ ในรูปแบบสถาปัตยกรรม การใช้พื้นที่ และการจัดบรรยากาศอย่างกว้างขวาง ด้วยค่านิยมทางวัตถุ และการสร้างวิถีชีวิตสังคมแบบสมัยใหม่ ส่วนในระดับ "ชุมชนเมือง" การพัฒนาทางด้านอาคาร เป็นผลมาจากการพัฒนาเมืองที่ต้องให้มีความทัดเทียมทางวัตถุนิยม อาคารสมัยใหม่จึงเข้าไปมีบทบาทต่อชุมชนเป็นหย่อมๆ และเด่นชัดมากในสวนใจกลางชุมชน และย่านสถานที่ราชการ ทำให้ชุมชนขาดเอกภาพในด้านการสร้างความกลมกลืนและเอกลักษณ์ เฉพาะตัวตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนา ซึ่งนับวันจะสูญหายไปทุกที

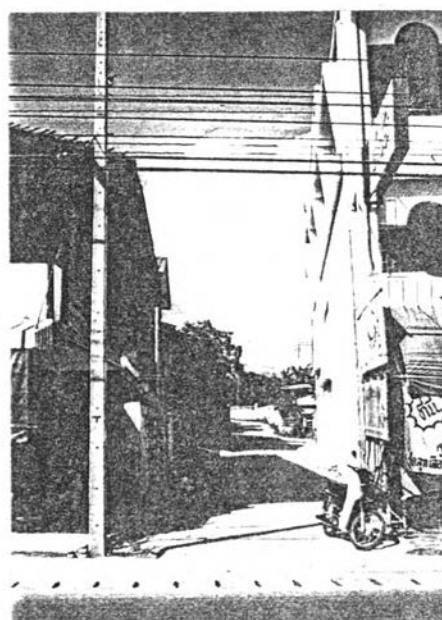
นอกจากสภาพปัญหาดังกล่าว โดยสรุปแล้ว ปัญหาด้านอื่นๆ พบน้อยมาก ความเป็นชุมชนจึงยังคงมีลักษณะ เฉพาะตัว ได้ระดับหนึ่งที่สามารถสร้างเสน่ห์และคุณค่าควรแก่การประทับใจ

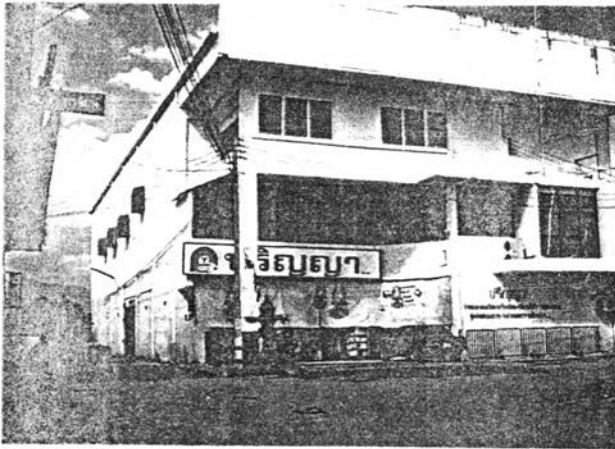

- อาคารสมัยใหม่กับโบราณสถานวัดพระธาตุฯ ที่มีความขัดแย้ง ขาดเอกภาพ ลดคุณค่าโบราณสถานทางด้านทัศนียภาพและความศรัทธา

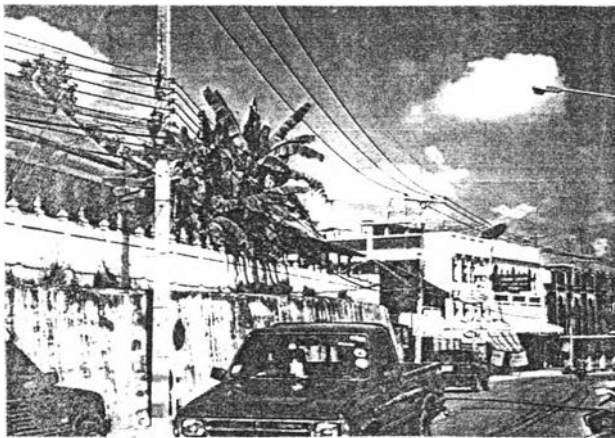
- อาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่เกินไปที่ สร้างปัญหาต่อเส้นทางและทัศนียภาพ ปิดบังทางแยก

- อาคารพาณิชย์ ที่ไม่เป็นระเบียบในรูปแบบกับอาคารของวัดพระธาตุฯ ที่ต้องการเอกภาพ

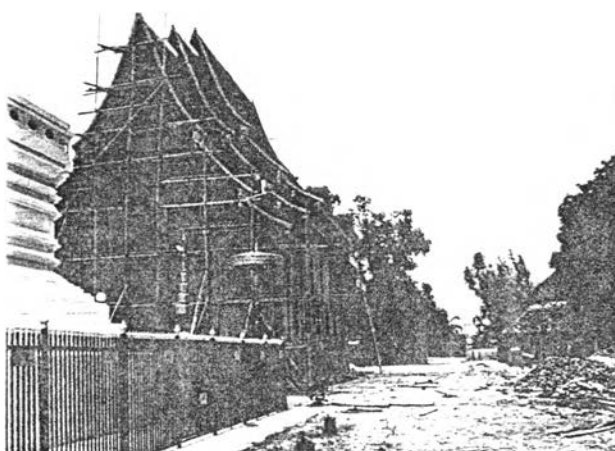
- อาคารขนาดใหญ่ บดบังทัศนียภาพของชุมชน
ขาดความกลมกลืนต่อภาพรวม แยกแยะ โดด
เด่น

- ความหลากสีของอาคารพาณิชย์ที่ขาดความ
กลมกลืน, ขัดแย้ง, ไม่น่ามอง, ขาดระบบ
และระเบียบ

- รูปแบบของอาคารที่ไม่ได้รับการใส่ใจต่อ
การออกแบบให้มีความกลมกลืนต่อภาพรวม

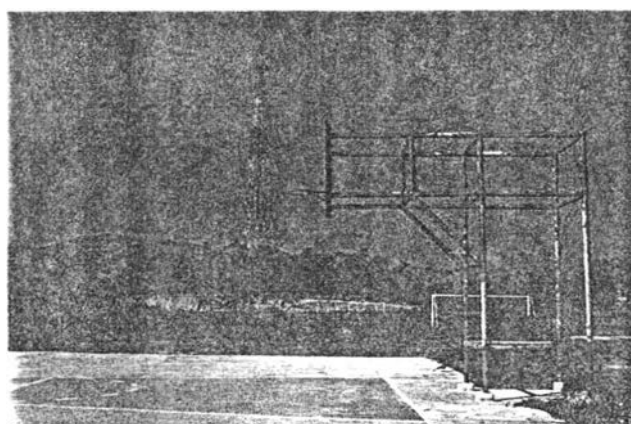
- การสูญเสียโบราณสถานเก่าแก่ อันหาค่า
มิได้ จากค่านิยมทางวัตถุของสังคมในปัจจุบัน
ซากโบราณสถานเป็นเพียงเศษอิฐที่หาประ-
โยชน์ไม่ได้ (ลักษณะแบบนี้เป็นที่นิยมมากกับ
วัดชนบททั่วไป)

2.3 ชุมชนอันดับ 3 : อมก้อย : สภาพปัญหา

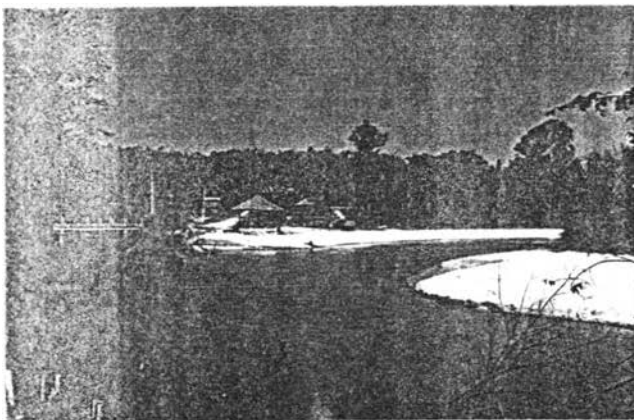
ปัญหาที่ปรากฏในชุมชนอมก้อยมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นปัญหาในระดับภาคกับระดับชุมชนเมือง กล่าวคือ ระดับ "ภาค" ต้องการอนุรักษ์สภาพป่าธรรมชาติสมบูรณ์ให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สัตว์ป่า และพืชพรรณ แต่มีชุมชนดั้งเดิมอาศัยอยู่ที่ต้องใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและทำเกษตรกรรม และในเฉพาะตัวของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่มีลักษณะของการเกษตรกรรมแบบไร่เลื่อนลอย เป็นผลต่อการทำลายสภาพป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร ทำให้ป่าเสื่อมโทรมและใช้ที่ดินไม่ถูกประเภท ไม่เหมาะสม เป็นการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรง และทางอ้อม และอีกนัยหนึ่งเป็นการผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ ที่บางครั้งขาดความเข้าใจต่อรากฐานเดิมของชุมชน และพื้นที่ ทำให้การพัฒนามีผลทางลบมากกว่าทางบวก สูญเสียเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่ชุมชน ส่วนสภาพปัญหาบางประการสามารถชี้แจงได้ จากรายละเอียดในภาพถ่ายเป็นประเด็นๆ ไป ได้ดังนี้

- ปัญหาการก่อสร้างอาคารของหน่วยงาน สถานที่ราชการที่รุกล้ำพื้นที่ธรรมชาติและเน้นความโดดเด่นเกินจำเป็นและกินพื้นที่ขนาดใหญ่ ข่มความเป็นชุมชนพื้นถิ่น

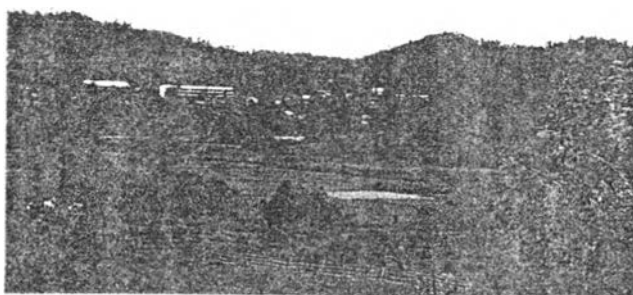
- การปรับพื้นที่ภูเขาธรรมชาติ เพื่อสร้างสนามกีฬาชุมชน โดยสภาพจริงมีการใช้ประโยชน์น้อยมาก และสามารถใช้พื้นที่ร่วมกับโรงเรียนได้ จึงเป็นส่วนที่เกินจำเป็น

- โครงการสร้างสวนสาธารณะฯ ในพื้นที่ริมลำน้ำของชุมชนที่อาจไม่จำเป็นสำหรับชุมชน เป็นการถ่ายโอนระบบนิเวศวิทยา ริมน้ำและทัศนียภาพธรรมชาติที่ควรค่าแก่การเป็นพื้นที่ธรรมชาติมากกว่าการสร้างสิ่งแปลกปลอมที่ทันสมัย ใช้ประโยชน์ได้น้อย และทำลายจินตภาพโดยส่วนรวม

- เส้นทางการสัญจรในจุดตัดแยกหลายทางที่ไม่ชัดเจนในลักษณะเส้นทางหลัก และรบกวนให้เกิดความสับสนของการเดินทาง และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

- ภาพของชุมชนที่โดดเด่นจากกลุ่มอาคารสถานที่ราชการ มากกว่าชุมชนดั้งเดิม เป็นจินตภาพที่ควรตระหนักและใส่ใจต่อภูมิทัศน์โดยรวม

3. ศักยภาพของพื้นที่ต่อการอนุรักษ์และพัฒนา
ศักยภาพของพื้นที่ชุมชนที่ปรากฏจากการศึกษาในระดับต่างๆ สามารถสรุปศักยภาพ
ของพื้นที่ชุมชน ได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 7.5 แสดงศักยภาพของพื้นที่ชุมชนต่อการอนุรักษ์และพัฒนา

พื้นที่ชุมชน	ศักยภาพต่อการอนุรักษ์	ศักยภาพต่อการพัฒนา
ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มสังคมดั้งเดิมในแต่ละพื้นที่ย่านที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต, ความเป็นอยู่, บ้าน วัด, ตลาด และการใช้พื้นที่ของบ้าน วัด และตลาด ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ ภายในที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อเอกลักษณ์แบบล้านนา - มีพื้นที่ธรรมชาติ, ป่าไม้, ภูเขา, ลำน้ำ และพื้นที่สีเขียวอื่นๆ ที่อุดมสมบูรณ์ - มีอาคารสถานที่ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 	<p>มีความเหมาะสมต่อการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และการรักษาสภาพป่าธรรมชาติ แต่โดยตำแหน่งที่ตั้งที่สัมพันธ์กับเขตเมือง ทำให้ศักยภาพเชิงทุนเพื่อการตอบรับความเป็นชุมชนเมืองในทางกายภาพได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากโครงข่ายคมนาคมเข้าถึงได้สะดวก และหลายทิศทาง การพัฒนาการใช้ที่ดินจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนและต้องมีการวางแผน</p>
ชุมชนอันดับ 2 : จอมทอง	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพชุมชนดั้งเดิม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ บ้าน วัด ตลาด และการใช้พื้นที่ของบ้าน, วัด, ตลาด ตลอดจนองค์ประกอบกายภาพที่มีลักษณะความเป็นล้านนาของชุมชน - พื้นที่ธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา ลำน้ำ และพื้นที่สีเขียวอื่นๆ มีความสมบูรณ์สูง 	<ul style="list-style-type: none"> - เหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม และการพัฒนาฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้สมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารต่อไปในอนาคต - ต้องการพัฒนาปรับปรุง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ในด้านการซ่อมแซม การบูรณะ

(ต่อ)

พื้นที่ชุมชน	ศักยภาพต่อการอนุรักษ์	ศักยภาพต่อการพัฒนา
ชุมชนอันดับ 3 : อมก้อย	<ul style="list-style-type: none"> - ความสำคัญของอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น วัด, ต้นไม้ เป็นต้น - สภาพชุมชนดั้งเดิม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ บ้าน วัด ตลาด และการใช้พื้นที่ของบ้าน วัด ตลาด ตลอดจนองค์ประกอบกายภาพที่มีความเฉพาะตัวเป็นเอกลักษณ์ของตน - สภาพป่าธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา ลำน้ำ สัตว์ป่า และพื้นที่สีเขียวอื่น ๆ สมบูรณ์สูงมาก - ความสำคัญของอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> มากกว่าการสร้างใหม่ ตลอดจนการกำหนดใช้พื้นที่ให้เหมาะสม - คุณภาพชีวิตสังคมในทางกายภาพของบ้าน และโครงสร้างพื้นฐานมีความเรียบง่ายสูง และง่ายต่อการพัฒนา - ต้องการพัฒนา ปรับปรุง พื้นฟู สงวนธรรมชาติให้สมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สัตว์ป่า พืชพรรณที่สำคัญ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ตารางที่ 7.6 แสดงศักยภาพของการอนุรักษ์และพัฒนาของชุมชนแต่ละอันดับ

พื้นที่ชุมชน	ศักยภาพของการอนุรักษ์และพัฒนา						หมายเหตุ
	ระดับภาค		ระดับเมือง		ระดับชุมชน		
	อ.	พ.	อ.	พ.	อ.	พ.	
ชุมชนอันดับ 1	1	3	1	3	1	1	0 = ศักยภาพเป็นกลาง
ชุมชนอันดับ 2	2	2	2	2	2	2	1 = ศักยภาพต่ำ
ชุมชนอันดับ 3	3	1	3	1	3	0	2 = ศักยภาพปานกลาง 3 = ศักยภาพสูง อ. = การอนุรักษ์ พ. = การพัฒนา

4. เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์และพัฒนา

เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของพื้นที่ชุมชนที่ปรากฏมีทั้งที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น

สรุปได้ตามตารางนี้

ตารางที่ 7.7 แสดงเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของพื้นที่ชุมชนต่อการอนุรักษ์และพัฒนา

พื้นที่ชุมชน	ข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์	ข้อจำกัดต่อการพัฒนา
ชุมชนอันดับ 1 : สันกำแพง	<p>- อยู่ใกล้เขตเมืองและมีอาณาเขตติดต่อกันอย่างใกล้ชิด เป็นผืนเดียวกัน ไม่มีแนวเขตแบ่งกันเป็นการยากต่อการยับยั้งความเจริญเติบโตจากเขตเมืองเข้าสู่พื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทรกแซงการอนุรักษ์ ในทุกด้านทุกระดับและทุกพื้นที่ ที่มีโอกาสต่อการตอบรับความเจริญจากเขตเมือง</p> <p>- การเข้ามาของโครงการพัฒนารูปแบบต่างๆ เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดความทันสมัยแพร่กระจายอย่างกว้างขวางในพื้นที่ขนาดใหญ่ อันเป็นตัวทำให้ลดบทบาทของสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้ด้อยค่าลงทุกที่ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> . การพัฒนาโครงข่ายการสัญจรฯ . การพัฒนาโครงการจัดสรรที่ดินฯ . การพัฒนาโครงการฟาร์มเกษตรฯ . การพัฒนาโครงการสนามกอล์ฟฯ เป็นต้น 	<p>- ระบบโครงสร้างพื้นฐานบางประการมีไม่เพียงพอ เช่น ระบบน้ำกินน้ำใช้, การกำจัดขยะ การระบายน้ำโสโครก เป็นต้น</p> <p>- ชุมชนดั้งเดิมมีอยู่จำนวนมากและมีรูปแบบเส้น (LINEAR) ซึ่งขวางการพัฒนาในแต่ละส่วนของพื้นที่ ทำให้การพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ทำได้ยาก เนื่องจากการพัฒนา เพื่อเป็นชุมชนเมืองตัดผ่านเป็นตอนๆ ของพื้นที่อย่างไร้รูปแบบ</p>

(ต่อ)

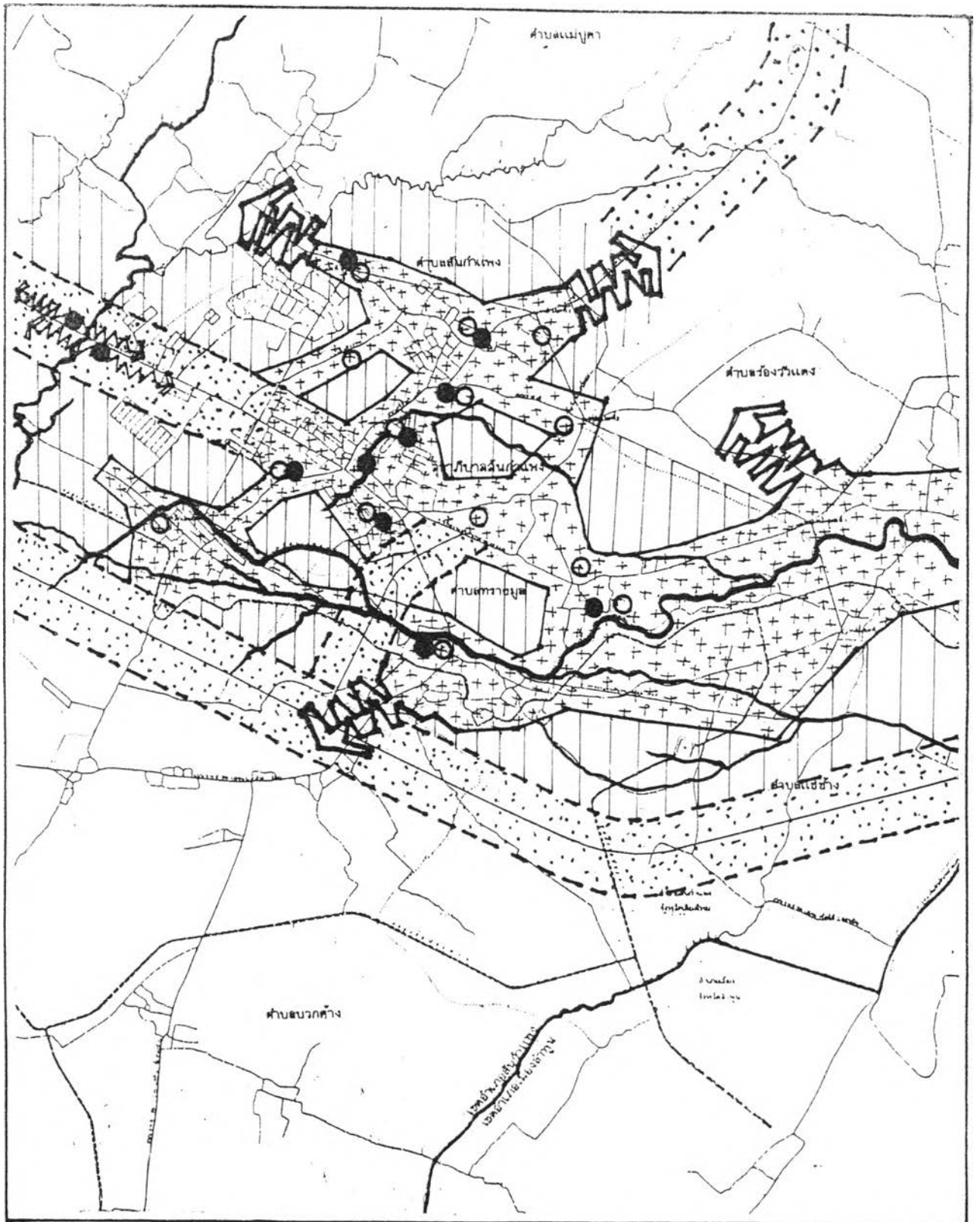
พื้นที่ชุมชน	ข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์	ข้อจำกัดต่อการพัฒนา
<p>ชุมชนอันดับ 2 : จอมทอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ค่านิยมทางวัตถุของคนในพื้นที่ชุมชนมีความเด่นกว่า จิตสำนึกในความห่วงแทนเอกลักษณ์เฉพาะของตน ที่มีผลผลักดันมาจากความทันสมัยที่แทรกแซงจากเขตเมือง ทำให้บทบาทของการอนุรักษ์ลดคุณค่าลงและถูกมองข้าม - การอนุรักษ์ เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ยากกับค่านิยมของชุมชนในภาวะปัจจุบัน ที่เน้นวัตถุนิยมสมัยใหม่ ว่าดีและเด่นกว่า ดังนั้นจิตสำนึกในความห่วงแทนเอกลักษณ์ของตน จึง เป็นสิ่งที่ทำ ได้ยากขึ้นทุกที - การเข้ามาของ โครงการขนาดใหญ่ บางโครงการที่ดึงดูดความทันสมัยจากเขตเมืองให้ปรากฏในชุมชน อันเป็นตัวเร่งให้เกิดกิจกรรมต่อ เนื่องที่ทันสมัย เข้ามาแทรกแซงการอนุรักษ์ เช่น โครงการสนามกอล์ฟ โรงงานอุตสาหกรรม, การค้าและบริการขนาดใหญ่ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพพื้นที่มีความลาดชันเป็นที่ดอน มีรูปทรงตามธรรมชาติ สร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานได้ยาก และลงทุนสูง - สภาพชุมชนดั้งเดิมมีความหนาแน่นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งเป็นขีดจำกัดต่อการพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่มีมาตรฐานในสัดส่วนที่เหมาะสมตามภาวะปัจจุบัน - มีขอบเขตของพื้นที่ชุมชนชัดเจนและแข็งแรง ด้วยเส้นชั้นความสูงและเส้นสายของลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นการยากต่อการขยายเขตชุมชนเมืองในอนาคต - พื้นที่ราบลุ่ม มีความเป็นที่ลุ่มสูง โอกาสต่อการพัฒนาเป็นที่ชุมชนเมืองหรือพื้นที่การเกษตรน้ำท่วมไม่ถึง มีความเป็นไปได้ยากและลงทุนสูง

(ต่อ)

พื้นที่ชุมชน	ข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์	ข้อจำกัดต่อการพัฒนา
ชุมชนอันดับ 3 : อมก้อย	<ul style="list-style-type: none"> - มีโครงการพัฒนาหลายหลากรูปแบบที่มีผลทางอ้อมต่อการลดบทบาทของการอนุรักษ์ด้านต่างๆ ในพื้นที่ชุมชน เช่น โครงการสวนสาธารณะ, โครงการอ่างเก็บน้ำ โครงการตัดถนนขนาดใหญ่ เป็นต้น - ค่านิยมทางวัตถุเริ่มมีบทบาทต่อวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งจะเป็นผลต่อจิตสำนึกในความรักและห่วงแหนเอกลักษณ์เฉพาะของตนลดลงในอนาคตอันใกล้ 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง เป็นที่ดอนที่ลาดไหล่เขา สร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานได้ยาก และลงทุนสูง - เป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนใหญ่การพัฒนาจึงอยู่ภายใต้กฎหมายของป่าสงวนแห่งชาติ - ขอบเขตของพื้นที่ชุมชนชัดเจนและแข็งแรง ด้วยเส้นชั้นความสูงและเส้นสายของลำน้ำธรรมชาติ ซึ่งยากต่อการขยายเขตชุมชนเมืองในอนาคต

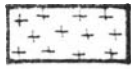
ตารางที่ 7.8 แสดงเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของการอนุรักษ์และพัฒนาของชุมชนแต่ละอันดับ

พื้นที่ชุมชน	เงื่อนไขหรือข้อจำกัดของการอนุรักษ์และพัฒนา						หมายเหตุ
	ระดับภาค		ระดับเมือง		ระดับชุมชน		
	อ.	พ.	อ.	พ.	อ.	พ.	
ชุมชนอันดับ 1	3	1	3	1	3	1	0 = ข้อจำกัดเป็นกลาง
ชุมชนอันดับ 2	1	2	2	2	2	2	1 = ข้อจำกัดน้อย
ชุมชนอันดับ 3	1	3	1	3	1	3	2 = ข้อจำกัดปานกลาง 3 = ข้อจำกัดสูง อ = การอนุรักษ์ พ = การพัฒนา

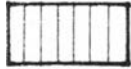

แผนที่ 7.4 แสดงศักยภาพของพื้นที่ต่อการอนุรักษ์และพัฒนา ชุมชนเมืองสันกำแพง

สัญลักษณ์ : ศักยภาพต่อการอนุรักษ์และพัฒนา : สันกำแพง
ศักยภาพต่อการอนุรักษ์

: ชุมชน, สังคมพหุวัฒนธรรมดั้งเดิม

: พื้นที่ธรรมชาติ เกษตรกรรม และพื้นที่ว่างสีเขียว

: พื้นที่อาคาร สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

: ต้นไม้ใหญ่ มีคุณค่าต่อย่านชุมชน

: ลำน้ำธรรมชาติ, มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และชีวิตชุมชน

ศักยภาพต่อการพัฒนา

: พื้นที่ริมถนนสายหลัก, ถนนตัดใหม่ ที่มีโอกาสต่อการพัฒนาได้สูงเนื่องจากการคมนาคมสะดวก ใกล้เขตเมือง ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา

: พื้นที่ชุมชนดั้งเดิมเกาะตัวริมถนน, พื้นที่เกษตรกรรมและธรรมชาติอื่นๆ ลักษณะเป็นที่ราบกว้าง ง่ายต่อการพัฒนาฯ อยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา

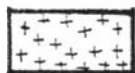
แผนที่ 7.5 แสดงเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของพื้นที่ต่อการอนุรักษ์และพัฒนา ชุมชนเมืองสันกำแพง

สัญลักษณ์ : เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์และพัฒนา : สันกำแพง

เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์

: ชุมชน, สังคมสมัยใหม่ แทรกตัวอยู่ในกลุ่มสังคมดั้งเดิม, พื้นที่เกษตรกรรม สร้างค่านิยมสมัยใหม่ที่แปลกแยกขัดแย้งต่อการอนุรักษ์

: ชุมชน, สังคมดั้งเดิมถูกดึงแรงงานฝีมือเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม หักถดถอย สูญเสียวิถีชีวิตชุมชนพินาศที่มีคุณค่าขัดแย้งต่อการอนุรักษ์ สร้างค่านิยมทางวัตถุ

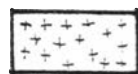

: วัด, สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์, มักจะได้รับค่านิยมทางวัตถุสูง ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาแบบสมัยใหม่มากกว่าความต้องการอนุรักษ์

เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการพัฒนา

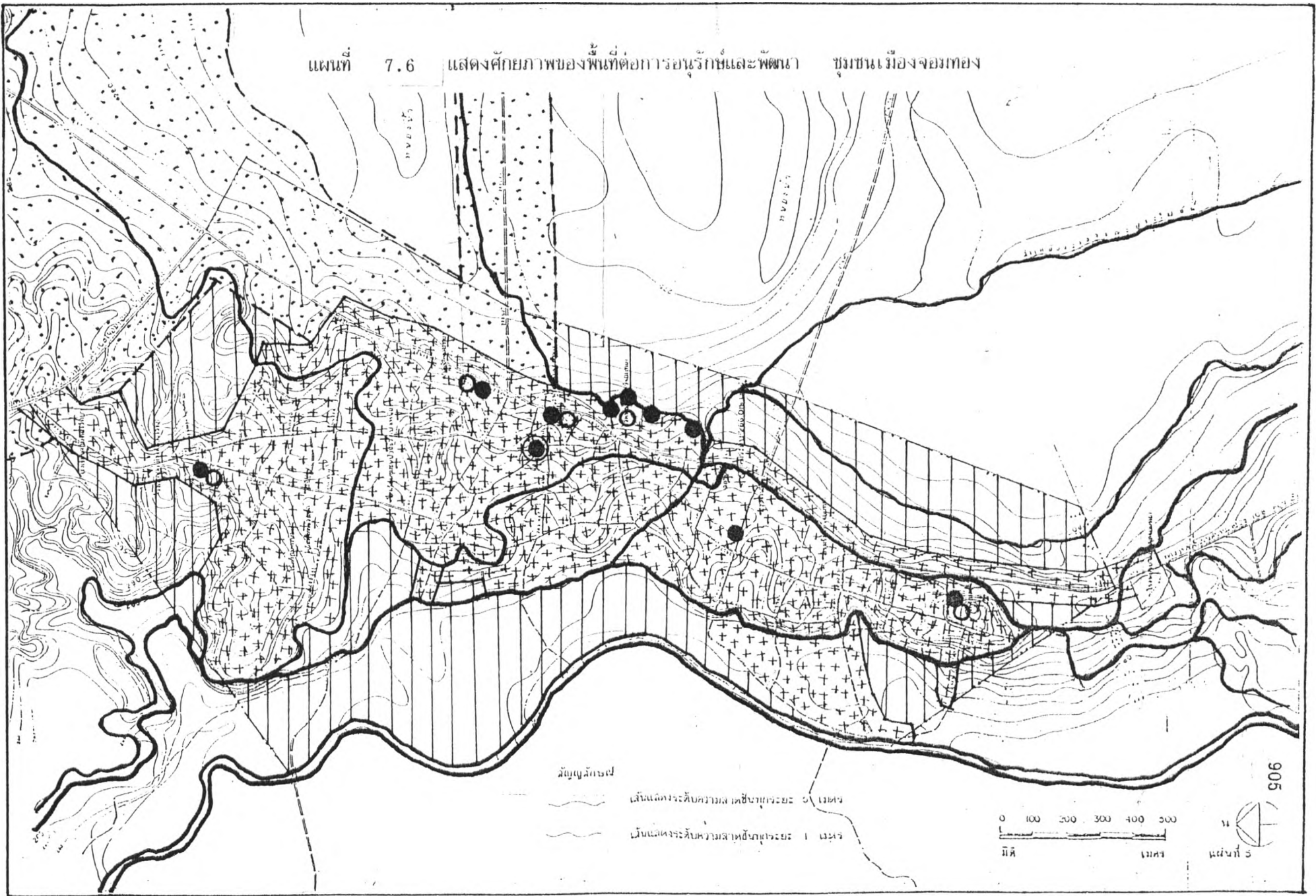

: โครงสร้างพื้นฐานยังเข้าไม่ถึง, เข้าถึงได้น้อย และหรือบริการได้ไม่พอเพียงต่อการพัฒนาที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต และการพัฒนาขัดแย้งกับนโยบาย การพัฒนาระดับภาค และระดับชุมชน

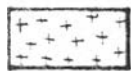
: ชุมชนดั้งเดิมมีลักษณะเป็นแนวยาว ถนนแคบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานลงทุนสูง บริการได้น้อย ไม่คุ้มค่าเนื่องจากระยะทางยาว

แผนที่ 7.6 แสดงศักยภาพของพื้นที่ต่อการอนุรักษ์และพัฒนา ชุมชนเมืองจอมทอง

สัญลักษณ์ : ศักยภาพต่อการอนุรักษ์และพัฒนา : จอมทอง

ศักยภาพต่อการอนุรักษ์

: ชุมชน, สังคมพื้นถิ่นดั้งเดิม

: พื้นที่ธรรมชาติ เกษตรกรรม และพื้นที่สีเขียว

: พื้นที่อาคาร สถานที่ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

: ต้นไม้ใหญ่ มีคุณค่าต่อย่านชุมชน

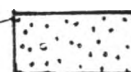

: หลักเมืองโบราณ มีคุณค่าต่อชุมชน

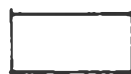

: ลำน้ำธรรมชาติ, มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และชีวิตชุมชน

ศักยภาพต่อการพัฒนา

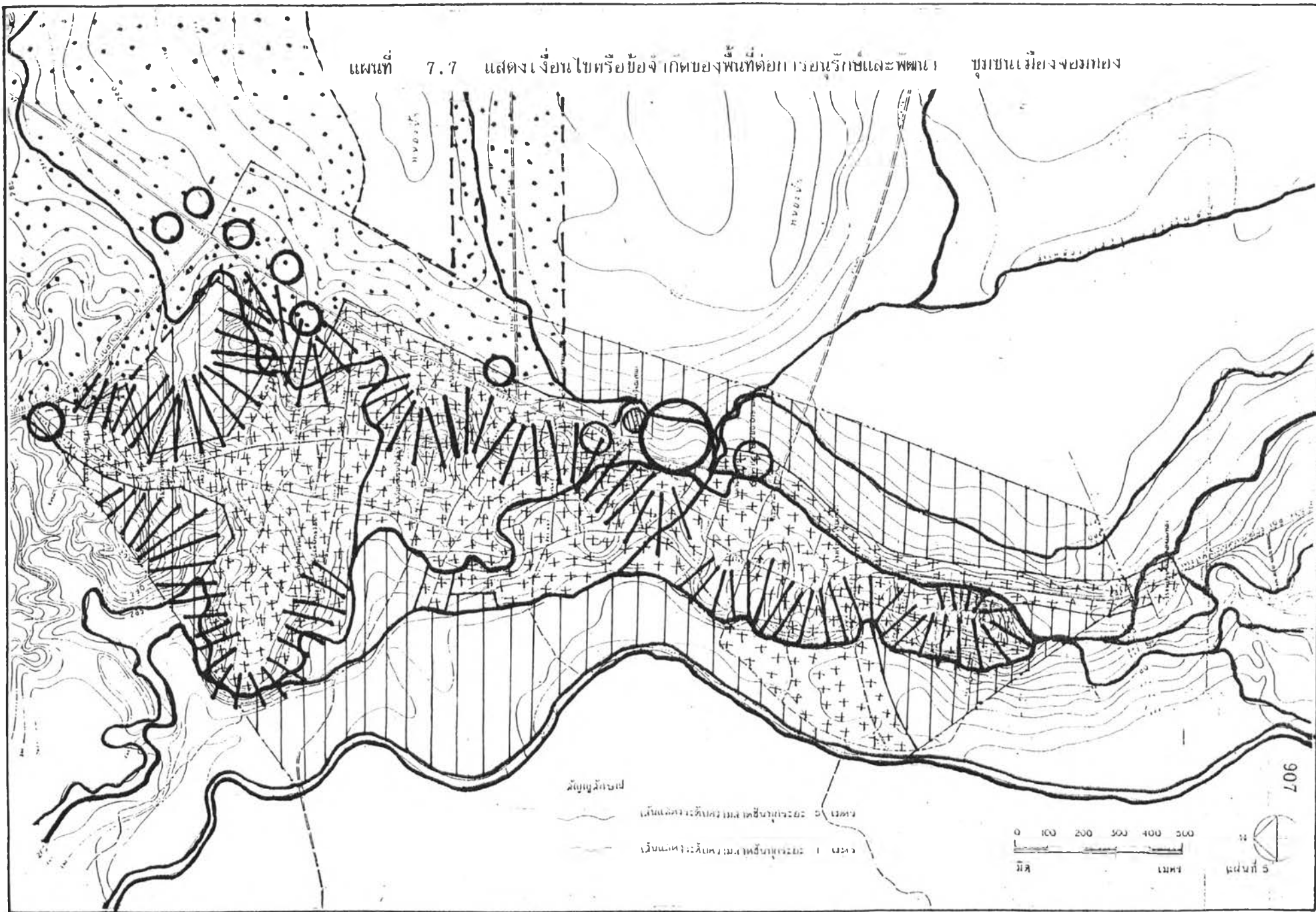

: พื้นที่ริมถนนสายหลักและพื้นที่ตอนทางทิศเหนือ มีโอกาสต่อการพัฒนาได้สูง การคมนาคมสะดวก แยกส่วนจากชุมชนดั้งเดิม ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา

: พื้นที่ราบ, ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง, ที่ดอน มีศักยภาพต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ธรรมชาติ แต่เป็นพื้นที่นอกเขตพื้นที่ศึกษา

แผนที่ 7.7 แสดงเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของพื้นที่ต่อกรวยน้ำใต้ดินและพัฒนาชุมชนเมืองจอมทอง

ลักษณะ : เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์และพัฒนา : จอมทอง

เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์

: ชุมชน, สังคมสมัยใหม่ แทรกตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์, พื้นที่เกษตรกรรมและชุมชนดั้งเดิม สร้างค่านิยมสมัยใหม่ที่แปลกแยก ขัดแย้งต่อการอนุรักษ์

: ลำน้ำธรรมชาติมีอยู่จำนวนมาก แทรกตัวอยู่ในย่านชุมชน รับของเสีย สิ่งบดบังจากบ้านเรือน เข้าถึงลำบาก สูญเสียคุณค่าต่อการอนุรักษ์และยากต่อการจัดการ

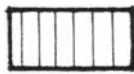

: วัด, สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ถูกรวมศูนย์กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว ผลักดันให้เกิดค่านิยมทางวัตถุ ซึ่งยากต่อการจัดการทางด้านการอนุรักษ์ สูญเสียคุณค่า

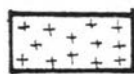
เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการพัฒนา

: พื้นที่มีความลาดชันสูง ยากต่อการพัฒนา ลงทุนสูง

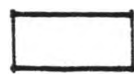
: พื้นที่ราบลุ่มต่ำมาก น้ำท่วมถึง ยากต่อการพัฒนา ลงทุนสูง

: ชุมชนดั้งเดิม มีความหนาแน่นสูง เส้นทางแคบเล็ก ยากต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

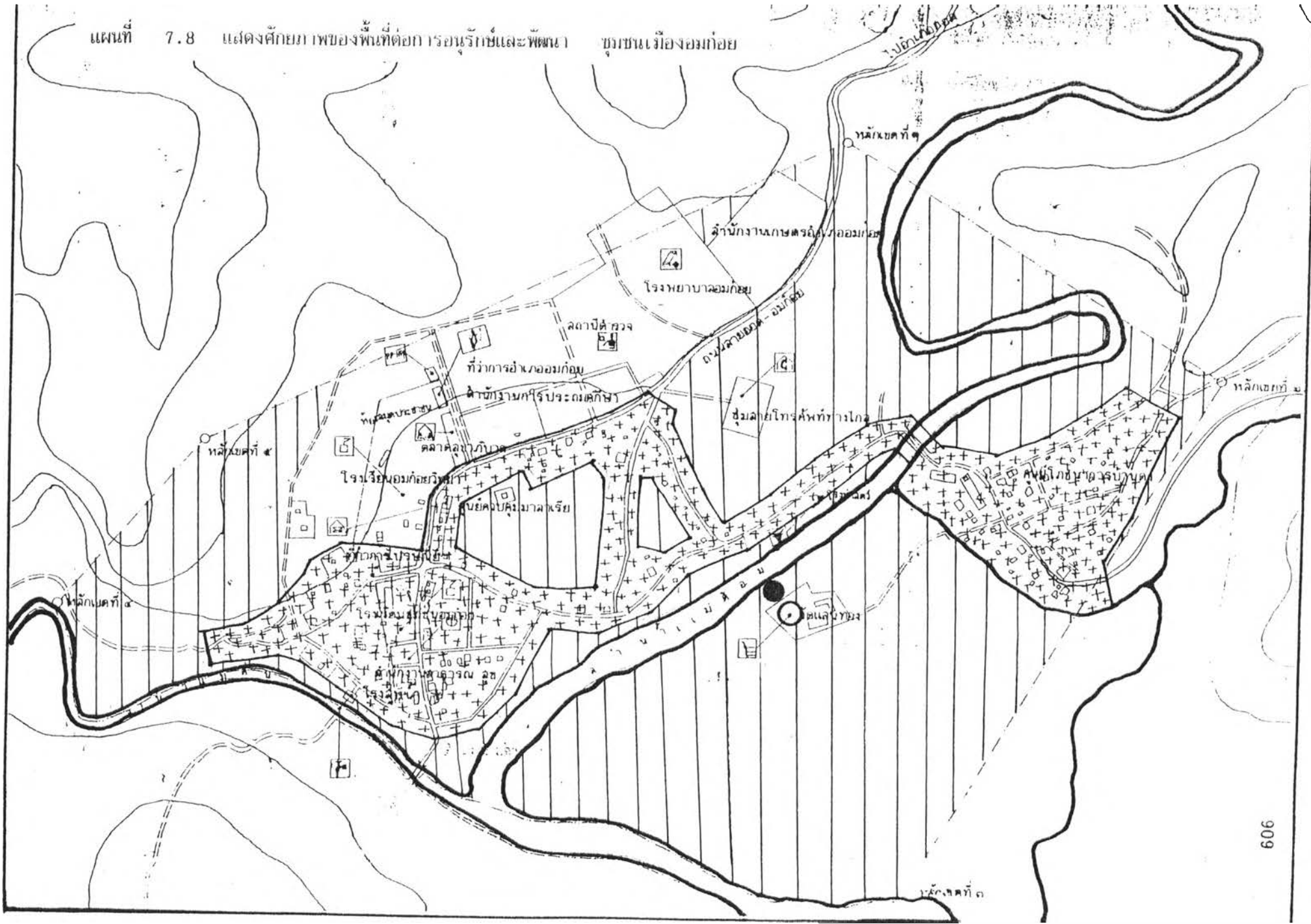

: พื้นที่มีความต่อเนื่องกับชุมชนดั้งเดิมที่ต้องคำนึงถึงความกลมกลืนต่อภาพรวมของชุมชน เมื่อต้องมีการพัฒนาในลักษณะต่างๆ ของชุมชนเมืองในอนาคต

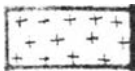
: พื้นที่ราบ, ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง, ที่ดอน ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นชุมชนเมือง ลงทุนสูง และพัฒนาได้ยาก อยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา

แผนที่ 7.8 แสดงศักยภาพของพื้นที่ต่อกิจกรรมริมน้ำและพัฒนาชุมชนเมืองอมก๋อย

สัญลักษณ์ : ศักยภาพต่อการอนุรักษ์และพัฒนา : อมก้อย

ศักยภาพต่อการอนุรักษ์

: ชุมชน, สังคมพื้นถิ่น เรียบง่ายเฉพาะตัว

: พื้นที่ธรรมชาติ, เกษตรกรรม และพื้นที่ว่างสีเขียว มีความลาดชันสลับกับที่ราบลุ่มตามสภาพภูมิประเทศ

: พื้นที่อาคาร สถานที่ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

: ต้นไม้ใหญ่ มีคุณค่าต่อย่านชุมชน

: ลำน้ำธรรมชาติ, มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และชีวิตชุมชน

ศักยภาพต่อการพัฒนา

: ชุมชน สังคมพื้นถิ่น มีกายภาพของ โครงสร้างพื้นฐานที่เรียบง่ายสูง
ง่ายต่อการพัฒนาให้เหมาะสมขึ้นกว่าเดิม

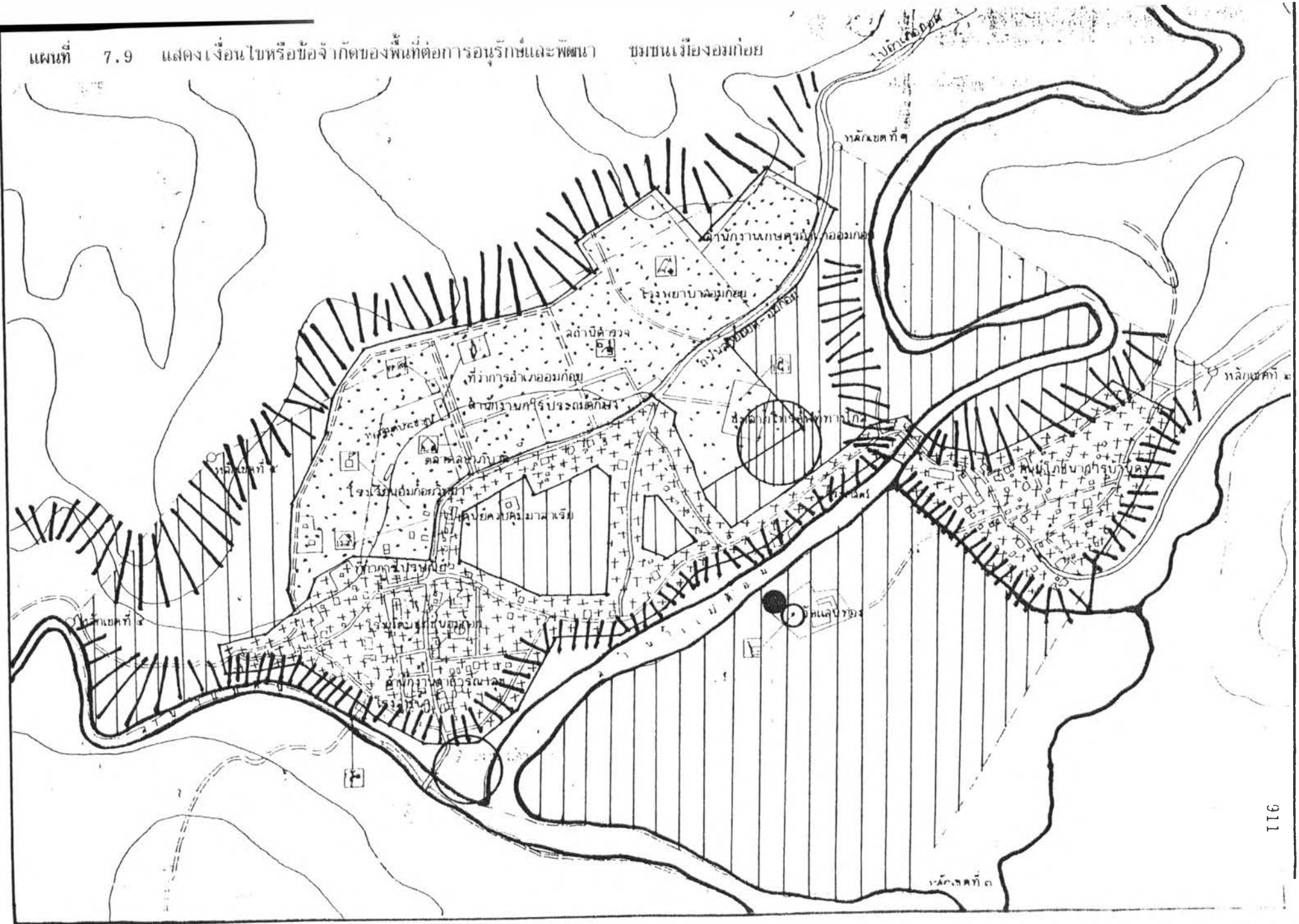

: พื้นที่ธรรมชาติสมบูรณ์ ป่าไม้ ภูเขาสูง มีศักยภาพต่อการพัฒนาเพื่อการรักษา
สภาพป่าไม้ สัตว์ป่า และวิถีชีวิตชุมชนในรูปแบบป่าชุมชน แต่พื้นที่อยู่นอกเขต
พื้นที่ศึกษา

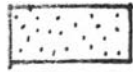

: พื้นที่ว่างโล่งสีเขียว, เกษตรกรรม ในย่านชุมชนมีศักยภาพ และโอกาสต่อการ
พัฒนาในชุมชนเมืองในอนาคต

แผนที่ 7.9 แสดงเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของพื้นที่ต่อการอนุรักษ์และพัฒนา ชุมชนเมืองอมก๋อย

สัญลักษณ์ : เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์และพัฒนา : อมก้อย
เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการอนุรักษ์

: บริเวณที่ตั้งสถานที่ราชการ มีเนื้อที่ขนาดใหญ่ โดดเด่น แยกแยกจากความเป็น
 พื้นถิ่นของชุมชน บัณฑิตต่อการอนุรักษ์

: โครงการพัฒนาสาธารณะฯ ที่เกินจำเป็นต่อความต้องการของชุมชน
 แยกแยก โดดเด่น บัณฑิตต่อการอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติสมบูรณ์

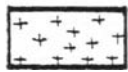

: โครงการสนามกีฬาชุมชนฯ ที่เกินจำเป็นต่อความต้องการของชุมชน
 แยกแยก โดดเด่น บัณฑิตต่อการอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติสมบูรณ์

เงื่อนไขหรือข้อจำกัดต่อการพัฒนา

: พื้นที่มีความลาดชันสูง ยากต่อการพัฒนา ลงทุนสูง

: ชุมชนดั้งเดิม ตั้งถิ่นฐานแบบเบาบาง ถนนแคบเล็ก อยู่บนพื้นที่ลาดชันส่วนใหญ่
 ยากต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ลงทุนสูง ใช้บริการน้อย ไม่คุ้มค่า

: พื้นที่ธรรมชาติสมบูรณ์อื่นๆ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การพัฒนาต้องอยู่ภายใต้
 กฎหมายป่าสงวนฯ อยู่นอกเขตพื้นที่ศึกษา